

Sbírka parafínových modelů hrušek

Kamila Svobodová

Vilém Křeček

Dominika Švédová

Národní
zemědělské
muzeum

Sbírka parafínových modelů hrušek

Kamila Svobodová

Vilém Křeček

Dominika Švédová

Národní zemědělské muzeum, s. p. o.

2020

KATALOGIZACE V KNIZE - NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Svobodová, Kamila, 1974-

Sbírka parafínových modelů hrušek / Kamila Svobodová, Vilém Křeček, Dominika Švédová.

-- 1. vydání. -- Praha : Národní zemědělské muzeum, s.p.o., 2020. -- 161 stran

Anglické resumé

Obsahuje bibliografii a bibliografické odkazy

ISBN 978-80-88270-17-1 (brožováno)

* 069:63 * 069.5:5 * 634.13.076 * 001.818:371.69 * (437.322) * (048.8:082)

– Muzeum vinařství, zahradnictví a krajiny (Valtice, Česko)

– zemědělská muzea -- Česko

– přírodovědné sbírky -- Česko

– hrušky

– názorné modely

– parafínové modely hrušek

– Valtice (Česko)

– kolektivní monografie

634 - Ovocnářství [24]

ISBN 978-80-88270-17-1

Obsah

Úvod, cíl výzkumu, použité metody	8
Význam hrušek ve výživě člověka	10
Historie pěstování hrušek, vývoj pomologie a současný stav	11
Choroby a škůdci hrušek a hrušní	17
Mrazová odolnost hrušní	24
Historie sbírky modelů hrušní	25
Výroba parafinových modelů	27
Závěr	29
Summary	31
Katalog	34
Staré krajové odrůdy hrušek.	144
Seznam použité literatury	154
Internetové zdroje	156
Rejstřík	158

Úvod, cíl výzkumu, použité metody

Publikace se věnuje problematice parafinových modelů hrušek, tedy tématu, jež nebylo doposud odborně zpracováno. Základním cílem výzkumu, jehož výsledkem je tato kniha, bylo identifikovat a popsat aktuální stav souboru parafinových modelů hrušek uložených ve sbírkách valtické pobočky Národního zemědělského muzea. Kniha přináší původní výsledky výzkumu (autorského kolektivu Kamila Svobodová, Vilém Křeček, Dominika Švédová), který byl realizován v rámci institucionální podpory Ministerstva zemědělství (reg. č. MZE-R00818). Výzkum parafinových modelů hrušek navazuje na již realizovaný výzkum modelů jablek, jehož výstupem bylo v roce 2016 vydání monografie s názvem „Sbírka parafinových modelů jablek“. Stejnojmenné autorské trio se v této práci zaměřilo na probádání souboru 220 jak starých, tak novějších světově známých i krajových odrůd jablek. Stanovení výzkumného záměru, který cílí na další druh ovoce, tentokrát hrušky, bylo logickým pokračováním a doplněním onoho prvotního výzkumu.

Parafinové modely hrušek jsou svěbytnou a ucelenou kolekcí a jejich kritické zhodnocení se ukázalo jako nosné téma dalšího výzkumného záměru. Při své práci autoři použili kombinaci pozitivní a normativní metodologie, především metody analýzy, typologie, komparace a generalizace. Všechny čtyři metody byly použity při zevrubném rozboru sbírky modelů. Hlavním přínosem výzkumu je skutečnost, že byl vyhotoven seznam modelů hrušek včetně informací o konkrétní odrůdě, jejích vlastnostech, technických parametrech modelu apod. Následně byly z přírůstkových knih muzea zjištěny a do seznamu zaneseny údaje o stáří modelu, původu použitého plodu, autorovi modelu a uplatněném materiálu. Rešerše odborné literatury napomohla k upřesnění či doplnění zjištěných faktů. Nalezené informace o dané odrůdě doplnily údaje o modelu tak, aby byl vytvořen komplexní obraz popisovaného modelu a odrůdy, kterou představuje. Všechny modely byly také odborně nafoceny, což je přínosné nejen pro dokumentaci jednotlivých modelů, ale i pro jejich všestrannou prezentaci. Výsledky výzkumu jsou shrnuty v kritickém katalogu parafinových modelů hrušek, který souhrnně přináší nejen onen seznam modelů hrušek, ale zasazuje problematiku také do širších souvislostí. Je tak popsána historie sbírky modelů hrušek, technické detaily vyhotovování parafinových modelů i specifické postavení hrušek ve výživě člověka a historie jejich pěstování a zpracování. V návaznosti na výzkum parafinových modelů jablek se jedná o doplnění stanoveného směru bádání a jeho systematické vedení. Rozšířením

prvotního badatelského záměru o nový druh ovoce byl naplněn též prvek novosti, použitím dalších zdrojů pak prvek tvůrčí. Vzhledem k tomu, že výzkum je z převážné části postaven na zhodnocení konkrétní muzeologické sbírky a další zdroje jsou pečlivě ocitovány, je zajištěna reprodukovatelnost a ověřitelnost výsledků bádání.

Kniha je určena jak pracovníkům muzejních institucí, tak odborníkům v oboru pomologie a šlechtění rostlin. Člení se do 3 úvodních tematických kapitol: Historie pěstování hrušek, Historie sbírky modelů hrušek, Výroba parafinových modelů. Následuje katalogová část, v níž jsou konkrétní odrůdy řazeny abecedně. Ke každému modelu je vedle jeho detailního popisu připojena také jeho fotografie. Pro snazší orientaci čtenáře je zařazen věcný a jmenový rejstřík a seznam použitých zdrojů.

Význam hrušek ve výživě člověka

Hrušky, stejně jako další druhy ovoce, hrají ve výživě člověka nezastupitelnou roli. Z minerálů v nich najdeme nejvíce draslíku, jsou zde také nezanedbatelná množství vápníku, hořčíku, fosforu, železa, mědi, manganu, jodu a v menší míře zinku. Obsahují kyselinu jablečnou a kyselinu citronovou, sacharidy, vlákninu, pektin a sílice. Z vitaminů je nutno zmínit A, B1, B2, B3, B6 a C. Zralejší ovoce má menší množství ovocných kyselin a pektinu, zato větší obsah sacharidů.¹

Přestože mají hrušky podobný obsah sacharidů jako jablka, zdají se být sladší. Způsobují to menší hodnoty kyselin, zejména kyseliny citronové. Hrušky navíc obsahují především fruktozu, takže jsou pro diabetiky vhodnější než jablka.²

Jsou rovněž zásobárnou vlákniny. Její obsah je podobný jako u jablek, hrušky však obsahují větší podíl nerozpustné vlákniny bohaté na lignin. Rozpustná vláknina pomáhá snižovat hladinu cholesterolu v krvi, nerozpustná má laxativní účinky. V hruškách se nacházejí i organické kyseliny a výrazné množství taninů, tyto látky jim dodávají absorpční a protizánětlivé účinky. Navíc se mohou pochlubit diuretickými (močopudnými), remineralizačními a adstringentními (stahujícími) účinky.³

Hrušky v sobě mají velké množství vody – až 83 %, proto jsou vhodným ovocem pro dodržování pitného režimu. Bývají také doplňkem redukčních diet, protože i když obsahují velké množství cukrů, mají zároveň mírný diuretický účinek a napomáhají čištění organismu. Výtažek z hrušek se používá rovněž v kosmetickém průmyslu, má totiž vyhlazující a regenerační účinky. Zvlhčuje pokožku, zpomaluje její stárnutí a chrání před ultrafialovými paprsky.

Hrušky našly široké uplatnění i v gastronomii. Již staré kuchařské knihy přinášejí recepty na hrušková povidla, kompoty a také na víno a hruškové destiláty. Původní název kompot označoval vařené ovoce, které bylo konzumováno hned po uvaření, teprve později se začalo konzervovat. Oblíbené byly rovněž hrušky sušené či pracharanda, vyráběná sušením strouhaných hrušek nebo mletím sušených hrušek, která se v minulosti často používala jako sladidlo místo cukru a nezřídka se z ní vařila i hrušková povidla.⁴

1 <<http://www.prostezdravi.cz/hrusky-jsou-zdrave-krase-take-prospeji/>> [8. 3. 2018]

2 <<https://www.magazinzdravi.cz/hruska>> [17. 8. 2020]

3 <<https://www.magazinzdravi.cz/hruska>> [6. 3. 2018]

4 LENDEROVÁ, Milena, KOUBA, Miroslav, KOZÁR, Aleš, ŘÍHA Ivo, „Spanilost Vaše cizozemcům se líbí...“.

Historie pěstování hrušek, vývoj pomologie a současný stav

Kulturní hrušně pěstované u nás pocházejí převážně z botanického druhu *Pyrus communis* L., rozšířeného v euroasijské oblasti s hlavním vývojovým centrem v Zakavkazí. Všechny informace uváděné v této kapitole se proto vztahují k tomuto botanickému druhu. Další botanické druhy hrušní (např. *Pyrus pyrifolia*, *Pyrus bretschneideri*, *Pyrus ussuriensis* a další), pěstované v zahraničí, jsou v tomto katalogu pominuty. Většina ušlechtilých ovocných druhů i odrůd se šířila právě z oblasti kolem Kavkazu do Malé Asie a dále do Evropy. Z Malé Asie se pěstování hrušek rozšířilo do Řecka, zde je jejich pěstování zmiňováno již kolem roku 287 před Kristem Aristotelovým žákem Theofrastem. Ve svém díle „Historia plantarum“ (Dějiny rostlin) zmiňuje čtyři odrůdy hrušek: Myrrhova s dužninou muškátovou, Nardova s vonnou šťávou, Onyxova s perlovým odstínem, Talentova tvaru válcovitého. Větší oblíbené než v Řecku se těšily hrušky ve starověkém Římě. Gaius Plinius Secundus (23–79 n. l.) ve svém spise „Historia naturalis“ popisuje 35 odrůd hrušní, jejich velkým pěstitelem byl také Gaius Julius Caesar, díky němuž se dostaly na Britské ostrovy.⁵

Ve střední Evropě pocházejí nejstarší nálezy hruškových jader z neolitických staveb v Německu. Dnes již bohužel nevíme, jestli se na naše území dostala znalost pěstování hrušní díky obchodnímu styku s Římany či přes Německo. Navíc slovanské kmeny na svém původním území hrušky znaly, takže si je k nám mohly přinést ze své pravlasti.⁶

Nejstarší písemné doklady o ovocných sadech s hrušněmi a dalšími ovocnými stromy máme z 10. století (zpráva arabského obchodníka Ibrahima ibn Jakúba), ze 13. století pak pocházejí nejstarší paleobotanické nálezy.⁷ Pěstování hrušní u nás se postupně šířilo hlavně v zahra-

České kuchařské knihy v 19. století, Praha 2017, s. 269; NEUŽIL, Luděk, Hrušky v naší kuchyni, Červený Kostelec 2008, s. 16–17; <<https://vitalweb.cz/116/vyhybate-se-rafinovanemu-cukru-pak-vyzkousejte-pracharandu-sladidlo-nasich-babicek>> [8. 6. 2020]

5 KOCH, Václav, Hrušky, Praha 1967, s. 11; ČERNÍK, Václav, BOČEK, Otto, VEČEŘA, Ladislav, Hrušky. Malá pomologie 2, Praha 1969, s. 10–11.

6 KOCH, V., Hrušky, c. d., s. 12.

7 BERANOVÁ, Magdalena, KUBAČÁK, Antonín, Dějiny zemědělství v Čechách a na Moravě, Praha 2010, s. 128.

dách a sadech nově zakládaných klášterů, k jejichž většímu zřizování došlo až za Karla IV. Tehdy se začaly zahrady zakládat ve větší míře také u šlechtických sídel a ve městech. U poddanských usedlostí se zahrady častěji objevovaly teprve na přelomu 16. a 17. století, což bylo současně období největšího rozkvětu ovocnářství u nás. Po něm však následoval prudký propad. Třicetiletá válka způsobila obrovskou újmu celému zemědělství, nejen ovocnářství. K určité konsolidaci poměrů a k následnému opětovnému vzestupu došlo až na přelomu 17. a 18. století, kdy se začala zajímat o pěstování ovoce šlechta, většinou cizí. Ta si také nechala dovážet nové odrůdy ovoce, tedy i hrušek, hlavně z Francie a Belgie, které se staly kolébkou nových kulturních odrůd hrušní. Mnohé z nich se udržely dodnes. Postupně nabýval rozvoj ovocnářství stále širších forem, z klášterních a šlechtických zahrad se pěstování ovoce dostávalo stále více i na venkov. Největší zásluhu na jeho rozvoji u nás měl ve druhé polovině 18. století poděbradský děkan Matěj Rössler (1765–1842). Během 34 let svého působení v Jaroměři a poté především v Poděbradech se čile zabýval pomologií. Pěstoval ovocné stromy starých původních odrůd i nových cizích odrůd, které šířil do širokého okolí. Dopisoval si s významnými pomology své doby, zejména s klasikem německé pomologie Augustem Dielem (1756–1839).⁸

Ve stejné době jako Rössler u nás působil v belgické Lovani (Leuven) Jean van Mons (1765–1842), nejvýznačnější ovocnář té doby. Vypěstoval celkem asi 440 nových odrůd hrušní, z nichž se přibližně 40 dodnes pěstuje.⁹

Díky Rösslerovi a jeho následovníkům došlo u nás na přelomu 18. a 19. století k rozvoji ovocnářství, sortiment pěstovaných hrušní byl velmi široký, pěstovaly se nejen odrůdy domácí, ale i cizí, přivezené z Francie, Belgie, Nizozemska, Velké Británie a Německa, které často dostávaly česká synonyma. V polovině 19. století uvádí František Pixa ve svém díle „Klíč štěpařský“ 112 odrůd hrušní.¹⁰

Po obrovském rozvoji v předchozím období došlo v ovocnářství ve druhé polovině 19. století naopak k hlubokému propadu, na kterém nese vinu především šíření pěstování cukrové řepy, kvůli kterému došlo k rušení ovocných výsadeb. Naštěstí se nejednalo o rušení plošné. V této době se postupně vytvářela v dolním Polabí naše nejvýznamnější oblast pěstování hrušní, která se časem stala jak produkčním, tak i vývozním centrem. Důvodem lokalizace

pěstování do této oblasti byla zvláště přítomnost úrodných hlubších a záhřevných půd, které hrušně preferují. Pěstování hrušní se následně projevilo i v místopisných názvech obcí, a tak lze dnes u nás nalézt Hrušky, Hrušov, Hrušovany, Hrusice nebo Hruškové Dvory.

Ovocnářům bylo také jasné, že bez kvalitních školkařských výpěstků nemohou ve své práci pokračovat, proto byly zakládány další a další ovocné školky – zemské, okresní a pak i soukromé. Do 40. let 20. století bylo v našich zemích evidováno přes 60 školkařských závodů.¹¹ Tyto školky však byly naprosto soukromé povahy, zřizovatel sám garantoval kvalitu svých produktů a stát nijak nedozoroval pravost a zdravotní stav výpěstků.¹²

Důležitý byl i rozvoj odborného školství pro výchovu dalších generací odborníků. Již na konci 19. století byly zakládány střední ovocnicko-vinařské školy, a to v Praze-Troji (1870), Mělníku (1885), Litoměřicích (1887) a v Bohunicích u Brna (1900). V roce 1906 byl zřízen zemědělský odbor při České vysoké škole technické, což znamenalo naplnění mnohaletých snah o vytvoření české vysoké zemědělské školy. V roce 1920 byl dosavadní zemědělský odbor přeměněn na Vysokou školu zemědělského a lesního inženýrství Českého vysokého učení technického.¹³ V roce 1919 byla založena Vysoká škola zemědělská v Brně.¹⁴

Stav a rozvoj pěstování hrušní ve druhé polovině 19. a v první polovině 20. století lze dokumentovat faktem, že na konci 19. století shromáždil významný pomolog Eduard Proche ve svých sadech ve Sloupně u Nového Bydžova podle vlastních poznámek 518 odrůd hrušní¹⁵ a v roce 1919 měl ve státním pomologickém arboretu v Průhoních Jan Říha vysazeno asi 600 odrůd. Je však těžké rozeznat, kolik z nich bylo původně českých a kolik původem zahraničních. Je nutné zmínit, že již tehdy v pěstování převažovaly hrušně původem zahraniční. Z historicky českých byly na našem území významnější odrůdy Solanka, Jakubka česká a Koporečka spolu s regionálně pěstovanými autochtonními odrůdami zejména v oblasti východní Moravy.¹⁶ Jan Říha se roku 1892 stal okresním zahradníkem v Chlumci nad Cidlinou, kde roku 1919 z pověření ministerstva zemědělství založil státní ovocnářskou školkou. Shromáždil v ní asi 2 000 odrůd ovocných stromů a keřů – základ státního ovocnářského

⁸ Tamtéž, s. 14.

⁹ ČERNÍK, V., BOČEK, O., VEČEŘA, L., Hrušky, c. d., s. 11; KOCH, V., Hrušky, c. d., s. 15–16.

¹⁰ KOCH, V., Hrušky, c. d., s. 15.

¹¹ SALAŠ, Petr, LUŽNÝ, Jan, Stručná historie zahradnictví II, Brno 2008, s. 25.

¹² Tamtéž, s. 29.

¹³ <<https://100let.czu.cz/cs/r-13764-historie-czu>> [5. 6. 2020]

¹⁴ <<http://mendelu.cz/30354-historie>> [5. 6. 2020]

¹⁵ <<http://www.sloupno.eu/o-sloupno/josef-eduard-proche/>> [23. 2. 2020]

¹⁶ KOCH, V., Hrušky, c. d., s. 16.

arboreta, které po Říhově smrti založili jeho žáci roku 1922 v Újezdu u Průhonic. Hrušní zde Jan Říha soustředil, jak již bylo uvedeno, cca 600 odrůd. Druhé pomologické arboretum vzniklo v tomtéž roce – také na popud Jana Říhy – ve Velkých Pavlovicích. Roku 1920 byla na podporu pěstitelů ovoce založena Československá ovocnická společnost, v roce 1925 přejmenovaná na Československou jednotu ovocnickou.¹⁷

Pomalu se také rozrůstala odborná literatura. Jako první můžeme jmenovat „Moravské ovoce“ Františka Suchého (1907) a „České ovoce“ Jana Říhy (první díl věnovaný hruškám vyšel v roce 1915). S Říhou spolupracoval na jeho díle Karel Kamenický, který ve svém „Atlasu tržních odrůd pro ČSR“ (1947) využil barevných vyobrazení jednotlivých odrůd, jež byly původně pořizovány pro Říhovo dílo. Další publikace vyšla v praktickém kapesním formátu, jedná se o „Lidovou pomologii“ Josefa Vaňka, v níž je hruškám věnován druhý díl z roku 1936.

Přes úctyhodný počet odrůd bylo 20. století obdobím postupného zmenšování počtu pěstovaných odrůd hrušní. Pro praktické pěstování byly vybírány především ty, které dosahovaly vyšších výnosů, což byl jeden ze zásadních faktorů výběru odrůd do velkovýrobního systému pěstování. Dalšími neméně závažnými hledisky pak byly tržní atraktivita plodů, vhodnost pro konzervářenské zpracování, doba zrání, odolnost vůči klimatickým podmínkám, výnosová stabilita, skladovatelnost a transportovatelnost plodů a další. Odrůdy méně výnosné byly ve vysazování omezovány. V důsledku komunistického převratu v polovině století došlo k zestátnění šlechtitelských stanic a vinou poúnorových politických čístelek k personálním změnám v nich. Především školkařství (a také tržní produkce) se tak dostalo pod státní kontrolu. Díky rozvoji soukromého zahrádkaření se však dostala na vysokou úroveň samozásobitelská produkce, která nezřídka přesáhla objemem produkci komerční. V roce 1951 byl reorganizován Ovocnicko-vinařský ústav v Praze a Ovocnický ústav v Průhonicích a pro jednotlivá zahradnická odvětví byly zřízeny samostatné ústavy. Ovocnictví se měl nadále věnovat Výzkumný a šlechtitelský ústav ovocnářský v Holovousích u Hořic ve východních Čechách, jemuž byla podřízena Šlechtitelská stanice v Těchobuzicích, která se na šlechtění nových odrůd hrušek víceméně specializovala. Zejména zásluhou práce kolektivu pod vedením Ing. Vondráčka a následně Ing. Boumy zde bylo v letech 1987–2005 vyšlechtěno 31 nových odrůd hrušní.¹⁸ Zásadní význam měla také činnost světově významného genetika a profesora na Karlově univerzitě v Praze dr. Karla Hrubého, DrSc. (1910–1962), a to zvláště vý-

zkum opylovacích schopností našeho ovoce a studium mezidruhového křížení rostlin. Velký význam pro vývoj oboru měly i obě zemědělské vysoké školy. V Brně byla navíc v roce 1985 zřízena samostatná Zahradnická fakulta, která byla situována do Lednice na Moravě.¹⁹ Dnes na ní jako odborný asistent působí autor jedné z nejnovějších publikací o hruškách Tomáš Nečas.

Nadále rostlo rovněž množství vydaných odborných publikací. „Hrušky“ autorů Černíka, Bočka a Večeří byly stejně jako „Lidová pomologie“ Josefa Vaňka v praktickém kapesním vydání, další práce jako „Hrušky“ Václava Kocha z roku 1967 či „Atlas odrůd ovoce“ Antonína Dvořáka z roku 1978 (oba měli při psaní knih po ruce kolektiv dalších autorů) již byly objemnější. Po roce 1989 pak ovocnářské publikace dostaly víceméně formu barevných atlasů, vydaných většinou na křídovém papíře. Jedná se především o „Pomologický atlas“ Josefa Kutiny a kolektivu, v jehož druhém dílu jsou (vedle dalších druhů ovoce) popsány nejdůležitější odrůdy hrušek pěstovaných u nás v té době (1992), dále o „Obrazový atlas jaderovin“ Josefa Suse (2000), „Ovocnictví“ Jana Blažka (2001), oba psali publikace spolu s kolektivem, a atlasy Miroslava Richtera: „Velký atlas odrůd ovoce a révy (2002) a „Malý obrazový atlas odrůd ovoce 5. Hrušně, ořešák, líska, kaštanovník jedlý, mandloň“ (2004). Mezi nejnovější důležitéjší publikace spjaté s hruškami patří kniha již zmiňovaného Tomáše Nečase „Pěstujeme hrušně a kdouloně“ z roku 2010 a „Jaderoviny“ Dušana Nesrsty z roku 2011.

V posledních 10 letech je objem pěstování hrušek v České republice na vyrovnané úrovni. Hrušní je v naší zemi vysazeno v intenzivních i extenzivních sadech dohromady cca 1,7 milionu stromů (v roce 2018 1 764 056 ks), průměrný výnos z jednoho stromu se pohyboval mezi 6,05 kg v roce 2017 a 13,03 kg v roce 2015, sklizeň pak mezi 10 604 t v roce 2017 a 23 765 t v roce 2015. Mezi těmito hodnotami kolísají sklízňé důsledkem mrazových poškození, extrémních such a také kvůli poškození stromů nemocemi a škůdci. Zatímco extenzivní formy pěstování (aleje, zahrádkařství, krajinné výsadby) jsou na ústupu, v komerčním ovocnářství patří hrušně mezi nemnoho komodit, u nichž přetrvává zájem pěstitelů o kontinuální obměnu sadů a vznik nových výsadeb.²⁰

19 <<http://mendelu.cz/30354-historie>> [5. 6. 2020]; <<https://www.zahradaweb.cz/existuji-jeste-techo-buzice/>> [21. 7. 2020]

20 <<https://www.czso.cz/documents/10180/36740496/2701411604.pdf/f366246a-b996-4dc0-bdc6-61335669f7e1?version=1.0>> [13. 6. 2018]; <<https://www.czso.cz/documents/10180/61431846/2701411804.pdf/0b139ee9-25bb-4da6-9fc4-3d8621b03181?version=1.0>> [13. 6. 2018]; <http://eagri.cz/public/web/file/643716/SVZ_Ovoce_12_2019.pdf> [17. 8. 2020]; <<https://www.czso.cz/csu/czso/definitivni-udaje-o-sklizni-zemedelskych-plodin-2013-dsdt8cvnb>> [13. 6. 2018]

17 <<https://www.zahradaweb.cz/nastin-historie-ceskeho-ovocnictvi-ii/>> [5. 6. 2020]

18 <<https://www.zahradaweb.cz/existuji-jeste-techobuzice/>> [18. 8. 2020]

Významnou roli v zásobování obyvatel naší republiky sehrává, jak již bylo uvedeno, také samozásobování. Na zahradách u rodinných domů či usedlostí bývají hrušně velice oblíbeným a často vysazovaným ovocným stromem. Hrušně byly od nepaměti často vysazovány jako tzv. rodové stromy na dvorech či poblíž domu. Sice dnes známe asi 1 500 odrůd hrušní, ale pěstuje se jen pár desítek. Jedná se o přirozený vývoj, který bohužel vede k mnohdy nevratné ztrátě genetické diverzity (genofondová sbírka ve Výzkumném a šlechtitelském ústavu v Holovousích čítá více než 200 genotypů hrušní). K nejoblíbenějším odrůdám na českých zahradách či v sadech patří pro své chuťové vlastnosti a pěstební úspěchy zejména Konference, Boscova lahvice, Williamsova či Lucasova.²¹

21 NEUŽIL, L., Hrušky v naší kuchyni, c. d., s. 11.

Choroby a škůdci hrušek a hrušní

Odolnost hrušní proti chorobám a škůdcům a také odolnost proti mrazu je důležitým ukazatelem úspěšnosti odrůdy, tedy její oblíbenosti u pěstitelů i konzumentů. Je proto nutné se tímto tématem zabývat rovněž v katalogu parafínových modelů hrušek, neboť dotváří celkový obraz odrůdy. Problematika chorob a škůdců je odlišná u intenzivních sadů a extenzivních výsadeb. Pro intenzivní sady je velmi nebezpečné fytoplazmové chřadnutí hrušně (u nás známé i pod svým anglickým názvem Pear decline), spála růžovitých či mera skvrnitá, pro extenzivní výsadby se zejména v blízkosti okrasných zahrad stává limitujícím faktorem rez hrušňová.

Houby – jsou nejčastějšími původci nemocí hrušní. Jednou z nejúpornějších chorob hrušní je **strupovitost** způsobená houbou *Venturia pirina* Aderh. a její konidiovou formou *Fusicladium pirinum* (Lib.) Fuck. Tato houba přezimuje na starých infikovaných listech i na větvičkách. Napadá listy, květy a plody, často i letorosty. Na napadených listech se tvoří tmavě šedé až černé ostře ohraničené skvrny, silně napadené listy opadávají, stejně jako napadené květy a mladé plody. Větší plody se sice udrží, ale jsou strupovité, deformované a často praskají. Rozvinutí choroby napomáhá zvláště deštivé počasí a určitá teplota v období kvetení, náchylnost odrůdy k této nemoci a také stav zahrady či sadu. Rozvoj choroby podporuje rovněž zanedbání zahrady – neuklizené infikované listí či příliš zahuštěné koruny neudržovaných stromů.²²

Významnější škody hlavně v ovocných školkách způsobuje **hnědá skvrnitost listů hrušně**, jejímž původcem je houba *Diplocarpon mespili*. Na infikovaných listech se objevují hnědo-červené, později hnědé skvrny nepravidelného tvaru. Jejich počet narůstá, až se spojují do větších ploch. Napadené listy se deformují, usychají a opadávají. Předčasný opad listů může způsobit slabé přírůstky a zvyšuje riziko namrzání.²³ Dalším houbovým onemocněním hrušní je **šedá skvrnitost listů hrušně**, kterou způsobuje houba *Mycosphaerella sentina* (Ft.) Schrot. Na listech postižených plodů se objevují drobné skvrny, zpočátku hnědé, poté s šedobílým středem, listy předčasně opadávají.

22 Tamtéž, s. 88.

23 KOCOUREK, F. a kol., Integrovaná ochrana, c. d., s. 159.

V posledních letech se často objevuje **rez hrušňová** (*Gymnosporangium sabinae*). Jedná se o dvoubyttnou houbovou chorobu, jejímž druhým hostitelem je jalovec chvojka klášterská (*Juniperus sabina*). Parazit přezimuje ve dřevě jalovce, v období květu a krátce po odkvětu hrušní (přelom dubna a května) se na povrchu objevují ložiska teleutospor,²⁴ které po přenosu na hrušň klíčí, napadají listy a tvoří se plody. Rez značně snižuje asimilační plochu listů a dochází při ní k nedostatečné výživě stromů. Hrušně se tedy musí sázet minimálně 150, lépe však až 200 metrů od keřů tohoto druhu jalovce (někteří autoři uvádějí i několik set metrů). Záleží však také na převládajícím směru a intenzitě větrů v době přenosu spor na hrušně. Ostatní jalovce jsou pro hrušně neškodné, není třeba je proto v souvislosti s možnou nákazou hrušní rzi hrušňovou ničit. Naopak např. jalovec obecný (*Juniperus communis*) je naším původním druhem flóry s chráněným statusem.²⁵

Dalším onemocněním hrušní je **moniliová hniloba** (*Monilinia fructigena* HONEY) a její příbuzná *Monilinia laxa*, někdy též zvaná černá hniloba, která napadá plody. Je vyvolána vřeckatou houbou *Sclerotinia fructigena* (hlízenka ovocná) nebo v případě hniloby *Monilinia laxa* houbou *Sclerotinia laxa* (hlízenka chabá). Napadený plod v místě infekce nejprve zežloutne, pak zhnědne a začne zahnívat. Houba přezimuje v mumifikovaných plodech v podobě vícebuněčného mycelia, šíří se letními výtrusy především ve vlhkých létech a je přenášena kromě větru také vosami, sršni, škvary a dalším hmyzem. Tato houba napadá i rány způsobené pukáním kůry při nestejném růstu, při poškození pletiva housenkami či při mechanickém poškození (vítr, kroupy). V případě, že houba prorostla do větví, je nutné je odřezat a spálit. Přestože se jedná o karanténní chorobu, v posledních desetiletích se nekontrolovaně šíří i z důvodu širokého spektra hostitelů a útlum jejich aktivit není reálný.²⁶

Bakteriální choroby – nejsou u hrušní příliš početné, o to jsou však závažnější. Mezi nejnebezpečnější choroby postihující hrušně patří **fytoplazmové chřadnutí hrušně**. Chorobu vyvolává bakterie *Phytoplasma pyri*. Lze rozlišit dva typy chřadnutí, a to rychlé a pomalé. Rostliny postižené rychlým chřadnutím vadnou, tmavnou, zasychají jim listy a stromy odumírají. Při pomalém chřadnutí dochází k redukci až zástavě apikálního (vrcholového) růstu

24 Silnostěnné spory, které slouží k přezimování rzi.

25 <<http://zahradaweb.cz/vyznamne-choroby-hrusni-a-zpusoby-ochrany-proti-nim/>> [10. 4. 2018]; NEČAS, Tomáš, Pěstujeme hrušně a kdouloně, Praha 2010, s. 91; KOCOUREK, F. a kol., Integrovaná ochrana, c. d., s. 160.

26 Tamtéž, s. 90–91.

napadených stromů, listy jsou malé, chlorotické a předčasně červenají. Stromy s uvedenými příznaky přežívají i několik let.²⁷

Velmi nebezpečná je pro ovocné stromy také **bakteriální spála růžovitých** (*Erwinia amylovora* (Burrii) Winslow et al.). Nemoc se projevuje hnědnutím listů a hákovitě se ohýbajícími letorosty během vegetace. Nezaměnitelným příznakem jsou také kapky bakteriálního slizu na povrchu v místech výskytu. Napadení letorostů, plodonožů a celých větví končí prosycháním stromů a redukcí výnosů v následujících letech. Po rozšíření patogenu do větví, kmene a kořenů celý strom usychá. Rychlost usychání záleží především na odrůdové citlivosti dané geneticky, na hustotě populace, vhodnosti klimatických podmínek pro šíření patogenu a konkrétní vitalitě, stáří a kondici stromu. Nejnáchylnější k infekci jsou květy; napadené vodnatí, hnědnou a usychají. Plody, pokud se vůbec vytvoří, jsou světle hnědé až černé, scvrkávají se, usychají a zůstávají viset na stromě. Patogeny se šíří z infikovaných částí rostliny deštěm, větrem, hmyzem a ptáky zvláště v předjaří a na jaře. Ideálním prostředím pro tuto chorobu jsou časté deště a následující teplé počasí. Velmi závažným zdrojem infekce jsou také tzv. opožděné květy, které se nezřídka na hrušních objevují v době od pozdního jara do konce podzimu, nebo přenos infekce savým hmyzem v době zrání plodů.²⁸

Virová onemocnění – nejsou u hrušek příliš častá, zřídka se objevuje virová malost hrušní, mozaika hrušní nebo virová kaménčitost. Při **virové malosti** jsou listy a květy hrušně výrazně zmenšené, plodů se vyvíjí málo, a pokud neopadají, jsou zcela zakrnělé. Choroba se může na rostlině vyskytovat po celá léta izolovaně jen na některých větvích, zachváť-li celou rostlinu, strom usychá. Hlavním poznávacím znakem **mozaiky hrušní** je abnormální tvar listů (jsou okrouhlé), na nich se objevují drobné ostře neohrazené světlejší skvrnky. Sklizeň hrušek bývá nižší. Poněkud častější je **virová kaménčitost hrušek** (*Lithiasis*; Stony pit virus – SPV). Na slupce mladých plodů se objevují tmavší skvrny, pod nimiž jsou ostrůvky tvrdého (sklerenchymatického) pletiva. Plody jsou hrbolaté a někdy pukají. Výnos stromu silně klesá. Kaménčitost hrušek, tentokrát však fyziologická, je také znakem méně jakostních odrůd. Tvar plodů je při ní nezměněn a tvrdá místa v dužnině jsou méně početná. Tato choroba se vyskytuje v polohách méně vhodných pro pěstování hrušní a také v obdobích sucha. Jedná se

27 KOCOUREK, František a kol., Integrovaná ochrana ovocných plodin, Praha 2015, s. 157; <http://eagri.cz/public/app/srs_pub/fytoportal/public/?key=%22fb76ac5365a9ea1a51de47746663de38%22#r|p|sol|choroby|detail:fb76ac5365a9ea1a51de47746663de38|popis> [18. 8. 2020]

28 NEČAS, T., Pěstujeme hrušně, c. d., s. 89.

v podstatě o kombinovaný projev virové a fyziologické souvztažnosti. Odolnost jednotlivých odrůd vůči virové i fyziologické kaménčitosti je různá.²⁹ Méně častá je virová **kroužková mozaika hrušně** (Apple chlorotic leaf spot virus – ACLSC). Na listech se objevují světlezelené nebo žlutozelené různě velké kroužky a skvrny, postižená místa nekrotizují a listy se deformují.³⁰

Škůdci

Na hrušních se objevují také škůdci z hmyzí říše. Škůdcem, který se na hrušních může poměrně dost rozmnožit, je **mera hrušňová** (*Psylla pyricola* Förster). Stromům nejvíce škodí larvy, které sají mizu z mladých výhonů, květů, listů a později i plodů. Vylučují navíc medovici, která poškozuje listová pletiva rostliny, listy hnědnou, usychají a opadávají. Dospělci přezimují pod kůrou stromů.³¹ Příbuznou s ní je **mera skvrnitá** (*Cacopsylla pyri* L.). Její larvy pokrývají listy postupně medovicí, ty pak usychají, předčasně odumírají na následky ucpání průduchů, plody rezaví, růst a plodnost silně napadeného stromu jsou minimální. Dospělci přezimují v kůře, samičky kladou vajíčka v předjaří, pokud teplota vystupuje nad 9 °C.³²

Jedním z nejvážnějších škůdců nejen hrušní, ale i ostatního jádrového ovoce, je **obaleč jablenný** (*Cydia pomonella* L.). Housenka tohoto drobného motýlka způsobuje tzv. červivost plodů. Na plodech lze pozorovat drobný otvor, ze kterého housenka vytlačuje rezavě hnědý trus a postupně vyžírá celý jádřinec. Poté se přesune na další plod, přičemž během svého života stihne poškodit 2–3 plody. Housenka přezimuje v pavučinovém zámotku pod kůrou stromu. Na jaře se kuklí a v polovině května se líhnou dospělci.³³

Mezi méně časté škůdce hrušní patří **plodomorka hrušňová** (*Neurotoma saltuum* L.). Jedná se o drobný hmyz podobný komárovi, jehož larva vyžírá vnitřky mladých vyvíjejících se plodů, které jsou poté deformované, uvnitř duté, postupně hnijí a opadávají.³⁴ Ještě menším škůdcem než tato drobná muška je **vlnovník hrušňový** (*Eriophyes pyri*). Tento nepatrný (0,2 mm)

roztoc na jaře napadá vyvíjející se listy. Na těch se pak vyskytují zduřeniny, které černají a listy jsou skvrnité. Dospělci přezimují přímo na stromech v trhlínách kůry okolo pupenů. Během jedné sezony má vlnovník až tři generace.³⁵ Plody napadá jeho příbuzný z čeledi vlnovníkovitých vlnovník hruškový (*Epitrimerus pyri*), který poškozuje kromě plodů, kde škodí na kalichu květů a později na slupce mladých plůdků, čehož důsledkem je rzivost na plodech, také listy. Ty hnědnou, na letorostech se zmenšují. Napadení může vést k retardaci nebo zaschnutí vrcholu letorostů.³⁶

Dalšími škůdci, kteří škodí jádrovému ovoci obecně, jsou mšice. Nejškodlivějším druhem je pro hrušně **mšice svízlová** (*Dysaphis pyri*), která napadá květní růžice a později letorosty. Způsobuje svinování a krabacení listů na květních a listových růžicích a letorostech, retardaci až zasychání celé růžice a letorostů, roubů a mladých stromků. Občasným škůdcem je **mšice hrušňová** (*Melanaphis pyrarica*), která způsobuje kroucení listů i letorostů a tvorbu pučňovitých malformací. Hrušně dokáže potrápit i **mšice jablonoňová** (*Aphis pomi* De Geer). Vajíčka přezimují a v dubnu se z nich líhnou nymfy. Ty napadají mladé listy a letorosty. Intenzita růstu letorostů se zpomaluje, jsou menší, často silně pokroucené a pokryté medovicí. Listy jsou menší, nevyvinuté a deformované. Během 14 dnů se z nymf vyvíjejí bezkřídlejší dospělci, v průběhu sezony má druh až 13 generací.³⁷

Původcem zkadeření okrajů hrušňových listů je drobná, asi 2 mm dlouhá, červená až červenohnědá muška, podobná komárovi, **bejlomorka hrušňová** (*Dasineura pyri*, Bouché). Přezimuje larva, která se na jaře zakuklí. Dospělé samičky pak kladou vajíčka na mladé, ještě svinuté listy hrušní. Po čtyřech dnech se z vajíček líhnou larvy, které se přisávají k okrajům listů. Ty se pak vlivem dráždění slinami larev podélně od krajů ke středu těsně svinují. Později bývají načervenalé zbarvené, tmavnou a odumírají.³⁸

Dvouletý vývoj má **ploskohřbetka hrušňová** (*Neurotoma saltuum*). Přezimují housenice (eonymfy) v kokonu v půdě. Dospělci se líhnou v květnu až červnu. Samice kladou vajíčka v kupičkách na spodní stranu listů a zakrývají je lepivým sekretem. Ihned po vylíhnutí housenice spřádají předivová hnízda, uvnitř kterých pak ožirají listy.³⁹

29 <<https://www.manitera.cz/virovi-puvodci-chorob/virosy-jabloni-a-hrusni/>> [6. 8. 2018]; KOCH, V., Hrušky, c. d., s. 84; NEČAS, T., Pěstujeme hrušně, c. d., s. 91.

30 NEČAS, T., Pěstujeme hrušně, c. d., s. 92.

31 <<https://www.ovosadba.cz/hrusne-2/>> [8. 8. 2018]; NEČAS, T., Pěstujeme hrušně, c. d., s. 93.

32 NEČAS, T., Pěstujeme hrušně, c. d., s. 93.

33 Tamtéž, s. 93–94.

34 <<http://www.skudci.com/plodomorka-hrusnova>> [10. 4. 2018]; KOCH, V., Hrušky, c. d., s. 82; NEČAS, T., Pěstujeme hrušně, c. d., s. 96–97.

35 <<http://www.skudci.com/vlnovník-hrusnovy>> [10. 4. 2018]; NEČAS, T., Pěstujeme hrušně, c. d., s. 95–96.

36 KOCOUREK, F., Integrovaná ochrana ovocných plodin, c. d., s. 165.

37 NEČAS, T., Pěstujeme hrušně, c. d., s. 95; KOCOUREK, F. a kol., Integrovaná ochrana, c. d., s. 166.

38 NEČAS, T., Pěstujeme hrušně, c. d., s. 95.

39 KOCOUREK, F. a kol., Integrovaná ochrana, c. d., s. 167.

Spíše přehlíženým škůdcem u nás je **pílatka hrušková** (*Hoplocampa brevis*). Samice se živí nektarem a pylem květů, housenice se zavrtávají do plodu a po sežrání jádra se stěhují na další. Celkem poškodí až čtyři plůdky. Poškozené plody opadávají.⁴⁰

Škůdcem napadajícím mladé letorosty je **bodruška hrušňová** (*Janus compressus*, *Fabricius*). Larvy přezimují v zámotcích, na jaře se zakuklí a v květnu se líhnou asi 7 mm dlouhé vosičky. Ty nabodávají letorosty a do vpichu kladou vajíčka. Vylihnuté larvy se pak živí dřením letorostů, které následně vadnou, hnědnou a zůstávají viset na stromě.⁴¹

V některých letech bývá vážným škůdcem hrušní **květopas hrušňový** (*Anthonomus piri* Kollar), u nás škodí především v kraji kolem Ústí nad Labem. Jedná se o 4–4,5 mm dlouhého rezavě hnědého brouka, který má na krovkách bělavou, černohnědě ohraničenou pásku, která je kolmá na šev krovek. Stromům škodí larvy tohoto brouka, které vyžírají vnitřky květních pupenů. Napadené stromy kvetou méně, silně napadené nekvetou vůbec, květní pupeny jsou zaschlé, uvnitř vyžrané a v době květu opadávají. Stromy po několikaletém napadení prosychají.⁴²

Škůdcem mladých stromů, který se dá pouhým okem snadno přehlédnout, je larva **polníka stromového** (*Agilus sinuatus* Oliv.), která vytváří v pletivu klikaté chodbičky a tím poškozuje průchod mízy. Někdy se stane, že přeruší výživu koruny mladého stromku úplně a ten pak pozvolna odumře.⁴³ Dalšími škodlivými housenkami jsou larvy **pídalky podzimní** (*Operophtera brumata* L.). Ty způsobují škody zvláště ve starších výsadbách, požerem deformují plody, které poté sice dozrají, ale většinou patří do odpadu.⁴⁴

Škůdcem, který napadá ovocné stromy, tedy i hrušně, je malý motýl **podkopníček ovocný** (*Lyonetia clerkella*). Přezimuje pod kůrou stromů jako dospělec nebo vajíčko. Na jaře klade samice vajíčka na spodní stranu listů, housenky se po vylihnutí zavrtávají do listů a vytvářejí v nich chodbičky.⁴⁵

40 KOCUREK, F. a kol., Integrovaná ochrana, s. 168.

41 <<http://www.skudci.com/bodruska-hrusnova>> [10. 4. 2018]; <<https://www.ovosadba.cz/hrusne-2/>> [10. 4. 2018]; NEČAS, T., Pěstujeme hrušně, c. d., s. 96.

42 <<https://www.manitera.cz/brouci-coleoptera/kvetopas-hrusnovy/>> [9. 8. 2018]; KOCH, V., Hrušky, c. d., s. 82; NEČAS, T., Pěstujeme hrušně, c. d., s. 94.

43 KOCH, V., Hrušky, c. d., s. 82.

44 KOCH, V., Hrušky, c. d., s. 81.

45 <<http://skudci.com/podkopnickek-ovocny>> [10. 4. 2018]

V posledních letech se také začínají množit škůdci napadající dřevo nebo kůru. Jedním z nejvážnějších je **drvopeň hrušňový** (*Zeuzera pyrina* L.). Jedná se o nočního motýla, jehož housenky vyhlodávají ve dřeni slabších větví nebo kmínků mladých stromků až 35 cm dlouhé, jako tužka silné chodby, v nichž se i kuklí. Napadená větev nebo stromek pozvolna odumírá.⁴⁶

Část chorob i škůdců hrušní k nám byla necíleně zavlečena teprve nedávno a nyní závažně komplikuje nejen pěstitelství, ale také přírodní interakce v biologické stabilitě přírodního systému. Za všechny zmíníme **slunéčko východní** (*Harmonia axyridis*), které v podzimních měsících znehodnocuje zrající plody okusem a následným poškozením slupky, což má za následek sekundární napadení hnilobami. Jeho ekologická škodlivost pak spočívá v tom, že se živí vajíčky a larvami užitečného hmyzu, čímž potlačuje původní druhy a omezuje biodiverzitu prostředí.⁴⁷

Proti chorobám a škůdcům se lze bránit nebo jejich důsledky omezovat. V mnohých případech chorob a škůdců existují a jsou aplikované preventivní postupy především chemickou ochranou, která je primárně využívána v tržních monokulturních výsadbách. Zároveň tato opatření reálně nelze použít univerzálně anebo na některé škodlivé organismy nejsou dosud vyvinuty účinné prostředky a metodika ochrany, nehledě na vedlejší negativní účinky užití látek ze skupiny například pesticidů na životní prostředí. Problematika chemické ochrany před chorobami a škůdci je velmi obsáhlá, a proto zde není dále zmiňována.

46 <<https://www.manitera.cz/zivocisni-skudci/motyli-lepidoptera/drvoplen-hrusnovy/>> [26. 8. 2020]

47 <<https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/biologicka-zbran-jez-se-vymkla-sluncecko-vychodni-kosi-protivniky-nicivym-parazitem>> [21. 7. 2020]; <[http://eagri.cz/public/app/srs_pub/fytoportal/public/?key=%22c18ccd9cbe2ba381e37b810d0c952b2b%22#rlp\[so\]skudci\[detail:c18ccd9cbe2ba381e37b810d0c952b2b\]popis](http://eagri.cz/public/app/srs_pub/fytoportal/public/?key=%22c18ccd9cbe2ba381e37b810d0c952b2b%22#rlp[so]skudci[detail:c18ccd9cbe2ba381e37b810d0c952b2b]popis)> [21. 7. 2020]

Mrazová odolnost hrušní

Hrušně jsou citlivé na nízké teploty a z toho důvodu bývají často postiženy jarními mrazy v květu, květních pupenech nebo mladých plůdcích, méně také zimními mrazy ve spících květních pupenech. Vliv na to má především nevhodně zvolené stanoviště; v nižších polohách a mrazových kotlínách hrozí vždy větší nebezpečí škod způsobených mrazem než v polohách vyšších a chráněných. Nepříznivými faktory jsou rovněž vyšší zeměpisná poloha, výškové rozdíly a také abnormální teplotní průběhy zim a jar (zejména v posledních zhruba deseti letech) a s tím spojené výkyvy teplot. Vliv má i zdravotní stav stromů; ošetřované a hnojené stromy mrazovým poškozením lépe odolávají. Odolnější jsou stromy starší, velmi záleží na použité podnoži a výšce pěstitelského tvaru. Je nutné také zmínit, že dřevo hrušní sice oproti jabloním v zimě snadněji namrzá, ale na druhou stranu velmi dobře regeneruje.⁴⁸

Jako opatření proti jarním mrazíkům je v sadech využívána zejména dodávka externího tepla například spalováním balíků slámy a zadýmením prostoru, což však obnáší vysoké finanční náklady a potřebu logistiky. Druhým způsobem jsou svrchní protimrazové závlahy. Obě možnosti jsou aplikovatelné spíše jen ve velkovýrobních prostorech mimo lidská sídla (první uvedená možnost). Obecně nejvhodnější opatření jsou preventivního rázu, tj. volba méně výsadbového rizikového stanoviště, tzn. lokality se svažitým náklonem a možností odtoku těžšího chladného vzduchu do nižších poloh.⁴⁹

V posledních letech však odolnost dřeva hrušní přestává patřit mezi důležité faktory při výběru odrůdy. Silné mrazy, které dříve nebývaly vzácné, se v současnosti téměř nevyskytují, aktuálnější se tak stává odolnost odrůdy vůči teplu. Stále častěji se dnes hovoří o tzv. úžehu listové plochy a plodů vinou intenzivního slunečního svitu a teplot během vegetačního období. To, co bylo dříve vzácné, je v posledních letech běžnou škodní situací.⁵⁰

48 KOCH, V., Hrušky, c. d., s. 79–80.

49 <<http://www.ovocnarstvi.eu/pece-o-urodu/ochrana-ovocnych-stromu-pred-jarnimi-mraziky>> [20. 7. 2020]; KRÁLOVÁ, Helena, Vodní hospodářství krajiny I., Část II. – Závlahy, Vysoké učení technické v Brně, Fakulta stavební, Brno 2005, s. 15–16.

50 <<https://www.zahradaweb.cz/horko-jako-pricina-poskozeni-rostlin/>> [21. 7. 2020]

Historie sbírky modelů hrušek

Nejstarším předchůdcem pobočky Národního zemědělského muzea ve Valticích bylo Státní výukové muzeum pro myslivost v Lednici, které vzniklo v roce 1953 v části lednického zámku, a 9. května 1955 otevřelo pro veřejnost svou první expozici. V roce 1961 bylo rozhodnutím rektora Vysoké školy zemědělské v Brně, do jehož kompetence správa mysliveckého muzea náležela, převedeno pod Československou akademii zemědělských věd, která je organizačně přičlenila k Československému zemědělskému muzeu Praha. V roce 1967 pak došlo k rozhodnutí, že bude muzeum přeměněno na zahradnické, a to mimo jiné i díky intervenci představitelů zahradnického oboru Vysoké školy zemědělské v Brně. Zahradnické oddělení zemědělského muzea začalo svou činnost hned v následujícím roce 1968. Myslivecká část muzea byla postupně nahrazována zahradnickými expozicemi a výstavami, z pobočky muzea na Kačíně byly do Lednice přemísťovány sbírkové předměty se zahradnickou a vinařskou tematikou.⁵¹ Tak byl do Lednice převezen i nejstarší soubor modelů ovoce a zeleniny. V dalších letech vznikaly modely buď v Lednici, nebo byly vytvářeny na pražském pracovišti přímo pro lednickou pobočku.

Dnes má pobočka Národního zemědělského muzea ve Valticích ve svých sbírkách rozsáhlý soubor sádrových a parafínových modelů ovoce a zeleniny. Největší podíl z nich tvoří sbírka modelů jablek, nejrozšířenějšího ovoce v našich zemích. Na druhém místě jsou to modely hrušek, jejichž pořizování začalo již na konci 20. let 20. století.

Historie parafínových modelů ovoce je však daleko starší. Již na přelomu 18. a 19. století fungovala ve Výmaru dílna Friedricha Justina Bertucha (1747–1822), kde se takovéto modely vyráběly. V kabinetu kuriozit premonstrátského kláštera na Strahově se zachovala sbírka německého duchovního a významného pomologa své doby Johanna Volkmar Sicklea, která pochází právě z Bertuchova podniku.⁵²

Jak již bylo řečeno, počátky valtické sbírky spadají do konce 20. let 20. století, kdy začala

51 KOUKAL, Vítězslav, Národní zemědělské muzeum v Lednici na Moravě, in: KORDIOVSKÝ, Emil a kol. (edd.), Městečko Lednice, Lednice 2004, s. 532–533.

52 <https://de.wikipedia.org/wiki/Friedrich_Justin_Bertuch> [13. 3. 2020]; <https://de.wikipedia.org/wiki/Johann_Volkmar_Sickler> [13. 3. 2020]

takovéto modely pro muzeum vyrábět Anna Nedvěďová. Jako první její model byl v roce 1927 zapsán do sbírek model cukrové řepy (inv. č. 1825), tehdy ještě ze sádry. Nejstarší modely ovoce pocházejí z roku 1928 (inv. č. 3132), nevíme však, jestli byla jejich autorkou Anna Nedvěďová či jiný autor. V přírůstkové knize, kam se zapisovaly nově přijaté předměty do muzejních sbírek, není o této autorce zmínka. Nejstarší zmínka o Anně Nedvěďové jakožto autorce modelů ovoce pochází až z roku 1934. Ovocné plody pocházely z Pomologického ústavu v Troji, Pomologického ústavu v Ruzyni a z Výzkumného ústavu zahradnického v Průhonících. Anna Nedvěďová vyráběla pro muzeum modely i po druhé světové válce, její poslední modely ve sbírkách muzea pocházejí z roku 1953. Na její práci navázala v 50. letech Eva Rybičková, která pracovala pro muzeum v letech 1952–1957. Základem její práce byly modely ovocných plodů vystavené na podzimní Krajské ovocnářské výstavě na Kačíně v roce 1953. Eva Rybičková svou práci předala Evě Benáčkové, která se pak výrobě parafínových modelů věnovala více než třicet let. Její první modely pocházejí z roku 1962, poslední byly zapsány do sbírek v roce 1996. Kromě modelů ovoce a zeleniny vyráběla Eva Benáčková také modely archeologických nálezů, orgánů zvířat, vytvářela i kazety s odrůdami obilí. Při odchodu do důchodu předala Eva Benáčková své umění Dušanu Kachyňovi, který přenesl výrobu modelů do Valtic a pokračoval v ní až do roku 2001.

Výroba parafínových modelů

Zpočátku byly modely vyráběny ze sádry, ta však byla brzy nahrazena parafínem. Důvodem byla nestálobarevnost modelů, čímž utrpěla jejich výpovědní hodnota. Ani parafín ovšem není ideální materiál pro výrobu modelů. Je sice levný a dobře zpracovatelný, na straně druhé ale dosti choulostivý na okolní klima. Škodí mu především vysoké teploty, proto je nutné modely z něj vyrobené uchovávat v nepřiliš vytopeném depozitáři a při jejich prezentaci ve výstavních prostorách dbát na to, aby nebyly umístěny blízko topných těles, vystaveny slunečnímu záření apod.

Postup výroby parafínových modelů představuje složitý proces, který vyžaduje nejen manuální a uměleckou zručnost autora, ale také perfektní znalost zobrazovaného předmětu. Prvním a nejdůležitějším předpokladem pro výrobu modelu je výběr vhodného plodu, jehož velikost, tvar a zbarvení jsou co nejtypičtější pro danou odrůdu. Poté je připravena hmota na zhotovení formy. Po celá dlouhá desetiletí se formy vyráběly ze sádry, v posledních letech se začínají uplatňovat moderní materiály, především silikonové kaučuky. Vybraný plod je detailně prohlédnut a výrobce modelu rozhodne, kudy povede dělicí rovinu na formě. Polovina modelu je obalena modelínou tak, aby modelína nahrazovala budoucí polovinu formy, opačným koncem tužky nebo štětce jsou do ní vytvořeny důlky, z nichž budou ve formě zámky pro lepší kompletování obou půlek formy. Rovněž jsou k dělicí rovině z modelíny doplněny předlohy pro nalévací otvory. To vše je zasazeno do rámečku, vyrobeného nejčastěji z tvrdého papíru nebo plastu. Nezakrytá polovina plodu je natřena potravinářským olejem a zalita sádrou či kaučukem. Po vytvrdnutí je odstraněna modelína, dělicí rovina hotové poloviny formy potřena olejem, či v případě kaučuku separátorem, a následně je odlita druhá polovina formy.

Po vytvrdnutí je forma vytřena olejem, sesazena a zpevněna např. gumičkami. Poté je do ní nalit horký parafín. Ten se rozpouští ve vodní lázni spolu se stearinem v poměru 10 : 1. Směs je nutno postupně dolévat, protože při tuhnutí zmenšuje svůj objem. Parafín se nechá vychladnout, pak je forma rozebrána a model opatrně vyjmut. Jsou zahlazeny případné malé nedostatky a model je připraven k barvení. U členitých modelů, jako jsou např. hrozny, se prášková barva přidává již do odlévané směsi, jiné modely se odlévají ze směsi čiré a barví se až následně pouze na povrchu.

Pro barvení modelu je smíchán v poměru 9 : 1 líc s práškovým šelakem a v minimálních množstvích roztoku rozmíchány jednotlivé barvy. Při barvení se vždy postupuje od světlejších odstínů k tmavším. Nakonec, po zaschnutí, jsou barvy do parafínu zapuštěny nahřátým horkým vzduchem, nejlépe fénem.⁵³

53 POKORNÝ, Jaroslav, Parafínové modely ovoce a zeleniny (podsbírka ovocnářství), Prameny a studie 38, 2006, s. 107-109.

Závěr

Cílem výzkumu bylo kritické zhodnocení sbírky parafínových modelů hrušek. Vytýčeného cíle bylo dosaženo. Kritický katalog přinesl řadu nových zjištění. Ve sbírce parafínových modelů hrušek ve valtické pobočce Národního zemědělského muzea bylo nalezeno celkem 186 modelů, které dokumentují 58 odrůd a jsou zapsány pod 119 inventárními čísly. Nejstarší modely pocházejí pravděpodobně z roku 1928, v inventární knize však u nich rok nabytí do sbírek chybí, zmiňovaný rok byl odhadnut při dohledání přechozích a následujících inventárních čísel. Bohužel u žádného modelu není uveden autor, lze se však domnívat, že vzhledem k tomu, že již v roce 1927 vyrobila pro muzeum model cukrové řepy Anna Nedvěďová, byla pravděpodobně autorkou i těchto modelů.

Bylo také zjištěno, že nejstarší modely nebyly vyráběny z parafínu, ale ze sádry, která byla po odlití a usušení modelu pokryta několikamilimetrovou vrstvou parafínu, jenž byl následně nabarven požadovanou barvou. Katalog by se proto snad měl nazývat katalogem parafínových a sádrových modelů, ale vzhledem k tomu, že na sádrových modelech rozhodovala o celkovém dojmu vrstva parafínu, byl název ponechán v původním stavu.

Rovněž bylo zjištěno, že téměř všechny sádrové modely v dnešní době již v podstatě ztratily svou vypovídací hodnotu, neboť jejich barva je nyní jednotná, a to zelenošedá. Dané modely tak v současnosti vypovídají pouze o velikosti a tvaru původního plodu, ne již o jeho zabarvení.

Všechny modely hrušek uložené ve valtické sbírce byly vyrobeny ve 20. století, poslední model vytvořila v roce 1996 Eva Benáčková. Poslední tvůrce modelů Dušan Kachyňa se ve své činnosti věnoval jiným druhům ovoce a zeleniny. Jako poslední doplnil sbírku modelů hrušek soubor dvaceti modelů převzatý do Valtic v roce 1997 z pobočky muzea na Kačíně. U těchto modelů však jejich původ není znám, lze o nich zjistit jen to, že jsou vyrobeny ze sádry s tenkou vrstvou parafínu, proto je jejich stáří odhadováno na první polovinu 20. století.

Valtické modely hrušek dokumentují především starší odrůdy, čtyři z nich jsou dokonce modely starých krajových odrůd, o kterých již dnes nelze najít žádné informace. Dva plody, z nichž poté Eva Rybičková vytvořila modely, byly vystaveny v roce 1953 na Krajské ovocnářské výstavě na Kačíně (odrůdy Bezejmenná a Zimní krajová), bližší podrobnosti, např. pěsti-

tele, neznáme, hrušku pro třetí krajový model poskytlo JZD Miskovice (okres Kutná Hora) Evě Rybičkové ve stejném roce, jedná se o odrůdu Panenka. Poslední model vytvořila v roce 1934 Eva Nedvědová (odrůda Buchyně).

Ve sbírce modelů hrušek chybí zejména novější odrůdy, vzniklé v posledních padesáti letech. Přestože byly modely hrušek vyráběny až do roku 1996, šlo o odrůdy starší, vypěstované převážně v 19. století. Novější odrůdy tak mezi modely chybí a muzeum dnes bohužel nemá odborníka, který by se vytváření parafinových modelů ovoce a zeleniny věnoval.

Popis jednotlivých odrůd je doplněn o hodnocení jejich vzhledu a kvality, které je převzato z odborné literatury. Vzhledem k tomu, že se v posledních letech mění průběh vegetačních cyklů, začínají být některé informace zastaralé, jako příklad lze uvést dobu sklizně a dozrávání některých odrůd. Díky moderním technologiím se také změnila technika skladování a posunula se doba a délka doby konzumace plodů. Proto se mohou některé údaje uvedené v katalogu poněkud lišit od momentální situace.

Autoři by rádi poděkovali zaměstnancům Výzkumného a šlechtitelského ústavu ovocnářského v Holovousích za pomoc při hledání podrobností o některých málo známých odrůdách. Dík patří také dokumentátorce Daniele Mertlové z pobočky Národního zemědělského muzea na Kačíně, která jim s trpělivostí sobě vlastní pomáhala pátrat ve starých přírůstkových knihách po bližších informacích o jednotlivých modelech.

(KS)

Summary

The branch of the National Museum of Agriculture in Valtice shelters, among others, a huge collection of plaster and paraffin wax models of fruit and vegetables. The second largest part, the biggest set of models being the one of apples, is a collection of pair models which comprises 186 models, registered under 119 inventory numbers. These are models of 58 world-famous and regional cultivars. More detailed information was found on 54 of the aforementioned cultivars, the last four remaining being old regional varieties on which only minimal information was gathered. Two of these come from a regional fruit-growing exhibition which took place in 1953, and one model was made in 1934. The origin of these three pieces is unknown, while of the last regional model we know only the original place where the fruit was collected and the year when its model was made.

The catalogue of paraffin wax pears follows on the catalogue of apple models, which was published in 2016. The same team of authors focused on the second largest group of fruit models, deposited in the branch of the National Museum of Agriculture in Valtice. The goal to critically evaluate this collection of models was achieved.

It was found that the models deposited in Valtice were made both of paraffin wax and of plaster. The oldest models have a plaster core with a thin layer of overlaid paraffin wax which was, eventually, painted with the desired colour. This way of making fruit models was followed until the middle of the 20th century, after which plaster was fully replaced by paraffin wax. It was, further, determined that the plaster models had lost their full informative value. Their colour, a greenish-grey, is now uniform. Such a model, thus, gives testimony only to the size and shape of the original fruit, but not to its colour.

All pear models from the Valtice collection were made in the 20th century. The oldest ones were made for the Museum before the Second World War by Anna Nedvědová. The model making was continued between the years 1952 and 1957 by Eva Rybičková. Most models were created between the years 1962 and 1996 by Eva Benáčková. The last model maker, Dušan Kachyňa, focused on other types of fruit and vegetables.

The pear models in the Valtice document, are, above all, older cultivars. The collection lacks the models of cultivars created in the last 50 years. Although the making of pear models

continued until 1996, they represent older cultivars, created mainly in the 19th century. Unfortunately, the Museum at currently lacks an expert who would be able to create paraffin wax models of fruit and vegetables.

The description of the individual cultivars is accompanied by an evaluation of their appearance and quality extracted from specialised literature on the subject. Given the fact that the course of growing cycles has changed in recent years, some pieces of information are becoming outdated, for example the ripening and harvest time of some of the cultivars. Thanks to modern technologies, the storage technique has changed and the period suitable for fruit consumption has become longer consequently. Therefore, some of the information in the catalogue may differ slightly from the current situation.

Paraffin wax models are relatively fragile, however they are colourfast and can imitate the original model very accurately. The branch of the National Museum of Agriculture in Valtice manages a highly valuable collection of models of old cultivars of this popular fruit through which it documents the development of breeding of individual types of agricultural crops.

Katalog

ANGOULEMSKÁ

inventární číslo: 3198

původ ovoce: Pomologický ústav v Troji

autor: -

datace modelu: -

materiál: sádra

inventární číslo: 8865

původ ovoce: Pomologický ústav v Ruzyni

autor: Anna Nedvědová

datace modelu: 1937

materiál: sádra

synonyma: Angoulemka, Angulemka, Anžulemka, Angulemská

původ: pochází z Francie, kde byla nalezena v roce 1809 v zahradě hraběte Germain de la Forest d'Armaille u Angersu, departement Maine-et Loire

velikost a tvar: plody velké až velmi velké, průměrná délka 120 mm, průměrná šířka 100 mm, váha 230–600 g; tvar plodů je většinou hruškovitě baňatý, povrch velmi hrbolatý, zvláště u kalichu a stopky

slupka: hladká, silná, málo lesklá; základní barva je při sklizňové zralosti světle zelená, později žlutá, na sluneční straně někdy až zardělá; celá bývá poseta nápadnými rzivými tečkami, místy i drobnou rží

dužnina: bělavá, velice jemná, šťavnatá; chuť sladká, kořenitá, s navinulou příchutí; sklon k otlačení je střední, sklon k hnědnutí dužniny mírný, sklon ke kaménčitosti se objevuje jen v nevhodných půdách

habitus: stromy rostou v mládí bujně a zdravě, v pozdějším věku pak středně bujně, koruny vytváří střední, jehlancovité, více sevřené, často více jednostranné, postranní větve na koncích jsou převislé; odrůda vyžaduje dobrou propustnou půdu s dostatečnou vlhkostí, chráněnou před větrem; kvete středně raně; plodnost se dostavuje brzy, je hojná a pravidelná

dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se v polovině října, při opožděné sklizni hrozí opad plodů; konzumně dozrává od poloviny listopadu do poloviny prosince

celkové hodnocení: hlavní předností této odrůdy je krása a kvalita plodů, vyrostlých za příznivých poměrů, mezi nedostatky patří opad plodů při pozdní sklizni a kolísavá plodnost i chuť v nevhodných podmínkách; odolnost proti strupovitosti je dobrá, odolnost proti mrazu poměrně malá

literatura: KOCH (1967), s. 294–298; ČERNÍK (1969), s. 69; SUS (2000), s. 72

(VK)

(NZM Valtice, inv. č. 3198)

AVRANŠSKÁ

inventární číslo: 46891

původ ovoce: Výzkumný ústav Holovousy

autor: Eva Benáčková

datace modelu: 1969

materiál: parafin

inventární číslo: 46892

původ ovoce: Výzkumný ústav Holovousy

autor: Eva Benáčková

datace modelu: 1969

materiál: parafin

synonyma: Dobrá Luisa, Avranšská máslovka, Hruška avranšská, Avrancheská

původ: Francie, odrůdu vypěstoval kolem roku 1780 p. Longueval v Avranches ve svých ovocných školkách

velikost a tvar: velikost plodů je střední až velká, průměrná váha činí cca 150 g; tvar plodů je kuželovitě zaoblený

slupka: hladká, lesklá; základní barva je zelenavě žlutá, na sluneční straně se objevuje rudé líčko poseté hnědočervenými tečkami; kolem kalichu a stopky najdeme velmi často jemně rozptýlenou rez

dužnina: nažloutle bílá, jemná, velmi šťavnatá, rozplývavá; chuť je sladce a příjemně trpká, kořenitá, velmi dobrá

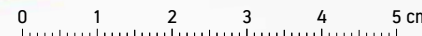
habitus: stromy rostou bujně, tvoří jehlancovité vzpřímené větší koruny; odrůda vyžaduje hluboké, teplé a vlhčí půdy v polohách chráněných před větrem; kvete středně pozdě; plodnost začíná záhy, je hojná a pravidelná

dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se na přelomu září a října; konzumně dozrává asi 10 dní po sklizni, vydrží 2–3 týdny

celkové hodnocení: hlavní předností odrůdy je výborná chuť plodů, mezi nedostatky patří náročnost na podmínky pěstování a náchylnost k chorobám; odolnost proti strupovitosti je malá, odolnost proti mrazu je střední až dobrá

literatura: ČERNÍK (1961), s. 76–77; KOCH (1967), s. 237–241

(VK)

(NZM Valtice, inv. č. 46891)

BERGAMOTKA ESPERENOVA

inventární číslo: 4164

původ ovoce: -

autor: Anna Nedvědová

datace modelu: -

materiál: sádra

inventární číslo: 58968

původ ovoce: -

autor: -

datace modelu: převzato z NZM Kačina v roce 1997

materiál: sádra

synonyma: Esperenova bergamotka, Esperenova máslovka

původ: vznikla v Belgii kolem roku 1830

velikost a tvar: plody jsou prostřední velikosti, v příznivých poměrech nabývají váhy až 200 g; tvar je zploštěle zakulacený, u stopky tvoří nízkou špičku; povrch větších plodů bývá nepravidelný, hrbolatý a zhranatělý; plody rostou často v trsech

slupka: poměrně drsná; základní barva je nažloutlá, na sluneční straně poněkud nahnědlá; nápadné, hrubé šedohnědé tečky pokrývají hustě celý plod, místy se objevuje i hrubší drobná rez

dužnina: jemná, hojně šťavnatá; chuť je pikantní, sladce navinulá, kořenitá

habitus: stromy rostou až do pozdního stáří bujně; odrůdě se daří ve výživné, dostatečně vlhké, výhřevné půdě, v chráněné teplé poloze; kvete středně pozdě; plodnost počíná velmi brzo, je stálá a hojná, často se musí ovoce pro lepší vývin protrhat

doba sklizně a trvanlivost: sklízí se koncem října; konzumně dozrává od února do dubna podle velikosti plodů

celkové hodnocení: hlavní předností této odrůdy je odolnost při přepravě, mezi nedostatky patří především praskání plodů z nevhodných studených míst; odolnost proti strupovitosti je malá

literatura: ČERNÍK (1969), s. 71; SUS (2000), s. 20

(VK)

(NZM Valtice, inv. č. 4164)

BOSCOVA LAHVICE

inventární číslo: 3182
původ ovoce: Pomologický ústav v Troji
autor: -
datace modelu: -
materiál: sádra

inventární číslo: 39727
původ ovoce: -
autor: Eva Benáčková
datace modelu: 1962
materiál: parafín

inventární číslo: 55450
původ ovoce: -
autor: Eva Benáčková
datace modelu: 1971
materiál: parafín

inventární číslo: 58931
původ ovoce: -
autor: -
datace modelu: převzato z NZM Kačina v roce 1997
materiál: sádra

synonyma: Alexandra, Velká koruna, Koruna, Žbáanky, Melounky, Boscova, Alexandrovka, Apremontka, Boskova, Boskovka, Císař Alexander, Císařská koruna, Melounka, Melounová, Velká císařská koruna

původ: nahodilý semenáč nalezen v roce 1826 v okolí Apremontu v departementu Vendée ve Francii; odrůda pojmenovaná po bývalém řediteli Jardins des Plants v Paříži

velikost a tvar: plody jsou středně velké až velké, průměrná délka 120 mm, průměrná šířka 70 mm, váha až 500 g; tvar plodů je lahvicovitý, dlouhý, ke stopce štíhlejší, někdy jsou však plody kratší, baňatější; mnohé plody jsou ve stopkové části mírně prohnuté; povrch plodů je většinou hrboľatý

slupka: hladká, suchá až mírně zdrsňelá od rzivosti; základní barva je zelenohnědá, později bronzově žlutá, ve světlejších místech jsou patrné rzivé lenticely

dužnina: je běložitá až žlutobílá, někdy s nádechem do lososova, jemná, u jádřince slabě zrnitá, šťavnatá; chuť má sladkou, slabě navinulou, harmonickou, aromatickou, kořenitou, velmi dobrou; sklon k hnědnutí dužniny i ke kaménčitosti je mírný

habitus: stromy rostou středně bujně, později mírně; koruny tvoří kulovité až široce kulovité, větve jsou převážně převísle, obloukovitě ohnuté; odrůda vyžaduje dobré, teplé, hluboké půdy s přiměřenou vlhkostí; při výběru polohy je nutné vyvarovat se mrazových kotlin; kvete středně pozdě až pozdě; plodnost začíná v 6.–7. roce po výsadbě, je hojná a téměř pravidelná; plody nasazuje jednotlivě, jen někdy ve dvojicích z květenství

dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se koncem září až počátkem října; konzumně dozrává po dvou až třech týdnech, vydrží do poloviny listopadu, v chladírnách až do ledna

celkové hodnocení: tato odrůda je jednou z nejkvalitnějších odrůd, která má plody vhodné pro přímý konzum i konzervování; mezi její hlavní přednosti patří libivý vzhled a výborná chuť plodů, hlavním nedostatkem je značná náročnost odrůdy na prostředí; odolnost proti strupovitosti je střední až malá, v teplých polohách je tato odrůda vyhledávána obalečem jablečným; odolnost proti mrazu je malá

literatura: BURIAN (1898), s. 10–16; VANĚK (1936), s. 46; ŘÍHA (1937), s. 122–124; KOCH (1967), s. 124–129; ČERNÍK (1969), s. 92; DVOŘÁK (1978), s. 86–87; KUTINA (1992), s. 106; SUS (2000), s. 81; BLAŽEK (2001), s. 97–98; RICHTER (2002), s. 39; RICHTER (2004), s. 22; NESRSTA (2011), s. 26 (VK)

(NZM Valtice, inv. č. 55450)

CLAPPOVA

inventární číslo: 8866

původ ovoce: Pomologický

ústav v Ruzyni

autor: Anna Nedvěďová

datace modelu: 1937

materiál: sádra

inventární číslo: 39726

původ ovoce: -

autor: Eva Benáčková

datace modelu: 1962

materiál: parafín

inventární číslo: 57565

původ ovoce: -

autor: Eva Benáčková

datace modelu: 1977

materiál: parafín

synonyma: Clappova máslovka, Klappův miláček, Klappovka, Klappova americká, Máslovka Klappova, Miláček, Klappova, Královna

původ: USA, vznikla jako semenáč odrůdy 'Hájenka', vypěstovaný T. Clappem v Dorchestru, stát Massachusetts v 60. letech 19. století

velikost a tvar: velikost plodů závisí na jakosti půdy a tvaru stromu; průměrná délka plodů z vysokokmenů je 85 mm, šířka 65 mm, váha 180–200 g, průměrná délka plodů ze zákrsků je 110 mm, 85 mm šířka, váha 270–300 g; tvar plodů je baňatě kuželovitý, ke kalichu oble zakulacený, ke stopce mírně prohloubený

slupka: středně tlustá, suchá a drsná, mírně ožíněná; základní barva je světle zelená, později žlutozelená s nestejně vybarvenými ostrůvky žlutozelené barvy; ve stínu je líčko kropenaté červené, na sluneční straně jasně červené, širší, žíhané; lenticely jsou drobné, kulaté, husté, světle rzivé, zhuštěné okolo kalichu

dužnina: žlutavě bílá, jemně zrnitá, okolo jádřince zrnitější, šťavnatá; chuť je sladce navinulá, mírně aromatická, jemně kořenitá, dobrá

habitus: roste slabě až středně bujně a tvoří široce pyramidální koruny s dlouhými slahounovitými větvemi, ty jsou nasazeny v ostřejším úhlu, ale později se ohýbají do oblouků, zvláště pod násadou plodů, takže se koruna rozkládá; odrůda je středně náročná na polohu, půdy vyžaduje polopropustné, záhřevné, s dostatkem vláhy a živin, snáší i vyšší chráněné polohy; kvete středně pozdě až pozdě; plodnost je pozdnější, hojná a pravidelná, jen ojediněle v některých letech vynechá

dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se v polovině srpna až koncem srpna podle stanoviště, konzumně dozrává za 10–14 dní a vydrží do konce září

celkové hodnocení: mezi přednosti této odrůdy patří libivý vzhled a přijatelná chuť plodů, určitými nedostatky je rychlé zrání plodů a malá odolnost vůči otlaku při přepravě; odolnost proti strupovitosti a monilióze je střední, odolnost proti mrazu je také střední

literatura: VANĚK (1936), s. 17; ŘÍHA (1937), s. 22–24; KOCH (1967), s. 105–109; ČERNÍK (1969), s. 94; DVORÁK (1978), s. 88–89; KUTINA (1992), s. 108; SUS (2000), s. 74; BLAŽEK (2001), s. 96; RICHTER (2002), s. 37; RICHTER (2004), s. 11; NESTRSTA (2011), s. 18

(VK)

(NZM Valtice, inv. č. 39726)

ČERVENCOVÁ

inventární číslo: 3192

původ ovoce: Pomologický ústav v Troji

autor: -

datace modelu: -

materiál: sádra

synonyma: Červencová pestrá, Červencová hruška, Děkanka červencová, Červencovka

původ: odrůda pochází z ovocných školek Boismunnela v Rouenu ve Francii, vypěstována byla v roce 1857

velikost a tvar: průměrná výška plodu je 70 mm, průměrná šířka 52 mm, průměrná váha 75 g; tvar je tupě kuželovitý až vejčitý, mírně nesouměrný

slupka: hladká, málo lesklá, suchá a velmi jemná, v době zralosti až polomastná; základní barva je zelená, později žlutozelená, na sluneční straně zarudlá nebo červeně pruhovaná; lenticely jsou málo nápadné, malé, znatelnější jen ve světlejší barvě

dužnina: bílá až nepatrně nažloutlá nebo zelenavá, mělká, jemně zrnitá, dosti šťavnatá, nehnědne; chuť má navinule sladkou, slabě kořenitou, dobrou, vůně je nepatrná; nejchutnější jsou ještě tuhé plody, přezrálé jsou suché, rychle hnijí

habitus: stromy rostou zpočátku středně bujně, později slabě, tvoří řídké nepravidelně pyramidální koruny, větve vyrůstají šikmo vzhůru; odrůda vyžaduje dobré půdy, teplejší polohy s dostatečnou vláhou; nejlépe jí svědčí vlhčí, hlinitopísčité půdy, v suchých a písčitých neprospívá; kvete středně raně; plodnost je brzká, střední až hojná a pravidelná

doba sklizně a trvanlivost: sklízí se na přelomu července a srpna, konzumní zralost nastává během několika dní

celkové hodnocení: hlavními přednostmi odrůdy jsou ranost sklizně, úrodnost a líbivý vzhled plodů, mezi nedostatky patří rychlé přezrávání plodů, jejich značně kolísavá chuť a drobnost plodů z nevhodných půd; odolnost proti strupovitosti je velká, odolnost proti mrazu střední

literatura: VANĚK (1936), s. 11; ŘÍHA (1937), s. 154–156; KOCH (1967), s. 173–176; ČERNÍK (1969), s. 96; DVOŘÁK (1978), s. 102–103; KUTINA (1992), s. 110; BLAŽEK (2001), s. 96; RICHTER (2002), s. 37; RICHTER (2004), s. 12

(VK)

(NZM Valtice, inv. č. 3192)

DĚKANKA ROBERTOVA

inventární číslo: 3209

původ ovoce: Pomologický ústav v Troji

autor: -

datace modelu: -

materiál: sádra

inventární číslo: 4141

původ ovoce: -

autor: Anna Nedvědová

datace modelu: 1934

materiál: sádra

synonyma: Děkanka spolková

původ: Francie, vypěstoval ji v druhé polovině 19. století ovocnář Robert v Angers, v pokusné zahradě Zahradnického svazu pro obvod Maine et Loire

velikost a tvar: plody jsou středně velké až velké, váha se pohybuje v rozmezí 200–500 g; tvar je krátce hruškovitý až široce kuželovitý

slupka: hladká, jemná, matná; základní barva je žlutozelená, na sluneční straně se někdy objevuje oranžově červené líčko; lenticely jsou drobné, světle rzivé, kulaté, místy tvoří jemnější rzivé mapování

dužnina: bílá až nažloutlá, jemná, rozplývavá; chuť má sladce navinulou, kořenitou, výbornou

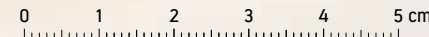
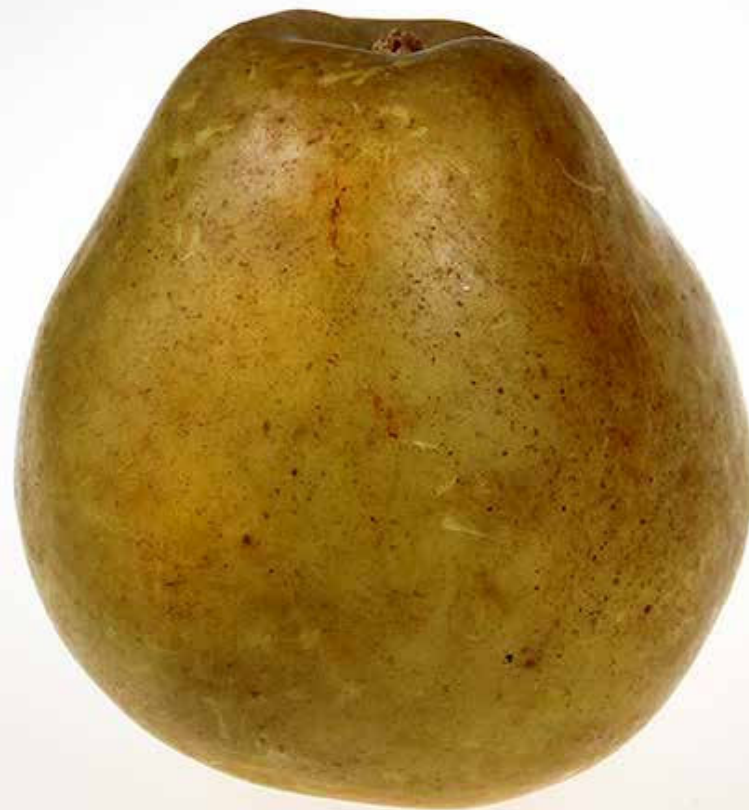
habitus: stromy rostou bujně až středně bujně, tvoří široce pyramidální, pravidelné, vzpřímené koruny; odrůda je náročná na půdní i klimatické podmínky, vyžaduje úrodné, hlinité, propustné půdy a chráněné polohy; kvete středně pozdě; plodnost je pozdnější, poměrně pravidelná, ale jen střední

dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se v polovině října, dozrává koncem října až počátkem listopadu a vydrží do poloviny prosince

celkové hodnocení: hlavní předností této odrůdy je výborná chuť plodů, která je v době zralosti bez konkurence; mezi nedostatky pak patří značné nároky na půdu a polohu, menší úrodnost a pozdější nástup do plodnosti; odolnost proti strupovitosti je dobrá, odolnost proti mrazu střední

literatura: VANĚK (1936), s. 65; ŘÍHA (1937), s. 154–156; KOCH (1967), s. 269–273; ČERNÍK (1969), s. 98; DVOŘÁK (1978), s. 104–105; KUTINA (1992), s. 130

(VK)

(NZM Valtice, inv. č. 4141)

DĚKANKA ZIMNÍ

inventární číslo: 4152

původ ovoce: -

autor: Anna Nedvědová

datace modelu: 1934

materiál: sádra

inventární číslo: 57528

původ ovoce: -

autor: Eva Benáčková

datace modelu: 1977

materiál: parafín

inventární číslo: 58936

původ ovoce: -

autor: -

datace modelu: převzato

z NZM Kačina v roce 1997

materiál: sádra

synonyma: -

původ: Belgie, náhodný semenáč nalezený na konci 18. století v bývalé zahradě kapucínského kláštera v Lovani (Louvain)

velikost a tvar: průměrná výška plodu je 90 mm, průměrná šířka 80 mm, váha 450 g i více; tvar plodů je široce vejčitý, ze strany poněkud stlačený, ploše hrbolatý

slupka: silná, drsná, málo lesklá; základní barva je tmavě zelená, ve zralosti nažloutlá, sluneční strana bývá lehce temně zarudlá; celý plod hustě pokrývají rzivé tečky, místy se objevují i rzivé skvrny

dužnina: bílá až žlutobílá, zrnitá, hojně šťavnatá, rozplývavá; chuť je sladce navinulá s aromatickou příchutí

habitus: stromy rostou poměrně slabě, tvoří menší široce jehlancovité koruny; odrůda vyžaduje hluboké, živné a teplé půdy, polohu slunnou, s vlhčím vzduchem; kvete raně; plodnost začíná dosti záhy, je pravidelná a hojná

dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se koncem října, konzumně dozrává v lednu až únoru, vydrží do května; předčasně sklizené plody vadnou a nejsou k potřebě

celkové hodnocení: hlavní předností této odrůdy je výborná chuť plodů, odrůda je však natolik náročná na půdu a stanoviště, že se u nás téměř nepěstuje; odolnost proti strupovitosti je malá, proti mrazu střední

literatura: BURIAN (1898), s. 148; VANĚK (1936), s. 105; ŘÍHA (1937), s. 250–252

(VK)

(NZM Valtice, inv. č. 4152)

DIELOVA MÁŠLOVKA

inventární číslo: 3177
původ ovoce: Výzkumný ústav v Troji
autor: -
datace modelu: -
materiál: sádra

inventární číslo: 4147
původ ovoce: -
autor: Anna Nedvědová
datace modelu: 1934
materiál: sádra

inventární číslo: 23264
původ ovoce: státní statek Molitorov
autor: Eva Rybičková
datace modelu: 1953
materiál: sádra

inventární číslo: 58814
původ ovoce: -
autor: Eva Benáčková
datace modelu: 1996
materiál: parafín

inventární číslo: 58955
původ ovoce: -
autor: -
datace modelu: převzato z NZM Kačina v roce 1997
materiál: sádra

synonyma: Dieľova, Poděbradská máslovka, Poděbradka, Císařská (nesprávně), Důle, Kočičí hlava (nesprávně), Panská

původ: Belgie, náhodný semenáč nalezený kolem roku 1800 p. Meuristem, ředitelem ovocných školek pomologa Van Monse, u poplužního dvora Trois Tours, ležícího mezi Brusel a Mechelenem

velikost a tvar: průměrná výška plodu činí 110 mm, průměrná šířka 90 mm, váha 600 g i více; tvar plodů je hruškovitě baňatý, povrch plodů je většinou hladký, jen velké plody bývají ploše hrbaté

slupka: drsná, tvrdá, hrubá; základní barva je zelená, později žloutne a bývá až zlatě žlutá, na sluneční straně se objevuje lehce oranžové líčko; většina plodů však zůstává zcela žlutá, posetá světle rzivými tečkami a zvláště u kalichu a stopky se objevuje drobná i hrubší rez

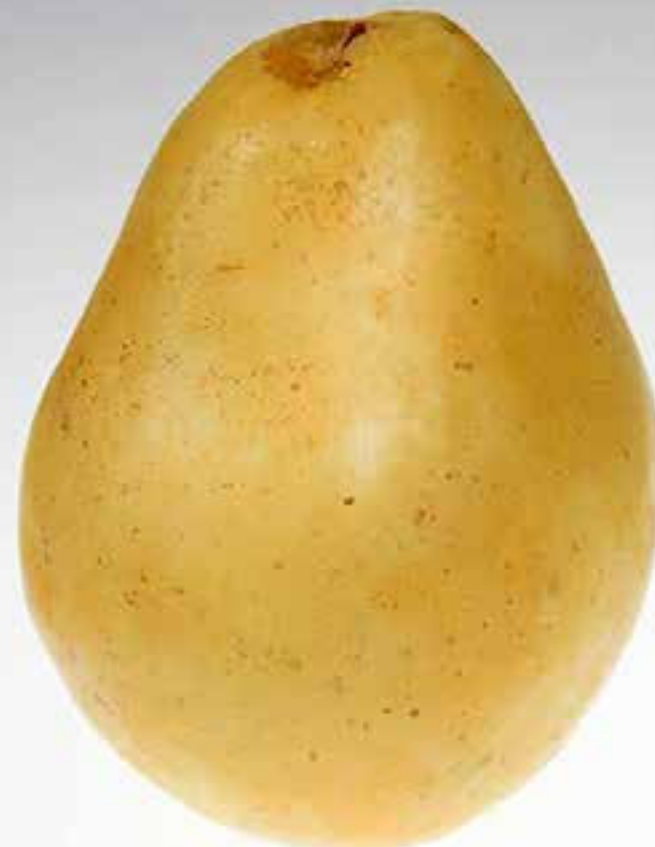
dužnina: bílá, jemná, máslovitá, šťavnatá; chuť je výborná, slabě navinule nasládlá s lehkou muškátovou vůní; sklon k otlačení plodů je velký, k hnědnutí dužniny malý, ke kaménčitosti dužniny střední až velký

habitus: stromy rostou bujně, později středně bujně, tvoří úzké jehlancovité koruny, které se však pod tíhou plodů sklánějí; odrůda vyžaduje hluboké, výživné, teplejší půdy, nesnáší půdy suché, štěrkovité a písčité nebo příliš studené; kvete středně raně; plodnost je pozdnější, avšak pravidelná a stálá

dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se počátkem října; konzumně dozrává začátkem listopadu, vydrží do ledna

celkové hodnocení: hlavní předností této odrůdy je výborná chuť plodů, mezi nedostatky patří špatná transportní schopnost, velká kolísavost zrání plodů při nevhodném skladování a sklon ke hnědnutí slupky; odolnost proti strupovitosti je střední, odolnost proti mrazu také střední; listy jsou náchylné na úžeh, odrůda je také napadána květopasem hrušňovým

literatura: BURIAN (1898), s. 150; VANĚK (1936), s. 81; ŘÍHA (1937), s. 198–200; KOCH (1967), s. 81 (VK)

(NZM Valtice, inv. č. 58814)

DROUARDOVA

inventární číslo: 4157
původ ovoce: -
autor: Anna Nedvědová
datace modelu: 1934
materiál: sádra

inventární číslo: 8931
původ ovoce: Výzkum-
ný ústav v Ruzyni
autor: Anna Nedvědová
datace modelu: 1937
materiál: sádra

inventární číslo: 55084
původ ovoce: -
autor: Eva Benáčková
datace modelu: 1970
materiál: parafín

inventární číslo: 58932
původ ovoce: -
autor: -
datace modelu: převzato
z NZM Kačina v roce 1997
materiál: sádra

synonyma: Président Drouard (původní název), Drouardova máslovka, Druardova

původ: Francie, poprvé popsána v roce 1886, náhodný semenáč z předměstí Pont-de-le-Maine et Loire; rozšířoval ji majitel ovocné školky v Angers Louis Leroy

velikost a tvar: plody jsou velké, váha bývá až 600 g; tvar je zvonovitý až baňatý, povrch většinou hladký, jen výjimečně hrbolatý

slupka: silná, tuhá a hladká, málo lesklá; základní barva je zelená, později žlutozelená, na sluneční straně zarudlá; plod pokrývají rzivé tečky, někdy i větší rezavé skvrny, častěji u stopky či kalichu

dužnina: bílá, jemná, jen jemně zrnitá, máslovitá, šťavnatá; chuť je sladká, lehce navinule kořenitá; jen nepatrně voní; sklon k otlacení je malý, později větší, sklon k hnědnutí dužniny mírný, sklon ke kaménčitosti mírný, v nevhodných polohách až velký

habitus: stromy rostou středně bujně, tvoří malé, tupě jehlancovité koruny; odrůda vyžaduje dobré, hluboké půdy s dostatkem živin a vláhy, nejsou pro ni vhodné půdy studené, mokré ani příliš vysychavé; kvete středně raně; plodnost začíná velmi záhy, je hojná a stálá

doba sklizně a trvanlivost: sklízí se co nejpozději, nejdříve koncem října; konzumní zralosti dosahuje od poloviny listopadu; vydrží do února, někdy i do března

celkové hodnocení: kvůli průměrné jakosti plodů se odrůda v tržním hospodářství výrazněji neprosadila; odolnost proti škůdcům a chorobám je dobrá, odolnost proti mrazu menší

literatura: VANĚK (1936), s. 98; ŘÍHA (1937), s. 238–240; KOCH (1967), s. 313–317; ČERNÍK (1969), s. 100

(VK)

(NZM Valtice, inv. č. 55084)

DVORNÍ

inventární číslo: 8932

původ ovoce: Výzkumný ústav v Ruzyni

autor: Anna Nedvědová

datace modelu: 1937

materiál: sádra

synonyma: Máslovka dvorní

původ: Belgie, semenáč vypěstovaný Jeanem Baptistem Van Monsem v polovině 19. století

velikost a tvar: délka plodu až 130 mm, šířka až 100 mm, váha až 300 g; tvar plodu bývá kuželovitý, špička lehce prohnutá, povrch je většinou hladký

slupka: silná, mírně zdrsňelá, matná; základní barva je zelenavě nažloutlá, na sluneční straně lehce zarudlá, často se objevují rzivé skvrny a čáry; plody bývají nápadně tečkované

dužnina: bílá, jen nepatrně nažloutlá, mírně zrnitá, máslovitá, šťavnatá; chuť je pikantně navinulá, příjemně natrpklá; sklon k hnědnutí dužniny je malý, ke kaménčitosti střední, sklon k otlačení v době zralosti střední

habitus: stromy rostou bujně, vzpřímeně, vytvářejí jehlancovité koruny; odrůda vyžaduje středně těžké až těžší, avšak propustné půdy s dostatečným obsahem vápna ve spodině; kvete středně raně; plodnost začíná velmi záhy a je pravidelná

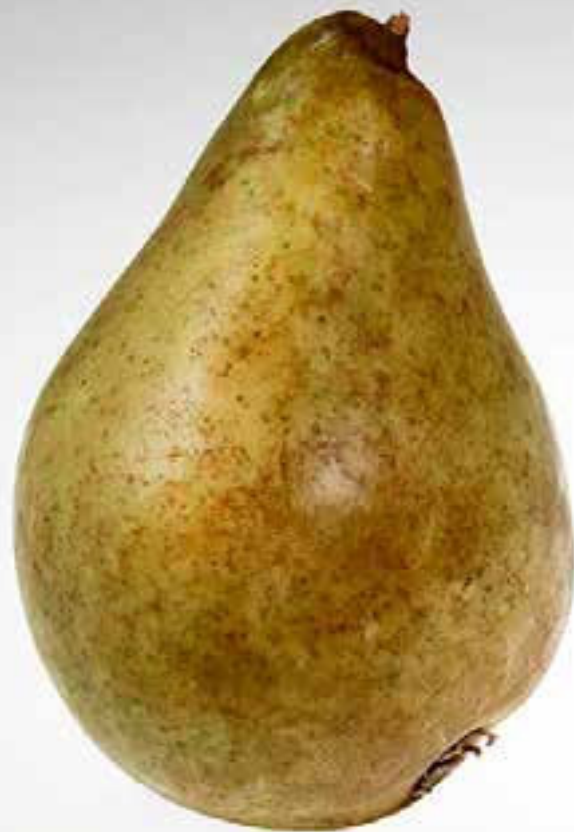
dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se počátkem října; konzumní zralosti dosahuje nestejně, někdy již koncem října, většinou však počátkem listopadu; vydrží do konce listopadu, někdy i do prosince

celkové hodnocení: odrůda nemá žádné zvláštní přednosti, hlavním nedostatkem je její náročnost na půdu, za nepříznivých podmínek jsou plody bezcenné, trpké a padají; odolnost proti strupovitosti je dobrá, odolnost proti mrazu je také dobrá

poznámka: model nemá některé typické znaky odrůdy, především chybí červené líčko

literatura: VANĚK (1936), s. 66; KOCH (1967), s. 284–287; ČERNÍK (1969), s. 152

(VK)

(NZM Valtice, inv. č. 8932)

ELIŠKA

inventární číslo: 46900

původ ovoce: Výzkumný ústav Holovousy

autor: Eva Benáčková

datace modelu: 1969

materiál: parafín

synonyma: Princezna Eliška, Elsa, Vévodkyně Eliška

původ: Německo, tuto odrůdu vyšlechtil J. B. Miller, vrchní zahradník na zámku Wilhelma (Bad Cannstadt u Stuttgartu)

velikost a tvar: plody jsou středně velké až velké, délka až 160 mm, průměrná váha kolem 150 g; tvar je podlouhle tupé kuželovité, ke kalichu širší, ke stopce zúžený

slupka: silná, drsná až kožovitá, nelesklá; základní barva je zelenavá až bledě žlutá, při konzumní zralosti žlutooranžová, na sluneční straně se objevuje až rumělkově červené líčko; rzivost plodu je velká, někdy bývá i celý plod pokryt skořicovou nebo šedou rzí

dužnina: bílá, jemná, rozplývavá, velmi šťavnatá; chuť je příjemná, sladká, se zvláštní navinulou pikantní příchutí; sklon k otlačení a k hnědnutí je malý, kaménčitost v dobrých půdách nepatrná

habitus: stromy rostou středně bujně a zdravě, šlahounovitě, tvoří malé až střední široce jehlancovité koruny; odrůda vyžaduje teplou půdu bohatou na živiny, s dostatečnou vlhkostí, nesnáší půdy chudé a suché a také těžké, studené a mokré, polohy snese i vyšší; kvete raně až středně raně; plodnost se dostavuje záhy a je střídavě velmi vysoká

dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se ve druhé polovině září; konzumní zralost nastává za dva až tři týdny po sklizni, vydrží tři až čtyři týdny

celkové hodnocení: hlavní předností této odrůdy je výborná chuť plodů a jejich vhodnost pro konzervářský průmysl, mezi nedostatky patří vysoké nároky na půdu a brzké hniličení plodů; odolnost proti strupovitosti je dobrá, odolnost proti mrazu také dobrá

poznámka: model nemá některé typické znaky odrůdy, především chybí červené líčko

literatura: VANĚK (1936), s. 70; KOCH (1967), s. 129–133; ČERNÍK (1969), s. 154

(VK)

inventární číslo: 46903

původ ovoce: Výzkumný ústav Holovousy

autor: Eva Benáčková

datace modelu: 1969

materiál: parafín

(NZM Valtice, inv. č. 46903)

EZÉESKÁ

inventární číslo: 8876

původ ovoce: Výzkumný ústav v Ruzyni

autor: Anna Nedvědová

datace modelu: 1937

materiál: sádra

synonyma: -

původ: Francie, osada Ezée, náhodný semenáč nalezený kolem roku 1788 vlastníkem ovocných školek M. Dupuym

velikost a tvar: velikost plodů je větší, hmotnost až 290 g; tvar plodu je válcovitý, ke kalichu i stopce nestejně zhranatělý

slupka: lesklá až kluzká; základní barva je zelená až nažloutlá, na sluneční straně sytější žlutá, někdy s červeným nádechem; celý plod je posetý hrubšími tečkami, místy je roztroušena drobná rez

dužnina: bílá až nažloutlá, jemná, šťavnatá, máslovitá až zcela rozplývavá; chuť je dobrá, lehce kořenitá, sladká s navinulou příchutí

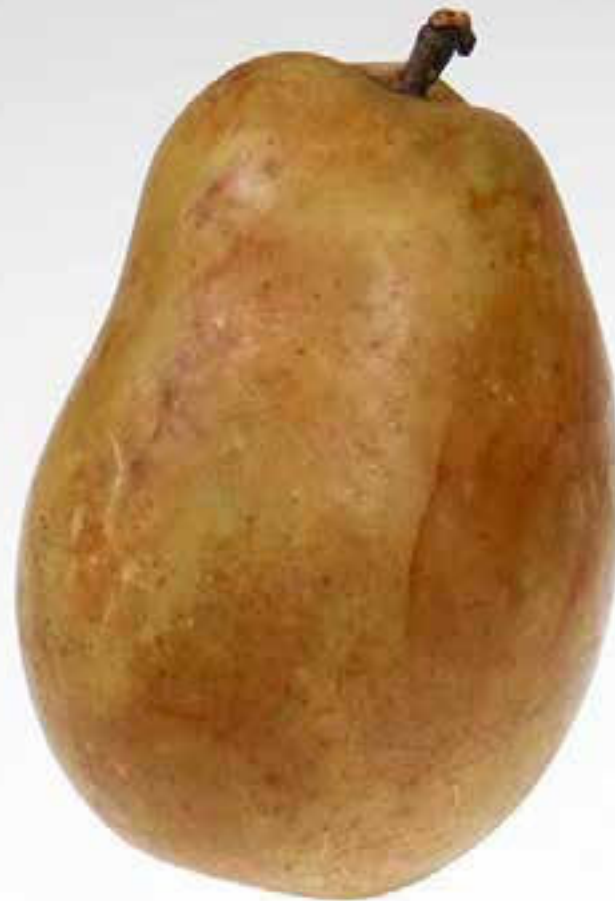
habitus: stromy rostou bujně, zdravě, tvoří pěkné jehlancovité koruny; odrůda vyžaduje dobré, teplé půdy, chráněné proti větrům; kvete raně; rodí záhy a hojně

dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se na přelomu září a října; konzumní zralosti dosahuje několik dní po sklizni a vydrží asi čtrnáct dní, výjimečně do poloviny listopadu

celkové hodnocení: hlavní předností odrůdy je barva a tvar plodů, mezi nedostatky patří náročnost na půdu a špatná chuť plodů z nepříznivých poměrů

literatura: VANĚK (1936), s. 48; ŘÍHA (1937), s. 82–84; ČERNÍK (1969), s. 71

(VK)

(NZM Valtice, inv. č. 8876)

GROSDEMANGE

inventární číslo: 57527

původ ovoce: -

autor: Eva Benáčková

datace modelu: 1977

materiál: parafín

synonyma: Grosdemanžova, Čistecká banánová (nesprávně), Profesor Grosdemange

původ: Francie, odrůdu vypěstoval p. Gilbert kolem roku 1905, šířil ji školkař Charles Baltet z Troyes; u nás se šířila ze školek v Čisté u Rakovníka, odtud pochází nesprávný název Čistecká banánová

velikost a tvar: velikost plodů je střední až velká, průměrná váha se pohybuje kolem 160 g; tvar je lahvicovitě protáhlý, někdy kapkovitý, mírně ploše zhranatělý

slupka: hladká, lesklá, jemná; základní barva je zelená až žlutozelená, na sluneční straně s mramorovým načervenalým líčkem; často se vyskytuje nepravidelně rozložená rzivost

dužnina: bílá až žlutobílá, jemná, rozplývavá, šťavnatá; chuť je sladká až velmi sladká, jemně navinulá a kořenitá; sklon k otlacení malý, k hnědnutí dužniny malý, ke kaménčitosti též malý

habitus: stromy rostou středně bujně, později slabě, tvoří zpočátku kuželovité vzpřímené koruny, později se mírně rozklesávají; odrůda vyžaduje úrodné a dobře hnojené půdy s dostatkem vláhy; kvete středně raně; plodnost je brzká, velká a pravidelná

doba sklizně a trvanlivost: sklízí se ve druhé polovině až koncem října; konzumně dozrává koncem listopadu až v prosinci a vydrží do konce ledna až února

celkové hodnocení: mezi přednosti této odrůdy patří kvalitní máslovitá konzistence dužniny, vysoká plodnost a odolnost při přepravě; hlavním nedostatkem je menší odolnost proti strupovitosti při pěstování v méně vhodných podmínkách; odolnost proti škůdcům je dobrá, proti strupovitosti střední, odolnost proti mrazu je také střední

poznámka: model nemá typické znaky odrůdy

literatura: KOCH (1967), s. 164–167; ČERNÍK (1969), s. 102; DVOŘÁK (1978), s. 90–91; KUTINA (1992), s. 134; SUS (2000), s. 96; RICHTER (2002), s. 44; RICHTER (2004), s. 45

(VK)

(NZM Valtice, inv. č. 57527)

GUYOTOVA MÁŠLOVKA

inventární číslo: 58938

původ ovoce: -

autor: -

datace modelu: převzato z NZM Kačina v roce 1997

materiál: sádra

synonyma: Guyotova

původ: Francie, semenáč 'Williamsovy čáslavky' vypěstovaný kolem roku 1875 v ovocných školkách bratří Baltetových v Troyes

velikost a tvar: délka plodu až 150 mm, šířka až 80 mm, váha až 550 g; tvar je kuželovitě protáhlý, ke stopce lehce prohnutý, mírně hrboLATý

slupka: lesklá, hladká, velmi jemná; základní barva je zelenožlutá, v plné zralosti krásně žlutá, na sluneční straně narůžovělá; jemné i hrubší živé tečky jsou roztroušeny po celém plodu; zralé plody hezky voní

dužnina: bílá, většinou jemná, rozplývavá; chuť je dobrá, lehce navinulá, nepatrně aromatická

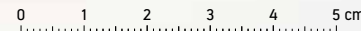
habitus: stromy rostou středně bujně, vytvářejí vzpřímené jehlancovité koruny; odrůda vyžaduje dobré půdy v dostatečně teplých chráněných polohách; kvete středně pozdě; plodnost je brzká a hojná

doBA sklizně a trvanlivost: sklízí se od konce srpna do poloviny září, konzumní zralost nastává asi týden po sklizni a vydrží dva až tři týdny

celkové hodnocení: mezi přednosti této odrůdy patří odolnost při přepravě a lákavý vzhled plodů, hlavním nedostatkem je vysoká náročnost na podmínky pěstování; odolnost proti strupovitosti je dobrá, odolnost proti mrazu v mládí poměrně malá, později dobrá

literatura: VANĚK (1936), s. 25; ŘÍHA (1937), s. 50–52; KOCH (1967), s. 204–207; ČERNÍK (1969), s. 162

(VK)

(NZM Valtice, inv. č. 58938)

HÁJENKA

inventární číslo: 3195

původ ovoce: Výzkumný ústav v Troji

autor: -

datace modelu: -

materiál: sádra

synonyma: Dřevobarvá máslovka, Lesní máslovka, Lesnička, Máslovka lesní, Dřevobarevka, Flamandka, Podzimní, Dřevobarvá, Dřevobarevná

původ: Belgie, náhodný semenáč, kolem roku 1810 ji našel pomolog Van Mons u místa De Deftigne

velikost a tvar: průměrná délka plodu je 100 mm, průměrná šířka 80 mm, průměrná váha 250 g; tvar je vejčitý, povrch bývá stejnoměrný

slupka: tenká, méně lesklá, hladká; základní barva je žlutozelená, na sluneční straně se objevuje žíhané červené líčko; plody bývají pokryté jemnou rzí, slabě voní

dužnina: bílá až žlutavá, velmi jemná, rozplývavá, velmi šťavnatá; chuť je sladce navinulá, kořenitá, výborná

habitus: stromy rostou středně bujně, šlahounovitě, vytvářejí široce jehlancovité koruny; odrůda vyžaduje ty nejlepší hluboké, živné a teplé půdy a polohy chráněné před větrem; kvete středně raně; plodnost se dostavuje záhy, je hojná a pravidelná

dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se ve druhé polovině září; konzumně dozrává asi za 14 dní; vydrží do prosince

celkové hodnocení: hlavní předností této odrůdy je vysoká plodnost, mezi nedostatky patří vysoké nároky na kvalitu půdy a především silná náchylnost ke strupovitosti; odolnost proti mrazu je dobrá

literatura: BURIAN (1898), s. 16–21; VANĚK (1936), s. 45; ŘÍHA (1937), s. 106–108; KOCH (1967), s. 356; ČERNÍK (1969), s. 164

(VK)

(NZM Valtice, inv. č. 3195)

HARDENPONTOVA MÁŠLOVKA

inventární číslo: 3199

původ ovoce: Výzkumný ústav v Troji

autor: -

datace modelu: -

materiál: sádra

inventární číslo: 57550

původ ovoce: -

autor: Eva Benáčková

datace modelu: 1977

materiál: parafín

synonyma: Hardenpontova, Hardenpontova zimní máslovka, Korunní princ Ferdinand, Princ Ferdinand rakouský, Císař Ferdinand rakouský

původ: Belgie, semenáč objevený v zahradě abbé Hardenponta na jeho letním sídle u Monsu v polovině 18. století

velikost a tvar: průměrná délka plodu 100 mm, průměrná šířka 80 mm, průměrná váha 200 g; tvar je baňatý, se širokou plochou u kalichu, ke stopce protáhlý; povrch plodů je nápadně zhranatělý

slupka: hladká, silná, nelesklá; základní barva je zelenožlutá, později žlutá, na sluneční straně je někdy lehce zardělá či slabě nahnědle zbarvená; je poseta velmi hustě jemnými rzivými tečkami, blíže kalichu a stopky se objevuje jemná rez

dužnina: bělavá, velice jemná, máslovitá, velmi šťavnatá; chuť je výborná, sladce navinulá; sklon k otláčení je velký, k hnědnutí dužniny malý, ke kaménčitosti dužniny střední až velký

habitus: stromy rostou bujně a vytvářejí řídké, ale hojně rozvětvené jehlancovité koruny; odrůda vyžaduje hluboké, přiměřeně vlhké a především teplé půdy v chráněných polohách, ve studených a těžkých půdách často podléhá kaménčitosti, trpí silně strupovitostí a vnitřní hodnota plodů bývá horší; kvete středně pozdě; plodnost je pozdní, střední a dosti nepravidelná

doba sklizně a trvanlivost: sklízí se nejdříve v polovině října, spíše však až v listopadu; vydrží do února; čím později probíhá sklizeň, tím lepší chuť a delší dobu požitelnosti plody získají

celkové hodnocení: hlavní předností této odrůdy je výborná chuť plodů, mezi nedostatky patří vysoké nároky na pěstování a pozdní a jen střední plodnost; odolnost proti strupovitosti je malá, odolnost proti mrazu je střední

literatura: VANĚK (1936), s. 93; ŘÍHA (1937), s. 226–228; KOCH (1967), s. 320–324; ČERNÍK (1969), s. 72

(VK)

(NZM Valtice, inv. č. 57550)

HARDYHO

inventární číslo: 4171

původ ovoce: -

autor: Anna Nedvědová

datace modelu: 1934

materiál: sádra

synonyma: Hardyho máslovka, Gellertova máslovka, Velká Isambartka, Šedivka

původ: Francie, náhodný semenáč, odrůda nalezena či vypěstována ze semene Bonetem, majitelem zahrad v Boulogne-sur-Mer kolem roku 1830

velikost a tvar: průměrná délka plodu činí 100 mm, průměrná šířka 80 mm, průměrná váha 200 g; tvar je vejčitý, u kalichu a stopky zploštělý

slupka: nelesklá, zhrublá, hladká; základní barva je šedozelená, krytá většinou bronzově skořicovou rzí, na sluneční straně zemitě zarudlá, v rudé barvě hojně poseta šedými tečkami

dužnina: bělavá, někdy s losovým nádechem, jemná, zcela rozplývavá; chuť je výborná, sladce navinulá, kořenitá

habitus: stromy rostou bujně, vzpřímeně a zdravě, tvoří vysoké jehlancovité koruny; odrůda vyžaduje propustné půdy, dostatečně zavlažované, polohy snese i vysoké, ale chráněné před větrem; kvete středně pozdě; plodnost je středně pozdní, pravidelná, avšak pouze střední

doba sklizně a trvanlivost: sklízí se v polovině až koncem září; konzumně dozrává asi 14 dní po sklizni; vydrží do konce října až poloviny listopadu

celkové hodnocení: mezi přednosti této odrůdy patří pravidelné a hojné sklizně a vynikající jakost plodů, hlavním nedostatkem je opadávání plodů ve větrných polohách; odolnost proti strupovitosti je střední, odolnost proti mrazu je dobrá

literatura: VANĚK (1936), s. 37; ŘÍHA (1937), s. 102–104; KOCH (1967), s. 228–233; ČERNÍK (1969), s. 104; RICHTER (2002), s. 40; RICHTER (2004), s. 24; NESRSTA (2011), s. 38

(VK)

(NZM Valtice, inv. č. 4171)

CHARNEUSKÁ

inventární číslo: 3204
původ ovoce: Výzkumný ústav v Troji
autor: -
datace modelu: -
materiál: sádra

inventární číslo: 48384
původ ovoce: -
autor: Eva Benáčková
datace modelu: 1972
materiál: parafín

inventární číslo: 48385
původ ovoce: -
autor: Eva Benáčková
datace modelu: 1972
materiál: parafín

inventární číslo: 57399
původ ovoce: -
autor: Eva Benáčková
datace modelu: 1976
materiál: parafín

synonyma: Fíkovka, Felenburka, Sarnéská

původ: Belgie, nashodilý semenáč nalezený M. Legipontem u Charneu počátkem 19. století

velikost a tvar: průměrná délka plodu je 100 mm, průměrná šířka 70 mm, průměrná váha asi 200 g; tvar plodu je nepravidelně lahvicovitý, ploše hrbolatý

slupka: hladká, pololesklá, jemná; základní barva je zelená, později jasně žlutá, na sluneční straně se zcela jemně narůžovělým líčkem; nenápadně a hustě pokrývají celý plod světle rziivé tečky, kolem kalichu a stopky bývá roztroušena hrubší rez

dužnina: bílá až nažloutlá, jemná, šťavnatá, rozplývavá; chuť je sladká až velmi sladká, aromatická, výborná

habitus: stromy rostou velmi bujně, později středně bujně, tvoří úzké, jehlancovité, téměř pyramidální, velmi málo rozvětvené koruny; odrůda je středně náročná na půdu i polohu, vyžaduje úrodné, dostatečně vlhké půdy v teplých, chráněných polohách; kvete středně záhy; plodnost nastupuje středně záhy, je pravidelná a hojná

dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se v polovině září; konzumní zralost nastává v říjnu; vydrží do listopadu

celkové hodnocení: mezi přednosti této odrůdy patří líbivý vzhled plodů a velmi dobrá úrodnost, hlavními nedostatky jsou horší chuťové vlastnosti, zejména sušší a velmi sladká dužnina; odolnost proti strupovitosti je dobrá až středně dobrá, odolnost proti mrazu je nízká

literatura: VANĚK (1936), s. 53; ŘÍHA (1937), s. 114–116; KOCH (1967), s. 118–123; ČERNÍK (1969), s. 106; DVOŘÁK (1978), s. 106–107; KUTINA (1992), s. 114; SUS (2000), s. 82; BLAŽEK (2001), s. 98; RICHTER (2002), s. 40; RICHTER (2004), s. 25

(KS)

0 1 2 3 4 5 cm

(NZM Valtice, inv. č. 57399)

KONFERENCE

inventární číslo: 48386

původ ovoce: -

autor: Eva Benáčková

datace modelu: 1972

materiál: parafín

synonyma: Conference

původ: Anglie, semenáč vypěstovaný M. Rieversem v ovocných školkách v Sawbridge-worthu na konci 19. století

velikost a tvar: plod je středně velký až velký, průměrná váha je 170 g; tvar je protáhle lahvicovitý, souměrný

slupka: suchá, hladká, pololesklá; základní barva je zelenavě žlutá, pokrytá rží, líčko na sluneční straně většinou chybí

dužnina: žlutobílá, u jádřince narůžovělá, jemná, zcela rozplývavá, velmi šťavnatá; chuť je sladká, příjemně navinulá, jemně kořenitá; sklon ke kaménčitosti je středně silný, sklon k hnědnutí dužniny nepatrný

habitus: stromy rostou zpočátku středně bujně až bujně, později jen slabě, tvoří úzce pyramidální až jehlancovité koruny; odrůda vyžaduje hluboké, přiměřeně vlhké úrodné půdy a teplejší chráněné polohy; kvete středně raně; plodnost je velmi brzká, velká a pravidelná

doba sklizně a trvanlivost: sklízí se ve druhé polovině září; konzumně dozrává po dvou až třech týdnech; vydrží do listopadu

celkové hodnocení: mezi přednosti této odrůdy patří raný nástup plodnosti a pravidelná a vysoká úrodnost, hlavním nedostatkem je příliš krátká doba konzumní zralosti plodů; odolnost proti strupovitosti je dobrá, odolnost proti mrazu také dobrá

poznámka: model nemá některé typické znaky odrůdy, chybí rzivost

literatura: VANĚK (1936), s. 62; KOCH (1967), s. 114–118; ČERNÍK (1969), s. 110; DVOŘÁK (1978), s. 92–93; KUTINA (1992), s. 116; SUS (2000), s. 84; BLAŽEK (2001), s. 98; RICHTER (2002), s. 40; RICHTER (2004), s. 27; NESRSTA (2011), s. 39

inventární číslo: 48387

původ ovoce: -

autor: Eva Benáčková

datace modelu: 1972

materiál: parafín

0 1 2 3 4 5 cm

(NZM Valtice, inv. č. 48386)

(KS)

KONGRESOVKA

inventární číslo: 58412

původ ovoce: -

autor: Eva Benáčková

datace modelu: 1984

materiál: parafín

inventární číslo: 58840

původ ovoce: -

autor: -

datace modelu: převzato

z NZM Kačina v roce 1997

materiál: sádra

inventární číslo: 85573

původ ovoce: -

autor: Eva Benáčková

datace modelu: 1979

materiál: parafín

synonyma: Kongreska, Panská

původ: Francie, odrůda byla vyšlechtěna v polovině 19. století v Morelových ovocných školkách v Lyonu

velikost a tvar: plody jsou velké až velmi velké, velice rozdílné váhy 400–900 g; tvar je nepravidelný, většinou jsou plody baňaté a nestejně hrbolaté

slupka: pevná, hladká, méně lesklá; základní barva je žlutá, na sluneční straně s červeným líčkem nebo červeně žíhaná; bývá celá poseta jemnými rzivými tečkami; slabě, příjemně voní

dužnina: jemná, šťavnatá, žlutavě bílá; chuť je navinule sladká, kořenitá

habitus: stromy rostou vzpřímeně, středně bujně, tvoří široce jehlancovité koruny střední velikosti; odrůda vyžaduje hluboké, teplé, vlhčí půdy v polohách chráněných před větry; kvete pozdě; plodnost je brzká a pravidelná

doba sklizně a trvanlivost: sklízí se v první polovině září, přičemž se osvědčuje postupná sklizeň; konzumně dozrává jeden až dva týdny po sklizni; vydrží jen do poloviny října

celkové hodnocení: odrůda je bezvýznamná, plody jsou příliš velké a většinou dosahují jen průměrné chuti; odolnost proti strupovitosti je malá, odolnost proti mrazu v mládí malá, později dobrá

poznámka: model sice má některé typické znaky odrůdy, tvar zcela odpovídá, ale chybí červené líčko

literatura: VANĚK (1936), s. 27; ŘÍHA (1937), s. 58–60; KOCH (1967), s. 225–228; ČERNÍK (1969), s. 168

(KS)

(NZM Valtice, inv. č. 58412)

KOPOREČKA

inventární číslo: 3208
původ ovoce: Výzkumný ústav v Troji
autor: -
datace modelu: -
materiál: sádra

inventární číslo: 46308
původ ovoce: -
autor: Eva Benáčková
datace modelu: 1967
materiál: sádra

inventární číslo: 57400
původ ovoce: -
autor: Eva Benáčková
datace modelu: 1976
materiál: parafín

inventární číslo: 57530
původ ovoce: -
autor: Eva Benáčková
datace modelu: 1977
materiál: parafín

synonyma: Liegelova máslovka, Koprčka, Kobrčka, Knížecí tabulová, Postoloprtská, Kulma, Kulmy, Zimní muškateľka, Máslovka koprčská, Hrabě Sternberg, Kníže Schwarzenberg, Knížecí tabulová, Muškateľka zimní, Máslovka Sternbergova

původ: stará česká odrůda, náhodný semenáč vyrostlý v Koporeči na zahradě Františka Kaliny v 80. letech 18. století, odtud ji získal kníže Josef ze Schwarzenbergu, který ji díky svým příbuzenským vazbám rozšířil až do Belgie (odtud se objevují mylná tvrzení, že jde o odrůdu původem belgickou)

velikost a tvar: velikost plodů je střední, průměrná váha bývá 120–150 g; tvar plodu je vejčitý, u některých plodů se po stranách táhne od stopky až po kalich širší mělká rýha

slupka: jemná, hladká, až kluzká, lesklá; základní barva je světle zelená, která později zežloutne; celý plod hustě pokrývají světle šedě a rzivě vroubené tečky, rez je vzácná; zřídka se objevuje na sluneční straně maličko zarudlé líčko

dužnina: bílá až žlutavá, v plné zralosti až jemně lososová, velmi jemná, rozplývavá, šťavnatá; chuť je velmi dobrá, sladká, slabě muškátová; sklon k otlačení je v období zralosti velký, sklon k hnědnutí dužniny malý, sklon ke kaménčitosti střední

habitus: stromy rostou velmi bujně a zdravě až do vysokého stáří, tvoří mohutné, rozložené koruny; odrůda vyžaduje dobré, hluboké a propustné půdy, nesnáší drsné a příliš vysoké polohy; kvete raně; plodnost je pozdější, ale pak velká a pravidelná

dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se v polovině října, pokud možno co nejpozději; konzumně dozrává postupně od poloviny listopadu po celou zimu; vydrží do února, výjimečně do března

celkové hodnocení: hlavní předností této odrůdy je výborná chuť plodů, tato odrůda je však velmi náchylná k různým onemocněním hrušní, proto je její pěstování velmi omezené; odolnost proti strupovitosti je velmi malá, odolnost proti mrazu velmi dobrá.

literatura: BURIAN (1898), s. 13–17; ŘÍHA (1937), s. 170–172; KOCH (1967), s. 342–346; ČERNÍK (1969), s. 112; SUS (2000), s. 75

(KS)

(NZM Valtice, inv. č. 57530)

KŘESETICKÁ

inventární číslo: 4167

původ ovoce: -

autor: Anna Nedvědová

datace modelu: 1934

materiál: sádra

synonyma: Canalova

původ: Čechy, nashodilý semenáč z Křesetic u Kutné Hory, objeven ve druhé polovině 18. století; odrůda pojmenována Canalova na počest botanika hraběte Josefa Emanuela Malabaila de Canala

velikost a tvar: velikost plodů je střední; tvar podlouhlý, proměnlivý

slupka: základní barva je zelená, občas se objevuje rez, líčko na sluneční straně chybí

dužnina: středně tuhá, silně šťavnatá; chuť je výborná, polosladká, jemně kořenitá

habitus: stromy rostou bujně, tvoří široce kulovité koruny, nejvíce jim svědčí dostatečně vlhké půdy; na podmínky odrůda není náročná, nejlépe se jí daří ve vyšších polohách s chladnějším a drsnějším podnebím, větrné polohy toleruje; kvete středně; plodnost je pozdní, avšak velká a pravidelná

dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se ve druhé polovině října; konzumní zralost nastává ve druhé polovině listopadu a vydrží do února

celkové hodnocení: mezi přednosti této odrůdy patří výborná chuť plodů a vysoká odolnost proti mrazu, hlavním nedostatkem je pozdní plodnost; odolnost proti strupovitosti je střední, odolnost proti mrazu je velmi dobrá

literatura: dostupné online: <<http://www.plantsdata.com/WebOvoceVysledek.aspx?ovoce=Hru%C5%A1n%C4%9B&odruda=K%C5%99esetick%C3%A1>> [16. 8. 2017]

(KS)

(NZM Valtice, inv. č. 4167)

KŘIVICE

inventární číslo: 3205
původ ovoce: Výzkumný ústav
v Troji
autor: -
datace modelu: -
materiál: sádra

inventární číslo: 4144
původ ovoce: -
autor: Anna Nedvědová
datace modelu: 1934
materiál: sádra

inventární číslo: 57402
původ ovoce: -
autor: Eva Benáčková
datace modelu: 1976
materiál: parafín

inventární číslo: 57532
původ ovoce: -
autor: Eva Benáčková
datace modelu: 1977
materiál: parafín

inventární číslo: 58411
původ ovoce: -
autor: Eva Benáčková
datace modelu: 1984
materiál: parafín

inventární číslo: 58937
původ ovoce: -
autor: -
datace modelu: převzato
z NZM Kačina v roce 1997
materiál: sádra

synonyma: Fajfka, Máslovka křivice, Křivka, Křivule, Kleržovka, Máslovka Clairgeau

původ: Francie, náhodný semenáč, odrůdu vypěstoval Pierre Clairgeau v Nantes v polovině 19. století

velikost a tvar: průměrná délka plodu činí 120 mm, průměrná šířka 75 mm, průměrná váha 300–500 g; tvar je kuželovitě protáhlý, v horní části zakřivený

slupka: pevná, silná, matně lesklá; základní barva je světle zelená, později zežloutne až do zlatova, na sluneční straně se objevuje rudé líčko; rzivost slupky je dosti hojná, zejména kolem kalichu a stopky

dužnina: bílá s nepatrným nádechem do žluta, křehká, šťavnatá; chuť je sladká, lehce kořenitá

habitus: stromy rostou velmi bujně, tvoří jehlancovité koruny; odrůda vyžaduje teplejší, hlinité či hlinitopísčité půdy s dostatečnou půdní vlhkostí a polohy chráněné před větry; kvete středně záhy; plodnost je brzká, pravidelná a vysoká

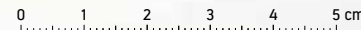
dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se ve druhé polovině září; konzumně dozrává v listopadu, vydrží do konce prosince

celkové hodnocení: hlavními přednostmi této odrůdy jsou vysoká úrodnost, velikost a pěkný vzhled plodů a odolnost při přepravě, mezi nedostatky patří padání plodů při přezrání a ve větrných polohách a také sklon ke hnědnutí slupky; odolnost proti strupovitosti je dobrá, odolnost proti mrazu také dobrá

poznámka: model sice má některé typické znaky odrůdy, tvar zcela odpovídá, ale chybí červené líčko

literatura: BURIAN (1898), s. 27–31; VANĚK (1936), s. 50; ŘÍHA (1937), s.174–176; KOCH (1967), s. 273–277; ČERNÍK (1969), s. 114

(KS)

(NZM Valtice, inv. č. 57402)

LAHVICE KRÁLOVSKÁ

inventární číslo: 3200

původ ovoce: Výzkumný ústav v Troji

autor: -

datace modelu: -

materiál: sádra

synonyma: Van Marumova lahvice; je zaměňována s hruškou Fételovou (Calebasse Abbé Fétel)

původ: neznámý, informace o této odrůdě se objevují ve druhé polovině 18. století

velikost a tvar: průměrná délka plodu činí 160 mm, průměrná šířka 90 mm; tvar je lahvicovitý, pěkně protáhlý, ke stopce značně zúžený a prohnutý

slupka: hladká, lesklá; základní barva je zelená až lehce nažloutlá, na sluneční straně se zřídka objevuje slabě začervenalé líčko; většina plodu bývá potažena rží

dužnina: žlutobílá, hrubozrnná, málo šťavnatá; chuť je průměrná, bez zvláštního aroma

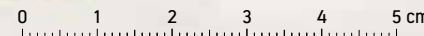
habitus: stromy rostou středně bujně, vytvářejí vysoké jehlancovité koruny; na půdu ani polohu není odrůda náročná, toleruje i větrné polohy, nejvíce se jí daří ve vyšších polohách s chladnějším a drsnějším podnebím; kvete raně; plodnost je středně pozdní, avšak vysoká a pravidelná

dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se na přelomu září a října; konzumní zralost nastává koncem října a vydrží do listopadu

celkové hodnocení: jedinou předností této odrůdy je velikost plodů, jejich chuť je však nedostatečná, plody mají navíc sklon k nadměrnému padání; odolnost proti strupovitosti je dobrá, odolnost proti mrazu malá

literatura: VANĚK (1936), s. 51; ČERNÍK (1969), s. 73; dostupné online: <<http://www.plant-sdata.com/WebOvoceVysledek.aspx?ovoce=Hru%C5%A1n%C4%9B&odruda=Lahvice+kr%C3%A1lovsk%C3%A1>> [9. 10. 2017]

(KS)

(NZM Valtice, inv. č. 3200)

LE BRUNOVA

inventární číslo: 4156

původ ovoce: -

autor: Anna Nedvědová

datace modelu: 1934

materiál: sádra

synonyma: Lebrunova

původ: Francie, kříženec odrůd 'Děkanka zimní' x 'Arenbergova máslovka'; odrůda byla vypěstována v zahradě p. Gueniot v Troyes v polovině 19. století

velikost a tvar: průměrná délka plodu je 130 mm, průměrná šířka 75 mm, průměrná váha cca 400 g; tvar je válcovitý, po straně směrem ke stopce mírně prohnutý, po druhé straně rovný nebo vydutý, nenápadně hrbolatý, u stopky končí širší, uťatou šikmou špičkou

slupka: lesklá, tuhá, mastná; základní barva je světle zelená, později světle žlutá, na sluneční straně se někdy objevuje lehce zarudlé líčko; celý plod je hustě pokryt jemnými světle rzivými tečkami

dužnina: bílá, někdy žlutavě bílá, jemná, šťavnatá; chuť je navinule sladká, příjemně natrpklá a kořenitá; sklon ke hnědnutí dužniny je malý, sklon ke kaménčitosti je také malý

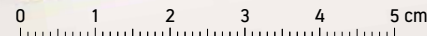
habitus: stromy rostou středně bujně, vzpřímeně, tvoří široce jehlancovité koruny; odrůda vyžaduje hluboké, teplé a přiměřeně vlhké půdy a polohy chráněné před větrem; kvete středně raně; plodnost je pozdější, ale pravidelná

dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se na přelomu září a října; konzumně dozrává 10–14 dní po sklizni; vydrží do konce října až poloviny listopadu

celkové hodnocení: hlavní předností této odrůdy je odolnost plodů při přepravě, mezi nedostatky patří náročnost na půdu a polohu, především sklon k padání plodů ve větrných polohách; odolnost proti strupovitosti je dobrá, odolnost proti mrazu je střední

literatura: VANĚK (1936), s. 52; ŘÍHA (1937), s. 90–92; KOCH (1967), s. 234–237; ČERNÍK (1969), s. 172

(KS)

(NZM Valtice, inv. č. 4156)

LECTIEROVA

inventární číslo: 3181

původ ovoce: Výzkumný ústav v Troji

autor: -

datace modelu: -

materiál: sádra

synonyma: Lektierka, Máslovka Lektierova, Lektierova

původ: Francie, kříženec odrůd 'Williamsova' x 'Bergamotka Fortuné'; odrůda byla vyšlechtěna M. A. Lesueurem v Orleánsu ve druhé polovině 19. století

velikost a tvar: průměrná délka plodu je 140 mm, průměrná šířka 80 mm, průměrná váha 200–300 g; tvar je baňatý, s velmi zúženou špičkou, v dolní části hrbolatý

slupka: matná, hladká, v plné zralosti až kluzká; základní barva je světle zelená, později až žlutozelená, líčko na sluneční straně se neobjevuje, slupka bývá pouze sytější žlutá; celý plod pokrývají s různou hustotou bledě rzivé tečky, kolem kalichu a stopky bývá rozstříknuta rez

dužnina: bělavě nažloutlá, pod slupkou zelenavá, jemná, kolem jádřince často jemně zrnitá, rozplývavá, šťavnatá; chuť je dobrá, navinule sladká, slabě kořeněná

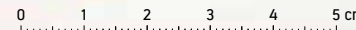
habitus: stromy rostou dosti bujně, tvoří sevřené jehlancovité koruny; odrůda vyžaduje živné, dobré a teplé půdy, polohy teplé, chráněné před větrem, plody mají tendenci ve větrných polohách padat; kvete středně raně; plodnost je pozdější, úrodnost jen střední, avšak pravidelná

dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se ve druhé polovině října; konzumní zralosti dosahuje koncem listopadu; vydrží do konce ledna

celkové hodnocení: jedinými přednostmi této odrůdy jsou dobrá chuť a velikost plodů; mezi nedostatky patří jen střední úrodnost, opad plodů ve větrných polohách a náročnost na teplo a půdu; odolnost proti strupovitosti je dobrá, odolnost proti mrazu střední

literatura: VANĚK (1936), s. 87; ŘÍHA (1937), s. 194–196; KOCH (1967), s. 306–309; ČERNÍK (1969), s. 174

(KS)

(NZM Valtice, inv. č. 3181)

LEPINOVA

inventární číslo: 57540

původ ovoce: Výzkumný ústav v Troji

autor: Eva Benáčková

datace modelu: 1977

materiál: parafín

synonyma: Notář Lepin

původ: Francie, odrůda byla vypěstována kolem roku 1860 M. Rolletem ve Villefranche

velikost a tvar: průměrná délka plodu činí 90 mm, průměrná šířka 80 mm, průměrná váha cca 200 g; tvar je kuželovitý, povrch bývá mírně hrbolatý

slupka: pevná, drsná, silná; základní barva je zelenavě nažloutlá, drobně tečkovaná, pokrytá světle rezavými skvrnami

dužnina: žlutavá, křehká, šťavnatá; chuť je sladká, kořenitá, velmi dobrá; sklon k otlačení plodů je velmi malý, k hnědnutí dužniny a kaménčitosti malý

habitus: stromy rostou v mládí středně bujně, později slabě, vzpřímeně, tvoří úzce jehlanovitě koruny, které se později vlivem úrod částečně rozkládají; odrůda vyžaduje velmi teplé propustné půdy v dostatečně chráněných polohách; kvete pozdě; plodnost je brzká, velká a pravidelná

dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se ve druhé polovině října; konzumně dozrává v únoru; vydrží do dubna

celkové hodnocení: hlavními přednostmi této odrůdy jsou výborná chuť a dobrá skladovatelnost plodů, mezi nedostatky patří velká náročnost na půdu a polohy pěstování; odolnost proti strupovitosti je malá, odolnost proti mrazu je také malá

literatura: VANĚK (1936), s. 108; KOCH (1967), s. 346–350; ČERNÍK (1969), s. 116

(KS)

(NZM Valtice, inv. č. 57540)

LUCASOVA

inventární číslo: 55085

původ ovoce: -

autor: Eva Benáčková

datace modelu: 1970

materiál: parafín

synonyma: Lukasova máslovka, Alexander Lucas, Alexandra Lucase máslovka, Lukasova, Máslovka Lucasova

původ: Francie, nahodilý semenáč nalezený u Blois, jižně od Orléansu, v roce 1870; pojmenována byla po svém nálezcí

velikost a tvar: průměrná délka plodu je 100 mm, průměrná šířka 80 mm, průměrná váha 200 g, ale může být až 400 g; tvar je tupě kuželovitý až vejčitý, hladký, výjimečně nepatrně hrbolatý

slupka: hladká, jemná, polomastná; základní barva je světle zelená, později zelenožlutá až žlutá, na sluneční straně bývá až do zlatova, někdy se objevuje načervenalé líčko; celý plod bývá poset tečkami, kolem kalichu se objevuje i jemná rez

dužnina: bělavá se slabým nádechem do žluta, jemně zrnitá, téměř rozplývavá, šťavnatá; chuť je nasládlá, lehce kořenitá, mírně aromatická; sklon k hnědnutí dužniny je nepatrný, ke kaménčitosti malý

habitus: stromy rostou středně bujně, v mládí až bujně, vytvářejí vysoce jehlancovité koruny s mírně převýšenými větvemi; odrůda vyžaduje teplé, hluboké, hlinité půdy, nehodí se do těžších studených půd, polohy vyžaduje chráněné před větry, jinak hrozí opad plodů; kvete středně raně; plodnost je raná, velká a pravidelná

dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se v polovině října; zraje v listopadu a vydrží do ledna

celkové hodnocení: mezi přednosti této odrůdy patří vysoká a pravidelná plodnost, velikost a výborná chuť plodů, hlavními nedostatky jsou padání plodů ve větrných polohách a sklon k otláčení plodů v období konzumní zralosti; odolnost proti strupovitosti je dobrá, odolnost proti mrazu je menší

literatura: VANĚK (1936), s. 67; ŘÍHA (1937), s. 158–160; KOCH (1967), s. 133–138; ČERNÍK (1969), s. 118; DVOŘÁK (1978), s. 94–95; KUTINA (1992), s. 118; SUS (2000), s. 98; BLAŽEK (2001), s. 101; RICHTER (2002), s. 45; RICHTER (2004), s. 48; NESRSTA (2011), s. 45

(KS)

0 1 2 3 4 5 cm

(NZM Valtice, inv. č.55085)

MADAME VERTÉ

inventární číslo: 55452

původ ovoce: -

autor: Eva Benáčková

datace modelu: 1971

materiál: parafín

synonyma: Verté

původ: Belgie, semenáč vypěstovaný p. Keverssem v St. Josse-ten-Noode u Bruselu na počátku 19. století; nazval ji podle své sestry provdané za p. Verté

velikost a tvar: průměrná délka plodu je 90 mm, průměrná šířka 80 mm, průměrná váha 100–200 g; tvar je široce kuželovitý, povrch bývá mírně hrbolatý

slupka: suchá, tuhá, jemně zdrsňelá; základní barva je zelená, po dozrání skořicově nažloutlá, na sluneční straně přechází až do oranžova; celý plod je pokryt rzí

dužnina: žlutobílá, jemná, šťavnatá, křehká a rozplývavá; chuť je sladká, jemně navinulá, silně kořenitá; sklon k hnědnutí dužniny je dost vysoký, sklon ke kaménčitosti dužniny je prostřední až vysoký

habitus: stromy rostou v mládí bujně, později slabě, vytvářejí širší pyramidální koruny; odrůda vyžaduje hluboké, dostatečně vlhké, teplé půdy a teplé, chráněné polohy; kvete středně pozdě; plodnost je brzká, střední a pravidelná

dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se koncem října; dozrává nestejně od prosince do ledna; vydrží do února

celkové hodnocení: hlavními přednostmi této odrůdy jsou jakost dužniny, časný nástup do plodnosti a její pravidelnost a dobrá schopnost k přepravě; mezi nedostatky patří malé a nevzhledné plody a hnědnutí dužniny při skladování plodů; odolnost proti strupovitosti je dobrá, odolnost proti mrazu je také dobrá

literatura: VANĚK (1936), s. 100; ŘÍHA (1937), s. 242–244; KOCH (1967), s. 143–148; ČERNÍK (1969), s. 120; DVOŘÁK (1978), s. 96–97; KUTINA (1992), s. 120; BLAŽEK (2001), s. 102; RICHTER (2002), s. 45; RICHTER (2004), s. 49

(KS)

inventární číslo: 85524

původ ovoce: -

autor: Eva Benáčková

datace modelu: 1979

materiál: parafín

(NZM Valtice, inv. č. 85524)

MAGDALENKA

inventární číslo: 58956

původ ovoce: -

autor: -

datace modelu: převzato z NZM Kačina v roce 1997

materiál: sádra

synonyma: Zelinka, Citronka, Pražka, Madlenka, Magdalénka, Ranička, Markytka, Margaretka zelená

původ: Francie, již v roce 1628 byla pěstována v zahradách královského prokurátora Lectiera v Orléansu

velikost a tvar: velikost plodů malá až střední, průměrná váha asi 80 g; tvar plodů je baňatý, tupě kuželovitý, ke stopce protáhlý

slupka: hladká, téměř kluzká, málo lesklá; základní barva je světle zelená až lehce citronově nažloutlá, jen zcela výjimečně načervenalá; slupka je pokryta světle rzivými tečkami

dužnina: bílá nebo jen lehce nažloutlá, pod slupkou nazelenalá, jemná, skoro máslovitá, šťavnatá; chuť je velmi příjemná, lehounce citronově navinule sladká

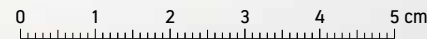
habitus: stromy rostou bujně a zdravě, tvoří řídké, nepravidelně tupě jehlancovité koruny, dosti nevzhledné; odrůda vyžaduje hluboké půdy v teplých chráněných polohách; kvete středně pozdě; plodnost je raná, pravidelná a hojná

doba sklizně a trvanlivost: sklízí se ve druhé polovině července; konzumní zralost nastává po týdnu a vydrží jen několik dní; plody plně dozralé na stromě ztrácejí dobrou chuť a brzy moučnatí

celkové hodnocení: hlavní předností této odrůdy je její ranost, mezi nedostatky patří nepravidelný vzrůst, choulostivost květů vůči mrazu a náročnost na půdu a podmínky pěstování; odolnost proti strupovitosti je malá, odolnost proti mrazu je také malá

literatura: VANĚK (1936), s. 12; ŘÍHA (1937), s. 6–8; KOCH (1967), s. 176–180; ČERNÍK (1969), s. 176

(KS)

(NZM Valtice, inv. č. 58956)

MECHELENSKÁ

inventární číslo: 36330

původ ovoce: -

autor: Anna Nedvědová

datace modelu: 1956

materiál: parafín

inventární číslo: 58958

původ ovoce: -

autor: -

datace modelu: převedeno z NZM Kačina v roce 1997

materiál: sádra

synonyma: Mechellenská, Malinská, Malinská zimní, Josefíny, Malinská zimní máslovka

původ: Belgie, semenáč vypěstovaný kolem roku 1830 majorem Esperénem v Mechelen

velikost a tvar: plody jsou malé, průměrná váha bývá kolem 90 g; tvar je široce kuželovitý, pravidelný, povrch bývá trochu hrbolatý

slupka: pevná, hladká, málo lesklá; základní barva je zelená až žlutozelená, na sluneční straně tmavě žlutá až nahnědlá, celá posetá rzivými tečkami, místy se objevuje drobná rez, zvláště kolem kalichu

dužnina: nažloutlá až lososově růžová, jemná, rozplývavá, šťavnatá; chuť je výborná, sladce navinulá, muškátově kořenitá; sklon k otlačení je mírný, sklon k hnědnutí dužniny je prostřední, sklon ke kaménčitosti dužniny jen malý

habitus: stromy rostou v mládí bujně, později jen středně, vytvářejí nepravidelné široce kulovité koruny jen střední velikosti, postranní obrost je šlahounovitý; odrůda vyžaduje hluboké, živné a teplé půdy s dostatečnou vlhkostí, polohy mohou být otevřené, plody drží na stromech velmi pevně; kvete středně raně; plodí brzy, pravidelně však pouze v těch nejlepších půdách

dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se ve druhé polovině října; konzumní zralosti dosahuje postupně od prosince do února; vydrží do března; v plné zralosti příjemně voní

celkové hodnocení: mezi přednosti této odrůdy patří velice dobrá jakost plodů a jejich pozdní zrání, hlavním nedostatkem jsou malé plody a vadnutí příliš brzy sklizených plodů; odolnost proti strupovitosti je střední, odolnost proti mrazu také střední

literatura: VANĚK (1936), s. 97; ŘÍHA (1937), s. 234–236; KOCH (1967), s. 324–329; ČERNÍK (1969), s. 182

(KS)

(NZM Valtice, inv. č. 36330)

MÉRODOVA

inventární číslo: 8873

původ ovoce: Výzkumný ústav
v Ruzyni

autor: Anna Nedvědová

datace modelu: 1937

materiál: sádra

inventární číslo: 57533

původ ovoce: -

autor: Eva Benáčková

datace modelu: 1977

materiál: parafrín

inventární číslo: 58941

původ ovoce: -

autor: -

datace modelu: převzato
z NZM Kačina v roce 1997

materiál: sádra

synonyma: Mérodova máslovka, Merodova, Filipina, Dielovka raná, Mérodka, Velká letní cverkle, Velká Piriplančka, Filipka

původ: Belgie, nalezena na počátku 19. století, šířena z Van Monsoových ovocných školek v Bruselu

velikost a tvar: plody jsou velké, 200–500 g těžké; tvar je tupě a zaobleně kuželovitý, velmi vyrovnaný; povrch bývá často nerovný, trochu hrbatý

slupka: hrubá; základní barva je zelenavá, v plné zralosti světle žlutá, někdy s načervenalým líčkem; je poseta hnědými tečkami nebo jemnou rzí

dužnina: smetanově bílá, jemná, tužší konzistence, velmi šťavnatá; chuť je navinule sladká, lehce kořenitá

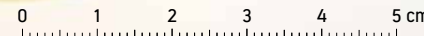
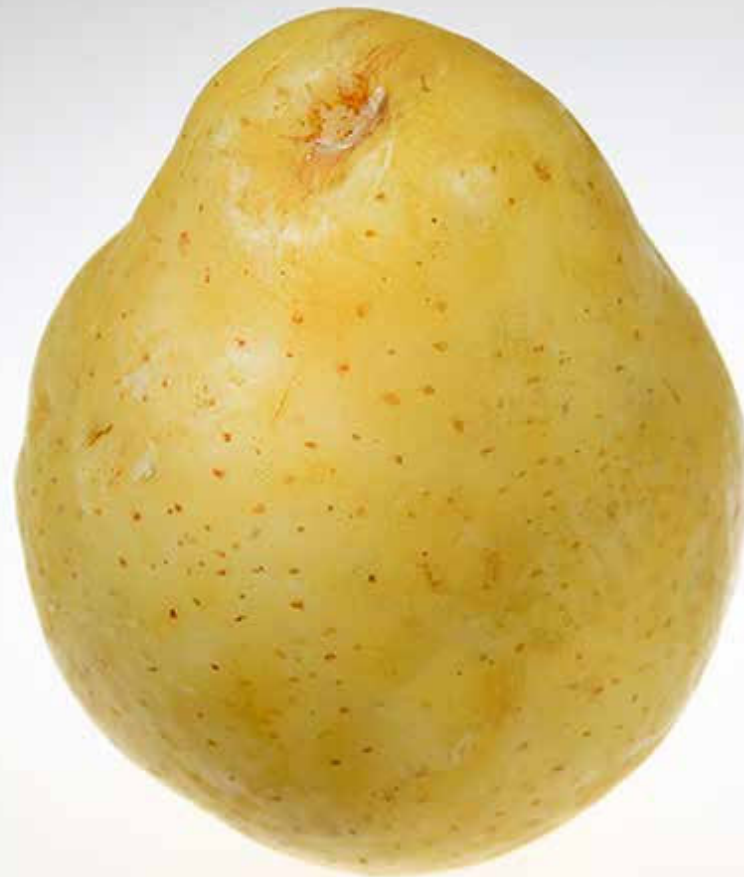
habitus: stromy rostou bujně, vzpřímeně, vytvářejí větší, široce jehlancovité koruny s široce rozloženými hlavními větvemi; na půdu odrůda není náročná, nejlépe jí svědčí hlinité, propustné půdy; polohy snáší i vyšší, hlavně když jsou chráněné před větry; kvete záhy; plodnost je brzká a vysoká

dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se v polovině září; konzumně dozrává 10–14 dnů po sklizni; vydrží do konce října

celkové hodnocení: hlavní předností této odrůdy je vysoká úrodnost, mezi nedostatky patří padání plodů ve větrných polohách a náchylnost k napadení škůdci; odolnost proti strupovitosti je dobrá, odolnost proti mrazu je střední

literatura: VANĚK (1936), s. 36; ŘÍHA (1937), s. 74–76; ČERNÍK (1969), s. 184

(KS)

(NZM Valtice, inv. č. 57533)

MUŠKATELKA ŠEDÁ

inventární číslo: 8952

původ ovoce: Výzkumný ústav ovocnářský v Průhonících

autor: Anna Nedvědová

datace modelu: 1937

materiál: sádra

inventární číslo: 58965

původ ovoce: -

autor: -

datace modelu: převzato z NZM Kačina v roce 1997

materiál: sádra

synonyma: -

původ: původní česká odrůda, nejvíce je rozšířena na Čáslavsku, Kolínsku a Kutnohorsku

velikost a tvar: velikost plodů je menší, průměrná váha činí 100 g; tvar plodů je vejčitě zašpičatělý

slupka: drsná, tužší; základní barva je zelená, v konzumní zralosti žlutozelená; u většiny plodů se objevuje jemná rzivost, rozstříknutá směrem ke stopce

dužnina: nažloutlá, zrnitá, polorozplývavá, velmi šťavnatá; chuť je sladká, lehce navinulá s muškátovou příchutí

habitus: stromy rostou velmi bujně, vytvářejí mohutné, široce kulovité koruny; na půdu ani polohu tato odrůda není náročná, daří se jí i v půdách písčitých nebo kamenitých, jen když jsou dostatečně vlhké, snese i drsnější polohy; kvete středně raně; plodnost je pozdnější, pak však pravidelná a vysoká

dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se začátkem srpna, týden před dosažením konzumní zralosti; konzumuje se či zpracovává ihned, uložená v chladu vydrží maximálně dva týdny

celkové hodnocení: mezi přednosti této odrůdy patří její odolnost proti chorobám a nenáročnost na půdu a polohu pěstování; hlavním nedostatkem je velká vzrůstnost stromů, kvůli které se nehodí do zahrad; odolnost proti strupovitosti je dobrá, odolnost proti mrazu je také dobrá

literatura: KOCH (1967), s. 183–187; ČERNÍK (1969), s. 122

(KS)

(NZM Valtice, inv. č. 8952)

MUŠKATELKA TURECKÁ

inventární číslo: 3190

původ ovoce: Výzkumný ústav v Troji

autor: -

datace modelu: -

materiál: sádra

inventární číslo: 4148

původ ovoce: -

autor: Anna Nedvědová

datace modelu: 1934

materiál: sádra

synonyma: Zbuzanka, Muškateľka veľká

původ: podle V. Kocha pochází odrůda z Turecka, kde je nazývána Misk Armudi; u nás se pěstuje od nepaměti, synonymní jméno dostala od obce Zbuzany u Prahy

velikost a tvar: velikost plodů je malá, průměrná hmotnost je 60 g; tvar plodů je vejčitý, ke kalichu baňatější, ke stopce trochu prohnutý, končící uťatou špičkou

slupka: hladká, matně lesklá, základní barva je světle žlutá s četnými hnědými tečkami, na sluneční straně rozmytá červeně žíhané líčko, drobounce hrbolatá

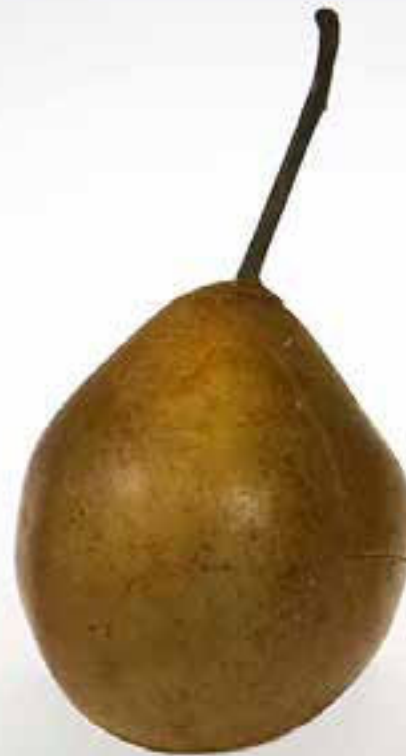
dužnina: bělavě žlutá, jemná, zdánlivě zrnitá, šťavnatá; chuť je sladce navinulá s výraznou muškátovou vůní

habitus: stromy rostou bujně, tvoří jehlancovité až kulovité koruny; odrůda vyžaduje teplé, hluboké a lehčí půdy a chráněné polohy, mohou být i vyšší; kvete středně brzy; plodnost je brzká, hojná a pravidelná

dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se v první polovině srpna; konzumně dozrává asi týden po sklizni; vydrží pouze několik dnů

celkové hodnocení: mezi přednosti této odrůdy patří vysoká plodnost a odolnost plodů při přepravě, hlavním nedostatkem je malá velikost plodů; odolnost proti strupovitosti je dobrá, odolnost proti mrazu je také dobrá

literatura: VANĚK (1936), s. 19; ŘÍHA (1937), s. 18–19; KOCH (1967), s. 190–193; ČERNÍK (1969), s. 188
(KS)

(NZM Valtice, inv. č. 3190)

NAGHINOVA

inventární číslo: 57549

původ ovoce: -

autor: Eva Benáčková

datace modelu: 1977

materiál: parafín

inventární číslo: 58933

původ ovoce: -

autor: -

datace modelu: převzato z NZM Kačina v roce 1997

materiál: sádra

synonyma: Naghinova máslovka, Nanghinova, Nanghinova máslovka

původ: Belgie, byla vypěstována Robertem Darasem de Naghin v Tournai kolem roku 1840

velikost a tvar: plody jsou velké až velmi velké; tvar je široce tupě kuželovitý a vejčité zaoblený

slupka: silná, tuhá, kožovitá, matně lesklá; základní barva je zelenožlutá, v plné zralosti žlutá, jemně posetá tečkami; rzivost se objevuje zřídka, jen u kalichu

dužnina: bílá, často i nažloutlá, polorozplývavá, máslovitá, šťavnatá; chuť je příjemná, sladce navinulá, mírně kořeněná; sklon k hnědnutí dužniny je malý, ke kaménčitosti střední

habitus: stromy rostou bujně, vzpřímeně, vytvářejí široké pyramidální koruny; odrůda vyžaduje dobré, hluboké, propustné půdy a teplé polohy; kvete středně raně; plodnost se dostává záchy a je pravidelná a hojná

dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se ve druhé polovině října; konzumní zralost nastává na přelomu listopadu a prosince a vydrží do ledna až února

celkové hodnocení: jedinými přednostmi této odrůdy jsou velikost a chuť plodů, mezi nedostatky patří vysoké nároky na půdu a polohu a opad plodů ve větrných polohách; odolnost proti strupovitosti je malá, odolnost proti mrazu je dobrá

literatura: VANĚK (1936), s. 88; KOCH (1967), s. 160–164; ČERNÍK (1969), s. 124

(KS)

(NZM Valtice, inv. č. 58933)

NAPOLEONOVA MÁŠLOVKA

inventární číslo: 4162

původ ovoce: -

autor: Anna Nedvěďová

datace modelu: 1934

materiál: sádra

inventární číslo: 58966

původ ovoce: -

autor: -

datace modelu: převzato z NZM Kačina v roce 1997

materiál: sádra

synonyma: Napoleonova, Napoleonská, Napoleonka

původ: Belgie, semenáč vypěstovaný zahradníkem Liartem v Monsu kolem roku 1800

velikost a tvar: plody jsou středně velké, průměrná váha je 120–200 g; tvar je pravidelný, zvonkovitý, velmi často hrbolatý

slupka: lesklá, hladká až kluzká; základní barva je jasně zelená, v konzumní zralosti až žlutá, na sluneční straně se objevuje nepatrně slabě zarudlé líčko; celý plod hustě pokrývají velmi jemné tečky, místy se objevuje jemná rez

dužnina: bělavá, velice jemná, šťavnatá, rozplývavá; chuť je výborná, sladká, jemně navinulá a kořenitá; sklon k otlačení je velký, ke kaménčitosti malý a k hnědnutí dužniny také malý

habitus: stromy rostou bujně, zdravě, tvoří malé kulovité koruny, které jsou však následkem velké plodnosti rozkleslé; odrůda vyžaduje teplé, živné, dobře hnojené, spíše lehčí půdy, polohy také teplé, ne příliš otevřené; kvete středně pozdě; plodnost je velmi raná, velice hojná a pravidelná

dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se v polovině až koncem října; konzumní zralosti dosahuje v první polovině listopadu a vydrží do poloviny prosince

celkové hodnocení: mezi přednosti této odrůdy patří vysoká plodnost a výborná chuť plodů, hlavním nedostatkem jsou vysoké nároky na pěstování; odolnost proti strupovitosti je malá, odolnost proti mrazu také malá

literatura: VANĚK (1936), s. 63; ŘÍHA (1937), s. 138–140; KOCH (1967), s. 277–281; ČERNÍK (1969), s. 190

(DŠ)

0 1 2 3 4 5 cm

(NZM Valtice, inv. č. 4162)

PAŘÍŽANKA

inventární číslo: 23265

původ ovoce: ovoce získáno od
pěstitele Jana Honzáka z obce
Ohaře, okr. Kolín (strom – vyso-
kokmen, stáří 14 let)

autor: Eva Rybičková

datace modelu: 1953

materiál: sádra

inventární číslo: 55451

původ ovoce: -

autor: Eva Benáčková

datace modelu: 1971

materiál: parafrín

inventární číslo: 58939

původ ovoce: -

autor: -

datace modelu: převzato
z NZM Kačina v roce 1997

materiál: sádra

synonyma: Pařížská, Pařížský miláček

původ: Francie, byla vyšlechtěna zahradníkem Williamem Fourcinem v Dreux v roce 1893

velikost a tvar: průměrná délka plodů je 110 mm, průměrná šířka 80 mm a průměrná hmotnost 150–180 g; tvar je vejčitý až kuželovitě zaoblený, hladký, mírně nesouměrný

slupka: tlustá, tuhá až kožovitá, matná, mírně zdrsňelá; základní barva je zelenožlutá až žlutá, po celém plodu jsou rozsety rzivé tečky

dužnina: bílá až nažloutlá, při slupce nazelenalá, rozplývavá, šťavnatá; chuť je sladká, lehce navinulá, mírně aromatická

habitus: stromy rostou slabě až středně bujně, vytvářejí středně velké široce jehlancovité koruny; odrůda je velmi náročná na prostředí, vyžaduje hluboké, teplejší, propustné půdy s dostatkem vláhy a teplejší a chráněné polohy; kvete středně raně; plodnost je brzká, velká a pravidelná

doba sklizně a trvanlivost: sklízí se koncem října nebo začátkem listopadu; konzumně dozrává v prosinci, vydrží do února

celkové hodnocení: mezi přednosti této odrůdy patří vysoká a pravidelná plodnost a odolnost při přepravě, hlavním nedostatkem jsou vysoké nároky na pěstování (teplý, slunný průběh podzimu, delší vegetační doba); odolnost proti strupovitosti je střední, odolnost proti mrazu je velká

poznámka: model nemá některé typické znaky odrůdy, chybí lenticely

literatura: VANĚK (1936), s. 92; KOCH (1967), s. 138–143; ČERNÍK (1969), s. 126; DVOŘÁK (1978), s. 108–109; KUTINA (1992), s. 122; SUS (2000), s. 102; RICHTER (2002), s. 46; RICHTER (2004), s. 52

(DŠ)

(NZM Valtice, inv. č. 55451)

PASTORNICE

inventární číslo: 8934

původ ovoce: Výzkumný ústav
v Ruzyni

autor: Anna Nedvěďová

datace modelu: 1937

materiál: sádra

inventární číslo: 57531

původ ovoce: -

autor: Eva Benáčková

datace modelu: 1977

materiál: parafín

inventární číslo: 58930

původ ovoce: -

autor: -

datace modelu: převzato

z NZM Kačina v roce 1997

materiál: sádra

synonyma: Dlouhá zelená, Farářka, Pastorka, Plebanka, Proboštka

původ: Francie, nashodilý semenáč nalezený asi roku 1760 farářem H. Leroyem ve Villiers en Brenne u Clionu

velikost a tvar: průměrná délka plodu je 140 mm, průměrná šířka 80 mm, průměrná hmotnost 200–400 g; tvar je podlouhlý, často lahvicovitý, na většině plodů se objevuje mělká rýha (tzv. šev), táhnoucí se od kalichu až ke stopce

slupka: hrubší, tuhá, málo lesklá, hladká; základní barva je šedozelená, později žlutozelená, někdy bývá na sluneční straně lehce zardělé líčko; celý plod bývá poset hrubšími tečkami, občas se objevuje rez, zejména u kalichu; celý plod slabě voní

dužnina: žlutavě bílá, polojemná, kolem jádřince zrnitá, šťavnatá; chuť příjemně sladká, s pikantní natrpklou příchutí, z nevhodných poloh však bývá dužnina řepovitá, nedobrá

habitus: stromy rostou zdravě a velmi bujně, tvoří široce jehlancovité převislé koruny; odrůda vyžaduje nejlepší propustné a teplé půdy a chráněné a teplé polohy; kvete středně raně; plodnost je pozdější, ale vysoká

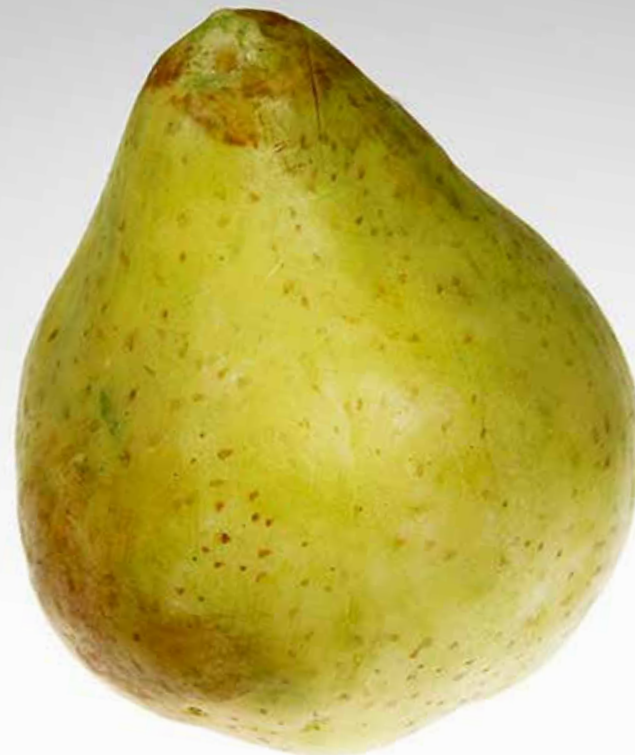
dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se v polovině října; konzumní zralosti dosahuje od půlky listopadu; vydrží do února

celkové hodnocení: hlavním nedostatkem této odrůdy je kolísavá jakost dužniny, závislá na poloze a hodnotě půdy; odolnost proti strupovitosti je dobrá, odolnost proti mrazu je střední až malá

poznámka: model nemá některé typické znaky odrůdy, především nemá protáhlý tvar a chybí charakteristický šev

literatura: VANĚK (1936), s. 90; ŘÍHA (1937), s. 190–192; KOCH (1967), s. 329–333; ČERNÍK (1969), s. 196

(DŠ)

(NZM Valtice, inv. č. 57531)

PITMASTONSKÁ

inventární číslo: 58957

původ ovoce: -

autor: -

datace modelu: převzato z NZM Kačina v roce 1997

materiál: sádra

synonyma: Angoulemská Williamova, Angoulemská Williamsova

původ: Anglie, byla vypěstována J. Williamsem v Pitmastonu u Worcestru ze semene 'Angoulémské' v roce 1841

velikost a tvar: plody jsou velké až velmi velké, váží až 750 g; tvar je proměnlivý, někdy baňatý, někdy tupě vejčitý, mírně hrbolatý

slupka: hladká, nelesklá; základní barva je světle zelená, v konzumní zralosti pak žlutá, jemně tečkovaná, místy pokryta rzivými skvrnami

dužnina: bělavá, jemná, i když zdánlivě zrnitá, šťavnatá; chuť je navinule sladká, lehce kořeněná, velmi dobrá

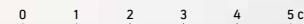
habitus: stromy rostou bujně, zdravě, tvoří řídké jehlancovité koruny; odrůda vyžaduje hluboké, teplé, dostatečně vlhké půdy, polohy snáší i vyšší, musí být ale teplé a chráněné; kvete pozdě; plodnost začíná později než u jiných odrůd, je střední, poměrně pravidelná

dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se na přelomu září a října; konzumně dozrává 14 dní po sklizni; vydrží asi tři týdny

celkové hodnocení: hlavní předností této odrůdy je lákavý vzhled plodů, mezi nedostatky patří náročnost na stanoviště a polohu, opad plodů větrem a pouze střední plodnost; odolnost proti strupovitosti je malá, odolnost proti mrazu je malá až střední

literatura: VANĚK (1936), s. 57; ŘÍHA (1937), s. 126–128; KOCH (1967), s. 249–252; ČERNÍK (1969), s. 198

(DŠ)

(NZM Valtice, inv. č. 58957)

POITEAUOVA

inventární číslo: 3201

původ ovoce: Výzkumný ústav v Troji

autor: -

datace modelu: -

materiál: sádra

inventární číslo: 36334

původ ovoce: -

autor: Anna Nedvěďová

datace modelu: -

materiál: parafín

synonyma: Poiteau, Poiteauova, Nová Poiteau, Poatova, Nová z Poiteau

původ: Belgie, vznikla v roce 1843 z nahodilého výsevu ve Van Monsových školkách v Lovani

velikost a tvar: průměrná délka plodu je 120 mm, průměrná šířka 80 mm, váha až 420 g; tvar je nepravidelný, dlouhý, povrch skoro vždy zhranatělý

slupka: málo lesklá, hladká až kluzká; základní barva je šedě zelenavá a rzivá, na sluneční straně někdy ožehlá, světle tečkovaná

dužnina: bělavá, pod slupkou zelenavá, velmi jemná, šťavnatá; chuť je sladce navinulá, kořenitá

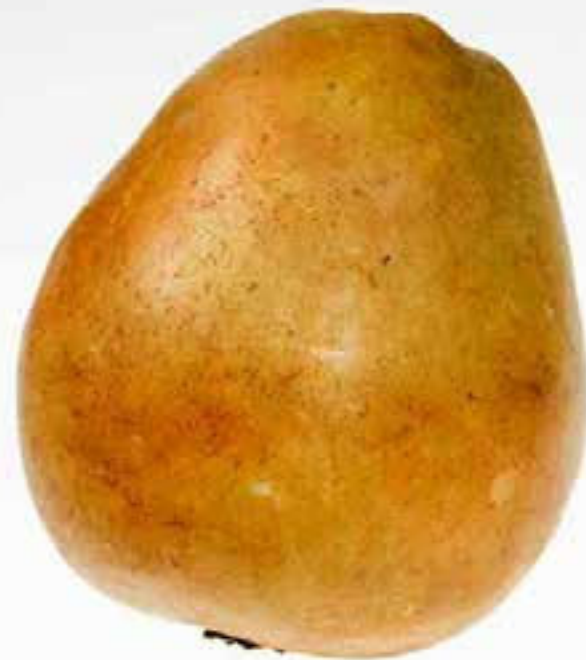
habitus: stromy rostou bujně, zdravě, tvoří středně velké jehlancovité koruny; na půdu odrůda není náročná, jen nesmí být příliš suchá, polohy snáší i vysoké, musí však být chráněné před větrem; odrůda kvete středně pozdě; plodnost je brzká, hojná a pravidelná

dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se v polovině října; konzumně dozrává na přelomu října a listopadu; po úplném dozrání nevydrží dlouho, hniliči

celkové hodnocení: jedinou předností této odrůdy je brzká, pravidelná a vysoká plodnost, mezi nedostatky patří malá trvanlivost plodů, méně lákavý vzhled a náchylnost plodů k padání ve větrných polohách; odolnost proti strupovitosti je dobrá, odolnost proti mrazu je také dobrá

literatura: VANĚK (1936), s. 56; ŘÍHA (1937), s. 142–144; KOCH (1967), s. 256–259

(DŠ)

(NZM Valtice, inv. č. 36334)

PREZIDENT MAS

inventární číslo: 3197
původ ovoce: Výzkumný ústav
v Ruzyni
autor: -
datace modelu: -
materiál: sádra

inventární číslo: 57541
původ ovoce: -
autor: Eva Benáčková
datace modelu: 1977
materiál: parafín

inventární číslo: 58410
původ ovoce: -
autor: Eva Benáčková
datace modelu: 1977
materiál: parafín

synonyma: Mas, President Mass, Masova, chybně se někdy používá jméno Prezident Masaryk

původ: Francie, semenáč odrůdy Hardenpontova; byla vypěstována v ovocných školkách 'Boisbunelových' v Rouenu v roce 1852

velikost a tvar: průměrná délka plodu činí 110 mm, průměrná šířka 80 mm, průměrná hmotnost cca 250 g; tvar je vejčitě baňatý, protáhlý, povrch plodů je hladký

slupka: silná, tuhá, málo lesklá; základní barva je světle zelenožlutá, na sluneční straně se někdy objevuje nahnědlé líčko; celý plod bývá poset drobnými rzivými tečkami, někdy i rezivými skvrnami

dužnina: nažloutlá, jemná až máslovitá, šťavnatá; chuť je lehce kořenitá, sladká, slabě navinulá, lehce voní; sklon k otlacení je nepatrný, k hnědnutí dužniny malý, ke kaménčitosti také malý

habitus: stromy rostou vzpřímeně a středně bujně, tvoří husté, široce jehlancovité koruny; odrůda vyžaduje dobré teplé, propustné a dostatečně vlhké půdy v teplých polohách chráněných před větry; špatně snáší půdy příliš těžké, kamenité, písčité a suché; kvete středně pozdě; plodnost je pozdější a pouze střední

doba sklizně a trvanlivost: sklízí se v říjnu; konzumně dozrává postupně, dva až čtyři týdny po sklizni; vydrží do prosince

celkové hodnocení: hlavní předností této odrůdy je výborná odolnost plodů při přepravě, mezi nedostatky patří pozdní a jen střední plodnost, náročnost na půdu a podmínky pěstování a opad plodů ve větrných polohách; odolnost proti mrazu je střední, odolnost proti strupovitosti je malá

literatura: VANĚK (1936), s. 70; ŘÍHA (1937), s. 210–212; KOCH (1967), s. 302–306; ČERNÍK (1969), s. 180

(DŠ)

(NZM Valtice, inv. č. 58410)

PŘEDOBŘÁ MÁSLOVKA

inventární číslo: 8875

původ ovoce: Výzkumný ústav v Ruzyni

autor: Anna Nedvěďová

datace modelu: 1937

materiál: sádra

inventární číslo: 58935

původ ovoce: -

autor: -

datace modelu: převzato z NZM Kačina v roce 1997

materiál: sádra

synonyma: Předobrá

původ: Francie, kříženec odrůd 'Děkanka zimní' x 'Perlovka velká', v roce 1844 ji vypěstoval p. Goubault v Mille-Pieds u Angersu

velikost a tvar: plody velké až velmi velké, váha až 350 g; tvar plodů je nesouměrné kuželovitý, poněkud baňatý, některé plody jsou mírně hrboleté

slupka: hladká, jemná, málo lesklá; základní barva je zelenavě nažloutlá, později až zlatožlutá; bývá v hojné míře pokrytá rží v podobě teček a skvrn

dužnina: zažloutle bílá, velmi jemná, velmi šťavnatá; chuť je příjemně sladce navinulá, pikantně výrazná; sklon k hnědnutí dužniny je mírný, ke kaménčitosti velmi malý

habitus: stromy rostou dosti bujně, vzpřímeně, tvoří vysoce kulovité, středně velké koruny; odrůda vyžaduje teplé, hluboké, vlhčí půdy v teplých a chráněných polohách; kvete středně záhy; plodnost se dostavuje brzy, je pravidelná a hojná

dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se na přelomu září a října; konzumně dozrává po jednom až dvou týdnech; vydrží do konce října

celkové hodnocení: hlavní předností této odrůdy je výborná chuť plodů, mezi nedostatky patří velká náročnost na pěstování a choulostivost plodů při přepravě; odolnost proti mrazu je dobrá, odolnost proti strupovitosti je také dobrá

literatura: VANĚK (1936), s. 38; ŘÍHA (1937), s. 130–132; KOCH (1967), s. 246–249; ČERNÍK (1969), s. 202

(DŠ)

(NZM Valtice, inv. č. 8875)

PSTRUŽKA

inventární číslo: 57534

původ ovoce: -

autor: Eva Benáčková

datace modelu: 1977

materiál: parafín

synonyma: Kropenatka, Pstružnice, mezinárodně užívaný název je Forelle nebo Nortwinterforellen

původ: Německo, odrůda pochází ze severního Saska

velikost a tvar: plody jsou menší; tvar se různí; povrch bývá pravidelný, někdy u největších plodů nepatrně zhranatělý

slupka: pevná, hladká, mastná, základní barva je jasně žlutá, na sluneční straně bývá krásně červené líčko; slupka bývá celá poseta nápadnými tečkami, u kalichu a stopky bývá stříknuta jemná, drobounká rez

dužnina: bílá, zdánlivě zrnitá, velmi jemná, máslovitá, hojně šťavnatá; chuť je velmi dobrá, navinule sladká a jemně kořenitá

habitus: stromy rostou bujně a zdravě, vytvářejí mohutné široce jehlancovité koruny; odrůda vyžaduje hluboké, vlhké půdy, poloha nerozhoduje; kvete středně raně; plodnost začíná brzy a bývá hojná

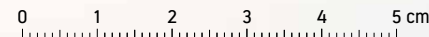
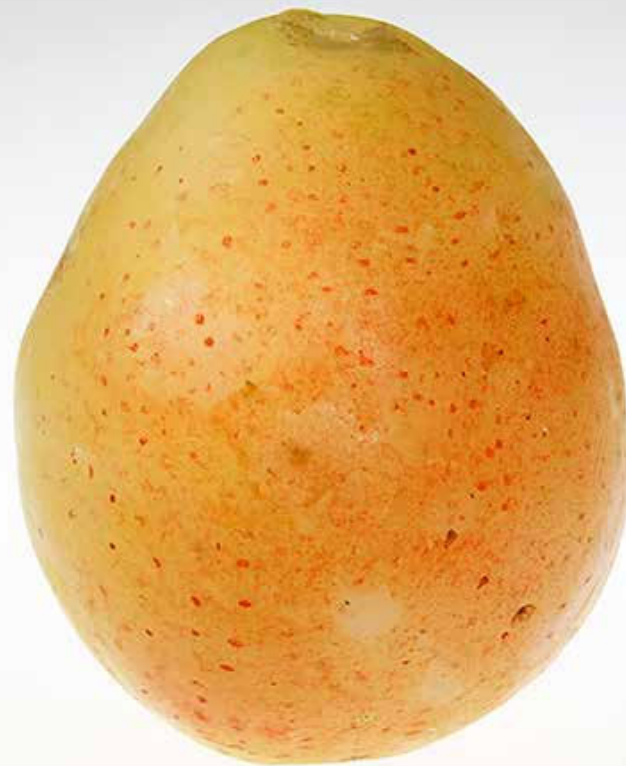
dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se začátkem října; konzumně dozrává v listopadu a vydrží do ledna

celkové hodnocení: mezi přednosti této odrůdy patří výborná chuť (bývá naprosto excelentní s kořenitým podtónem), líbivý vzhled plodů s atraktivním vybarvením a odolnost plodů při přepravě; hlavním nedostatkem je náchylnost ke strupovitosti při pěstování ve vlhkém a teplém prostředí

poznámka: odrůda se velmi podobá kultivaru Talašova (s. 134-135), který byl hojně rodičovsky využit při tvorbě kolekce moderních odrůd hrušní českého původu; vzniklé potomstvo je velmi citlivé k bakteriální spále růžovitých (původce *Erwinia amylovora*), shodně jako v případě odrůdy Pstružka; je možné, že Talašova a Pstružka jsou identickým kultivarem

literatura: VANĚK (1936), s. 83; ŘÍHA (1937), s. 206–208; ČERNÍK (1969), s. 75

(DŠ)

(NZM Valtice, inv. č. 57534)

ROOSEVELTOVA

inventární číslo: 57529

původ ovoce: -

autor: Eva Benáčková

datace modelu: 1977

materiál: parafín

synonyma: -

původ: Francie, první polovina 20. století

velikost a tvar: plody jsou velké, maximální šířka až 140 mm, hmotnost až 650 g; tvar je elipsovitý, baňatý

slupka: hladká, jemná; základní barva je světle žlutá s nádechem lososové barvy, na sluneční straně bývá červené líčko; po celém plodu se objevují rzivé tečky

dužnina: bělavě žlutá, jemná, zdánlivě zrnitá, silně šťavnatá; chuť je navinule sladká, nepatrně kořenitá

habitus: stromy rostou slabě, vytvářejí kuželovité koruny; odrůda se hodí pro pěstování zákrskových stromů, vyžaduje hluboké hlinité půdy v nižších chráněných polohách; kvete raně; plodnost je velká a pravidelná

dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se ve druhé polovině září; konzumní zralosti dosahuje v polovině října a vydrží nejdéle do listopadu

celkové hodnocení: mezi hlavní přednosti této odrůdy patří velikost a krásné zbarvení plodů a brzká a vysoká plodnost, hlavním nedostatkem je vysoká náročnost na podmínky pěstování; odolnost proti strupovitosti je vysoká, odolnost proti mrazu je střední

literatura: VANĚK (1936), s. 49; ČERNÍK (1969), s. 75–76; dostupné on-line: <<http://www.plant-sdata.com/WebOvoceVysledek.aspx?ovoce=Hru%C5%A1n%C4%9B&odruda=Rooseveltova>> [9. 1. 2018]

(DŠ)

0 1 2 3 4 5 cm

(NZM Valtice, inv. č. 57529)

SOLANKA

inventární číslo: 3187

původ ovoce: Výzkumný ústav
v Troji

autor: -

datace modelu: -

materiál: sádra

inventární číslo: 8953

původ ovoce: Výzkumný ústav
zahradnický v Průhoncích

autor: Anna Nedvědová

datace modelu: 1937

materiál: sádra

inventární číslo: 57568

původ ovoce: -

autor: Eva Benáčková

datace modelu: 1977

materiál: sádra

synonyma: Slánská máslovka

původ: Solany v severních Čechách, kde byla známa již na počátku 19. století

velikost a tvar: průměrná délka plodu je 110 mm, průměrná šířka 70 mm, průměrná váha 120–150 g; tvar je typicky hruškovitý, podlouhle lahvovitý, často zahnutý

slupka: hladká, pololesklá; základní barva je zelená s bělavým nádechem, na sluneční straně se u některých plodů objevuje červené líčko; slupka bývá pokryta hustými tečkami, místy i rzí

dužnina: bělavá, jemná, šťavnatá, nepatrně kaménčitá; chuť je sladká, sladce navinulá, aromatická

habitus: stromy rostou středně bujně až bujně, tvoří mohutné široce pyramidální koruny; vyžaduje hluboké, propustné půdy v polohách dobře chráněných před větry; kvete středně raně; plodnost je pozdější, střídavá, ale velmi hojná

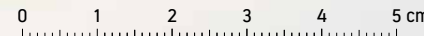
dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se v polovině srpna; konzumně dozrává během 14 dní; vydrží do konce září až října

celkové hodnocení: největší předností této odrůdy je výborná, typicky kořenitá chuť plodů, mezi nedostatky patří pozdní plodnost a opad plodů ve větrných polohách; odolnost proti strupovitosti je dobrá, odolnost proti mrazům je také dobrá

poznámka: v minulosti patřila generačně k nejrozšířenějším a nejznámějším odrůdám hrušní u nás, byla to typická odrůda hrušek českého venkova

literatura: BURIAN (1898), s. 7–13; VANĚK (1936), s. 15; ŘÍHA (1937), s. 26–28; KOCH (1967), s. 100–105; ČERNÍK (1969), s. 130; DVOŘÁK (1978), s. 110–111; KUTINA (1992), s. 138

(DŠ)

(NZM Valtice, inv. č. 57568)

STERKMANOVA

inventární číslo: 4160

původ ovoce: -

autor: Anna Nedvěďová

datace modelu: 1934

materiál: sádra

inventární číslo: 57539

původ ovoce: -

autor: Eva Benáčková

datace modelu: 1977

materiál: parafín

synonyma: Sterkmannova, Sterkmanka, Máslovka Sterkmansova

původ: Belgie, kolem roku 1820 ji vypěstoval p. Sterkman v Lovani

velikost a tvar: velikost plodů je středně velká, průměrná váha 160–250 g; tvar je krátce kuželovitý, baňatý, větší plody bývají hrbolaté

slupka: silná, hladká; základní barva je zelenavá, při dozrání plodu zlatožlutá, na sluneční straně se u většiny plodů objevuje živě červené líčko; často se objevuje drobná rzivost

dužnina: bělavě nažloutlá, lehce zrnitá, šťavnatá; chuť je příjemně navinule sladká, kořenitá; sklon k otlačení není velký, k hnědnutí dužniny malý, ke kaménčitosti střední

habitus: stromy rostou bujně, tvoří pravidelné, široce jehlancovité koruny; odrůda vyžaduje teplé půdy s dostatečnou vláhou v teplých polohách chráněných před větry; kvete středně pozdě; plodnost se dostavuje dosti záhy, je dobrá a pravidelná

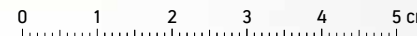
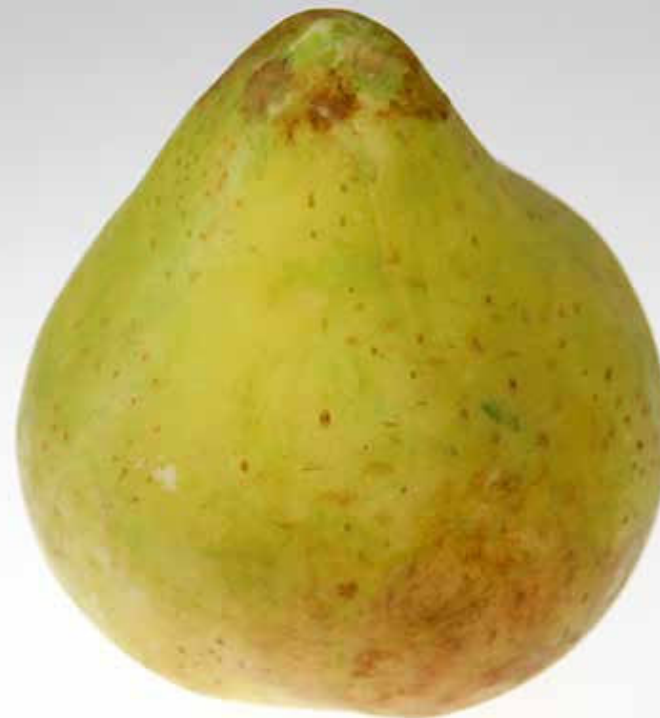
dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se v polovině října; konzumně dozrává v polovině listopadu; vydrží do konce ledna, někdy až do února

celkové hodnocení: hlavní předností této odrůdy je líbivost a chutnost plodů, mezi nedostatky patří náročnost na podmínky pěstování a opad plodů ve větrných polohách; odolnost proti strupovitosti je dobrá, odolnost proti mrazu je také dobrá

poznámka: model nemá některé typické znaky odrůdy, především chybí červené líčko

literatura: KOCH (1967), s. 309–313; ČERNÍK (1969), s. 206

(DŠ)

(NZM Valtice, inv. č. 57539)

ŠEDÁ PODZIMNÍ MÁŠLOVKA

inventární číslo: 4140

původ ovoce: -

autor: Anna Nedvěďová

datace modelu: 1934

materiál: sádra

synonyma: Beregriska podzimní, Medovka, Hnědá hruška, Hnědá máslovka

původ: Francie, odrůda vznikla ve druhé polovině 18. století

velikost a tvar: velikost plodů je střední až velká; tvar je proměnlivý, od kulovitěho přes tupě kuželovitý až po vejčitý

slupka: základní barva je zelená, v konzumní zralosti žlutozelená; na celém plodu se objevuje načervenalá rzivost

dužnina: středně tuhá, šťavnatá; chuť je velmi jemná, sladká a kořenitá

habitus: stromy rostou slabě, tvoří široce kulovité husté koruny; odrůda vyžaduje hluboké hlinité půdy v teplých chráněných polohách, v těžkých a studených půdách trpí kaménčitostí; kvete středně raně; plodnost je brzká, vysoká a pravidelná

dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se ve druhé polovině září, konzumně dozrává v polovině října a vydrží do listopadu

celkové hodnocení: hlavní předností této odrůdy je výborná chuť plodů, mezi nedostatky patří nevzhlednost plodů a obtížné skladování; odolnost proti strupovitosti je malá

literatura: ČERNÍK (1969), s. 76; dostupné on-line: <<http://www.plantsdata.com/WebOvoceVysledek.aspx?ovoce=Hru%C5%A1n%C4%9B&odruda=%C5%A0ed%C3%A1+podzimn%C3%AD>> [12. 1. 2018]; <<http://www.csop.cz/svic/uploads/bozura.jabka.pdf>> [12. 1. 2018]

(DŠ)

(NZM Valtice, inv. č. 4140)

ŠPINKA

inventární číslo: 58990

původ ovoce: -

autor: -

datace modelu: převzato z NZM Kačina v roce 1997

materiál: sádra

synonyma: Máslovka šedá letní, Krásná Gabriela, Šedivka, Dobrá šedá, Kožená, Pelegrisky, Koženka, Václavka, Cikánka, Smolnice, Smolinka, Škaredka, Otrubka, Hruška šedá letní, Šedá letní

původ: Francie, velmi stará odrůda, známá již více než 400 let

velikost a tvar: plody jsou malé až střední, průměrná váha 65 g; tvar je kuželovitý, často nesouměrný

slupka: tlustá, tvrdá až hrubá; základní barva je zelená, v konzumní zralosti až žlutozelená, na sluneční straně bývá hnědě zarudlé líčko; téměř celý plod pokrývá souvislá nebo roztrhaná rez a navíc bývá slupka hustě poseta hrubými šedými tečkami

dužnina: žlutavě nebo zelenavě bělavá, jemná, máslovitá, kolem jádřince mírně zrnitá; chuť je sladce navinulá, kořenitá, velmi příjemná

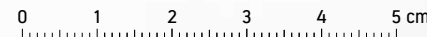
habitus: stromy rostou zdravě a bujně, tvoří široce jehlancovité mohutné koruny; odrůda vyžaduje hluboké a živné půdy, daří se jí i v drsnějších podmínkách vyšších poloh; kvete pozdě; plodnost je pozdní, avšak hojná a střídavě pravidelná

dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se koncem srpna; konzumně dozrává 10–14 dní po sklizni, vydrží jen do konce září; díky malému jádřinci, vhodné dužnině, malé velikosti plodů a nenáročnosti na prostředí růstu bývala rozsáhle kultivována pro sklizeň celých nebo půlených plodů na sušení k následné přípravě pracharandy

celkové hodnocení: hlavní předností této odrůdy je velká skromnost v nárocích na půdu a polohu, mezi nedostatky patří pozdní plodnost, nevzhlednost plodů a příliš velký objem koruny; odolnost proti strupovitosti je dobrá, odolnost proti mrazu je střední až dobrá

literatura: VANĚK (1936), s. 28; ŘÍHA (1937), s. 46–48; KOCH (1967), s. 197–200; ČERNÍK (1969), s. 134

(DŠ)

(NZM Valtice, inv. č. 58990)

TALAŠOVA

inventární číslo: 23266

původ ovoce: ovoce získáno od pěstitele Antonína Vičánka z Halenkovic u Napajedel
(vysokokmen na pláněti)

autor: Eva Rybičková

datace modelu: 1953

materiál: sádra

synonyma: Holenická

původ: Německo, objevila se nejspíše v 18. století

velikost a tvar: velikost plodů je malá, průměrná váha bývá kolem 110 g; tvar plodů je velmi proměnlivý

slupka: pololesklá; základní barva plodů je červenožlutá, na sluneční straně se objevuje líčko zbarvené dohněda; povrch plodů je poset tečkami

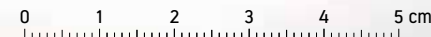
dužnina: hutná až tuhá, hrubá až zrnitá, mírně šťavnatá; chuť plodů je uspokojivě sladká

habitus: stromy rostou slabě, tvoří řidší, neuspořádané koruny; odrůda vyžaduje hluboké půdy bohaté na živiny, ve výhřevných polohách na jižní straně se sluncem po celý den; kvete středně pozdě; plodnost je brzká, střídavá a pouze průměrná

doba sklizně a trvanlivost: sklízí se v polovině října; konzumní zralost nastává na počátku prosince a vydrží do konce února

celkové hodnocení: mezi přednostmi této odrůdy patří vzhled a velmi dlouhá skladovatelnost plodů, hlavním nedostatkem je vysoká náročnost na pěstování; odolnost proti strupovitosti je malá, odolnost proti mrazu je střední

literatura: dostupné on-line: <<http://www.plantsdata.com/OvoceVysIVyb.aspx>> [10. 1. 2018]
(DŠ)

(NZM Valtice, inv. č. 23266)

THIRRIOTOVA

inventární číslo: 46309

původ ovoce: -

autor: Eva Benáčková

datace modelu: 1967

materiál: parafín

inventární číslo: 46901

původ ovoce: Výzkumný ústav

Holovousy

autor: Eva Benáčková

datace modelu: 1969

materiál: parafín

inventární číslo: 46902

původ ovoce: Výzkumný ústav

Holovousy

autor: Eva Benáčková

datace modelu: 1969

materiál: parafín

inventární číslo: 46904

původ ovoce: Výzkumný ústav

Holovousy

autor: Eva Benáčková

datace modelu: 1969

materiál: parafín

inventární číslo: 55453

původ ovoce: -

autor: Eva Benáčková

datace modelu: 1971

materiál: parafín

inventární číslo: 85032

původ ovoce: šlechtitelská

stanice Těchobuzice

autor: Eva Benáčková

datace modelu: 1978

materiál: parafín

synonyma: Ardenská, Ardensská, Thiriotka

původ: Francie, odrůda byla vypěstována v roce 1858 M. Thirriotem v ovocných školkách v Charleville, departement Ardennes

velikost a tvar: průměrná délka plodu je 100 mm, průměrná šířka 90 mm, průměrná váha 220 g; tvar je baňatě tupě kuželovitý, povrch je většinou hladký

slupka: tenká, jemná, pololesklá; základní barva je žlutozelená, později žlutá, na sluneční straně bývá načervenalé líčko; slupka bývá pokrytá rzí, objevují se i jemné hnědé tečky

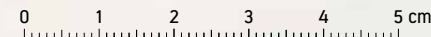
dužnina: bílá, pod slupkou částečně nazelenalá, křehká, rozplývavá, šťavnatá; chuť je sladce navinulá, příjemně kořenitá, aromatická a velmi dobrá; sklon k hnědnutí dužniny je mírný, ke kaménčitosti malý

habitus: stromy rostou středně bujně až bujně, tvoří úzce pyramidální vzrostné koruny; na půdu tato odrůda není příliš náročná, nejraději má půdy středně těžké, propustné, s dostatečnou vlhkostí, polohy snáší i vyšší, musí však být aspoň trochu teplé a chráněné; kvete středně raně; plodnost je brzká, pravidelná a hojná

dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se v polovině října; konzumně dozrává 2–3 týdny po sklizni; vydrží do konce listopadu

celkové hodnocení: mezi přednosti této odrůdy patří atraktivita plodů a vysoká úrodnost, hlavním nedostatkem je velká choulostivost plodů při přepravě; odolnost proti strupovitosti je dobrá, odolnost proti mrazu je střední

literatura: VANĚK (1936), s. 82; KOCH (1967), s. 265–269; ČERNÍK (1969), s. 208; DVOŘÁK (1978), s. 112–113; KUTINA (1992), s. 124; BLAŽEK (2001), s. 98; RICHTER (2002), s. 41; RICHTER (2004), s. 32 (DŠ)

(NZM Valtice, inv. č. 55453)

TONGRÉSKÁ

inventární číslo: 4142

původ ovoce: -

autor: Anna Nedvědová

datace modelu: 1934

materiál: sádra

synonyma: Tonárovka

původ: Belgie, byla vypěstována ze semen zahradníkem Durandem v Tongre-Notre-Dame kolem roku 1825

velikost a tvar: plody jsou středně velké o průměrné váze cca 150 g, z nízkých tvarů i větší, délka až 120 mm, šířka až 90 mm, váha až 400 g; tvar je protáhlé hruškovitý s hrbolatým povrchem

slupka: pevná, hladká, místy jemně zdrsňelá; základní barva je zlatožlutá, na sluneční straně se objevuje hnědočervené líčko; celý plod bývá poset velkými rzivými, uprostřed šedými tečkami, místy se objevuje i rzivá skvrna

dužnina: nažloutlá, křehká, zcela rozplývavá, velmi šťavnatá; chuť je příjemně sladce naviňulá, kořenitá, výborná

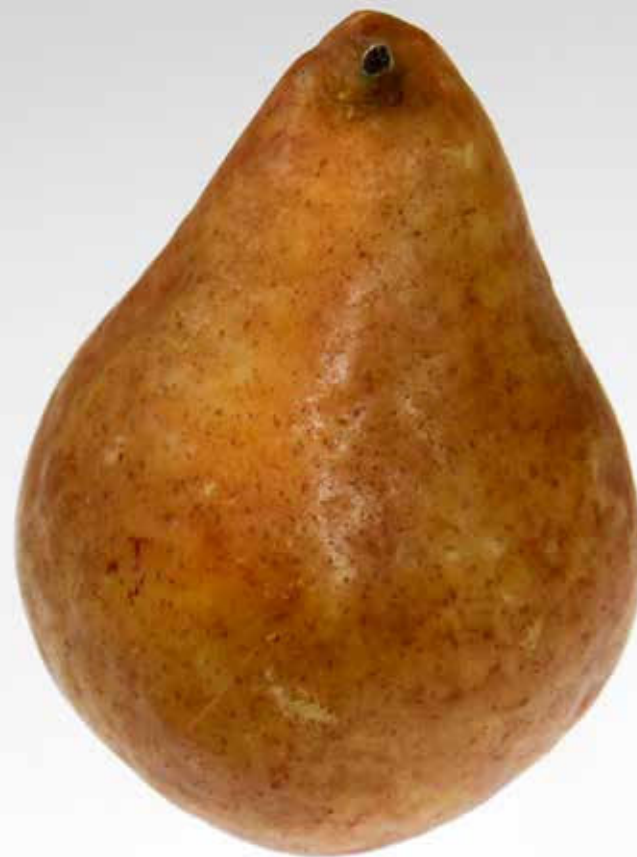
habitus: stromy rostou bujně, tvoří široké jehlancovité koruny s převislými konci větví; odrůda je dosti náročná na půdu i stanoviště, vyžaduje teplé, živné a propustné půdy s dostatečnou vlhkostí v teplých polohách, které mohou být i otevřené; kvete středně pozdě; plodnost je brzká, hojná a pravidelná

doba sklizně a trvanlivost: sklízí se na přelomu října; konzumně dozrává 3–4 týdny po sklizni; vydrží do listopadu

celkové hodnocení: hlavní předností této odrůdy je vzhled a výborná chuť plodů, mezi nedostatky patří náročnost na pěstování a neurovnaný růst stromů; odolnost proti strupovitosti je dobrá, odolnost proti mrazu je malá

literatura: VANĚK (1936), s. 44; KOCH (1967), s. 259–262; ČERNÍK (1969), s. 210

(DŠ)

(NZM Valtice, inv. č. 4142)

VIENNSKÁ

inventární číslo: 58934

původ ovoce: -

autor: -

datace modelu: převzato z NZM Kačina v roce 1997

materiál: sádra

synonyma: Viennská máslovka, Vienka, Viennenská, Vídeňská, Hruška vídeňská

původ: Francie, podle jedné verze byla odrůda nalezena p. Morelem ve Vienne, departement Rhone, podle druhé ji vyšlechtil Cl. Blanchet, který ji předal p. Morelovi, majiteli ovocných školek ve Vaise-Lyonu kolem roku 1875

velikost a tvar: průměrná délka plodu je 120 mm, průměrná šířka 80 mm, průměrná váha 380 g; tvar plodů je tupě kuželovitý a válcovitě protáhlý

slupka: jemná, hladká, málo lesklá; základní barva je zelenožlutá, v plné zralosti žlutá, na sluneční straně načervenalá, krytá rzivými tečkami a skvrnami; silně voní

dužnina: bílá, pod slupkou nažloutlá, rozplývavá, velmi šťavnatá; chuť je výrazně sladce kořenitá, výborná

habitus: stromy rostou velmi bujně, tvoří středně velké jehlancovité koruny; odrůda vyžaduje propustné lepší půdy ve slunných polohách chráněných před větry; kvete středně pozdě; plodnost nastupuje velmi brzy, je hojná, avšak střídavá

dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se v polovině září, konzumně dozrává 10–14 dní po sklizni, vydrží do poloviny října

celkové hodnocení: hlavní předností této odrůdy je výborná chuť plodů, mezi nedostatky patří krátké konzumní období a opad plodů ve větrnějších polohách; odolnost proti strupovitosti je dobrá, odolnost proti mrazu je malá

literatura: VANĚK (1936), s. 32; ŘÍHA (1937), s. 98–100; KOCH (1967), s. 221–225; ČERNÍK (1969), s. 214; KUTINA (1992), s. 140

(DŠ)

(NZM Valtice, inv. č. 58934)

WILLIAMSOVA

inventární číslo: 3203
původ ovoce: Výzkumný ústav v Troji
autor: -
datace modelu: -
materiál: sádra

inventární číslo: 57401
původ ovoce: -
autor: Eva Benáčková
datace modelu: 1976
materiál: parafín

inventární číslo: 57510
původ ovoce: -
autor: Eva Benáčková
datace modelu: 1977
materiál: parafín

inventární číslo: 85030
původ ovoce: šlechtitelská stanice Těcho-
buzice
autor: Eva Benáčková
datace modelu: 1978
materiál: parafín

synonyma: Williamsova čáslavka, Čáslavka Williamsova, mezinárodně uznávané označení je Bartlett, její celočervenoplodá mutace se nazývá Max Red Bartlett (toto označení je běžně užíváno při prodeji těchto hrušek také v naší tržní síti)

původ: Anglie, semenáč nalezen p. Stairem v Aldermastonu v Berkshire kolem roku 1770, od něj ji získal Richard Williams, majitel ovocných školek v Turnham Green v Middlesexu, a začal ji rozšiřovat po okolí

velikost a tvar: plody jsou středně velké až velké, průměrná délka činí 120 mm, průměrná šířka 90 mm, průměrná váha 160–180 g; tvar je baňatě kuželovitý, povrch bývá mírně hrbolatý

slupka: hladká, jemná, pololesklá; základní barva je nazelenavá, v plné zralosti žlutá, na sluneční straně se objevuje načervenalé líčko; slupka bývá poseta jemnými rzivými tečkami, někdy se objevuje jemná roztroušená rez

dužnina: bílá, velmi jemná, rozplývavá, velmi šťavnatá; chuť je sladce navinulá, kořenitá, velmi dobrá, výrazně aromatická

habitus: stromy rostou středně bujně, později slabě, vytvářejí široce pyramidální koruny; odrůda vyžaduje teplé propustné půdy, nejlépe hlinité, v chráněných polohách; kvete středně pozdě; plodnost je brzká, hojná a pravidelná

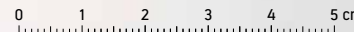
dobu sklizně a trvanlivost: sklízí se na přelomu srpna a září; konzumně dozrává 10–14 dní po sklizni; vydrží do konce září

celkové hodnocení: mezi přednosti této odrůdy patří výborná chuť plodů, brzký nástup plodnosti a velká úrodnost, hlavními nedostatky jsou rychlé stárnutí stromů a nesnášenlivost vlhkých poloh; odolnost proti strupovitosti je dobrá, odolnost proti mrazu malá

poznámka: odrůda náleží mezi stěžejní v mezinárodním sortimentu i u nás a kromě čerstvého upotřebení stolních plodů patří mezi nejkvalitnější odrůdy k průmyslové výrobě destilátů a konzervování kompotováním

literatura: VANĚK (1936), s. 31; ŘÍHA (1937), s. 54–56; KOCH (1967), s. 109–114; ČERNÍK (1969), s. 136; DVOŘÁK (1978), s. 98–99; KUTINA (1992), s. 128; BLAŽEK (2001), s. 96; RICHTER (2002), s. 39; RICHTER (2004), s. 18; NESRSTA (2011), s. 23

(DŠ)

(NZM Valtice, inv. č. 57510)

Staré krajové odrůdy

Bezejmenná

inventární číslo: 36239

původ ovoce: originál byl vystaven na Krajské ovocnářské výstavě na Kačině v roce 1953

autor: Eva Rybičková

datace modelu: 1953

materiál: sádra

(KS)

(NZM Valtice, inv. č. 36239)

Buchyně

inventární číslo: 4149

původ ovoce: -

autor: Anna Nedvědová

datace modelu: 1934

materiál: sádra
(KS)

(NZM Valtice, inv. č. 4149)

Panenka

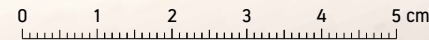
inventární číslo: 23268

původ ovoce: pěstitelem bylo JZD Miskovice, okres Kutná Hora

autor: Eva Rybičková

datace modelu: 1953

materiál: sádra
(KS)

(NZM Valtice, inv. č. 23268)

Zimní krajová

inventární číslo: 36237

původ ovoce: originál byl vystaven na Krajské ovocnářské výstavě
na Kačíně v roce 1953

autor: Eva Rybičková

datace modelu: 1953

materiál: sádra

(KS)

(NZM Valtice, inv. č. 36237)

Seznam použité literatury

BERANOVÁ, Magdalena, KUBAČÁK, Antonín, Dějiny zemědělství v Čechách a na Moravě, Praha: Libri 2010.

BLAŽEK, Jan a kol., Ovocnictví, Praha: Květ 2001.

BURIAN, Hynek Vilém, Naše české ovoce. Zevrubný popis známých i méně známých osvědčených druhů českého ovoce. Hrušky, díl I.–II., Praha: A. Reinwart 1898.

ČERNÍK, Václav, BOČEK, Otto, VEČEŘA, Ludvík, Hrušky. Malá pomologie 2, Praha: Státní zemědělské nakladatelství 1969.

DVOŘÁK, Antonín a kol., Atlas odrůd ovoce, Praha: Státní zemědělské nakladatelství 1978.

KOCOUREK, František a kol., Integrovaná ochrana ovocných plodin, Praha: Profi Press 2015.

KOCH, Václav, Hrušky, Praha: Československá akademie věd 1967.

KOUKAL, Vítězslav, Národní zemědělské muzeum v Lednici na Moravě, in: Kordiovský Emil a kol., Městečko Lednice, Lednice: Muzejní a vlastivědná společnost v Brně 2004, s. 532–541.

KRÁLOVÁ, Helena, Vodní hospodářství krajiny I., Část II. – Závlahy, Vysoké učení technické v Brně, Fakulta stavební, Brno 2005.

KUTINA, Josef a kol., Pomologický atlas 2, Praha: Brázda 1992.

LENDEROVÁ, Milena, KOUBA, Miroslav, KOZÁR, Aleš, ŘÍHA, Ivo, „Spanilost Vaše cizozemcům se líbí...“. České kuchařské knihy v 19. století, Červený Kostelec: Pavel Mervart 2017.

NEČAS, Tomáš, Pěstujeme hrušně a kdouloně, Praha: Grada 2010.

NESRSTA, Dušan, Jádroviny, Olomouc: Baštan 2011.

NEUŽIL, Luděk, Hrušky v naší kuchyni, Praha: Luděk Neužil 2008.

POKORNÝ, Jaroslav, Parafínové modely ovoce a zeleniny (podsběrka ovocnářství), Prameny a studie 38, 2006.

RICHTER, Miloslav, Malý obrazový atlas odrůd ovoce 5, Hrušně, ořešák, líska, kaštanovník jedlý, mandloň, Lanškroun: TG Tisk 2004.

RICHTER, Miroslav, Velký atlas odrůd ovoce a révy, Lanškroun: TG Tisk 2002.

ŘÍHA, Jan, České ovoce. Díl I. Hrušky, Praha: Česká grafická unie 1937.

SALAŠ, Petr, LUŽNÝ, Jan, Stručná historie zahradnictví II, Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita 2008.

SUS, Josef a kol., Obrazový atlas jaderovin, Praha: Květ 2000.

VANĚK, Josef, Hrušky. 100 nejdůležitějších odrůd, Chrudim: Nakladatelství zahradnické literatury 1936.

Internetové zdroje

<https://de.wikipedia.org/wiki/Friedrich_Justin_Bertuch> [13. 3. 2020]

<https://de.wikipedia.org/wiki/Johann_Volkmar_Sickler> [13. 3. 2020]

<<http://www.prostezdravi.cz/hrusky-jsou-zdrave-krase-take-prospeji/>> [8. 3. 2018]

<<https://www.magazinzdрави.cz/hruska>> [6. 3. 2018]

<<https://www.dtest.cz/clanek-1059/ovoce-jako-lek-hruska>> [6. 3. 2018]

<<http://www.rehabilitace.info/vyziva-a-jidlo/hruska-a-jeji-vliv-na-nase-zdravi/>> [6. 3. 2018]

<<http://www.sloupno.eu/o-sloupnu/josef-eduard-proche/>> [23. 2. 2020]

<<https://www.czso.cz/documents/10180/36740496/2701411604.pdf/f366246a-b996-4dc0-bdc6-61335669f7e1?version=1.0>> [13. 6. 2018]

<<https://www.czso.cz/documents/10180/61431846/2701411804.pdf/0b139ee9-25bb-4da6-9fc4-3d8621b03181?version=1.0>> [13. 6. 2018]

<<https://www.czso.cz/csu/czso/definitivni-udaje-o-sklizni-zemedelskych-plodin-2013-dsdt8cvnb>> [13. 6. 2018]

<<http://zahradaweb.cz/vyznamne-choroby-hrusni-a-zpusoby-ochrany-proti-nim/>> [10. 4. 2018]

<<https://www.manitera.cz/virovi-puvodci-chorob/virosy-jablони-a-hrusni/>> [6. 8. 2018]

<<https://www.manitera.cz/brouci-coleoptera/kvetopas-hrusnovy/>> [9. 8. 2018]

<<https://www.//www.ovosadba.cz/hrusne-2/>> [8. 8. 2018]

<<http://www.skudci.com/plodomorka-hrusnova>> [10. 4. 2018]

<<http://www.skudci.com/vlnovnik-hrusnovy>> [10. 4. 2018]

<<http://www.skudci.com/bodruska-hrusnova>> [10. 4. 2018]

<<https://www.ovosadba.cz/hrusne-2/>> [10. 4. 2018]

<<http://skudci.com/podkopniček-ovocny>> [10. 4. 2018]

<<http://www.plantsdata.com/WebOvoceVysledek.aspx?ovoce=Hru%C5%A1n%C4%9B&odruda=K%C5%99esetick%C3%A1>> [16. 8. 2017]

<<http://www.plantsdata.com/WebOvoceVysledek.aspx?ovoce=Hru%C5%A1n%C4%9B&odruda=Lahvice+kr%C3%A1lovsk%C3%A1>> [9. 10. 2017]

<<http://www.plantsdata.com/WebOvoceVysledek.aspx?ovoce=Hru%C5%A1n%C4%9B&odruda=Roos-eveltova>> [9. 1. 2018]

<<http://www.plantsdata.com/WebOvoceVysledek.aspx?ovoce=Hru%C5%A1n%C4%9B&odruda=%C5%A0ed%C3%A1+podzimn%C3%AD>> [12. 1. 2018]

<<http://www.csop.cz/svic/uploads/bozura.jabka.pdf>> [12. 1. 2018]

<<http://www.plantsdata.com/OvoceVyslVyb.aspx>> [10. 1. 2018]

<<https://vitalweb.cz/116/vyhybate-se-rafinovanemu-cukru-pak-vyzkousejte-pracharandu-sladidlo-nasich-babicek>> [8. 6. 2020]

<<https://100let.czu.cz/cs/r-13764-historie-czu>> [5. 6. 2020]

<<http://mendelu.cz/30354-historie>> [5. 6. 2020]

<<https://www.zahradaweb.cz/nastin-historie-ceskeho-ovocnictvi-ii/>> [5. 6. 2020]

<<http://mendelu.cz/30354-historie>> [5. 6. 2020]

<<http://www.ovocnarstvi.eu/pece-o-urodu/ochrana-ovocnych-stromu-pred-jarnimi-mraziky>> [20. 7. 2020]

<<https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/biologicka-zbran-jez-se-vymkla-slunecko-vychodni-kosi-protivniky-nicivym-parazitem>> [21. 7. 2020]

<http://eagri.cz/public/app/srs_pub/fytoportal/public/?key=%22c18ccd9cbe2ba381e37b810d0c952b2b%22#rlp|sol|skudci|detail:c18ccd9cbe2ba381e37b810d0c952b2b|popis> [21. 7. 2020]

<<https://www.zahradaweb.cz/horko-jako-pricina-poskozeni-rostlin/>> [21. 7. 2020]

<<https://www.zahradaweb.cz/existuji-jeste-techobuzice/>> [18. 8. 2020]

<<https://www.manitera.cz/zivocisni-skudci/motyli-lepidoptera/drvoplen-hrusnovy/>> [26. 8. 2020]

Hrušky – rejstřík

Alexander Lucas viz Lucasova
Alexandra Lucase máslovka viz Lucasova
Alexandra viz Boscova lahvice
Alexandrovka viz Boscova lahvice
Angoulemka viz Angoulemská
Angoulemská 36
Angoulemská Williamova viz Pitmastonská
Angoulemská Williamsova viz Pitmastonská
Angulemka viz Angoulemská
Angulemská viz Angoulemská
Anžulemka viz Angoulemská
Apremontka viz Boscova lahvice
Ardennská viz Thirriotova
Ardenská viz Thirriotova
Avrancheská viz Avranšská
Avranšská 38
Avranšská máslovka viz Avranšská
Bartlett viz Williamsova
Beregriska podzimní viz Šedá podzimní máslovka
Bergamotka Esperenova 40
Bezejmenná 30, 146
Boscova lahvice 16, 42
Boscova viz Boscova lahvice
Boskova viz Boscova lahvice
Buchyně 30, 148
Canalova viz Křesetická
Cikánka viz Špínka
Císař Alexander viz Boscova lahvice
Císař Ferdinand rakouský viz Hardenpontova
máslovka
Císařská koruna viz Boscova lahvice
Císařská viz Díelova máslovka
Citronka viz Magdalenka
Clappova 44

Clappova máslovka viz Clappova
Conference viz Konference
Časlavka Williamssova viz Williamssova
Červencová 46
Červencová hruška viz Červencová
Červencová pestrá viz Červencová
Červencovka viz Červencová
Čistická banánová viz Grosdemange
Děkanka Červencová viz Červencová
Děkanka Robertova 48
Děkanka spolková viz Děkanka Robertova
Děkanka zimní 50, 118
Dielova máslovka 52
Dielova viz Díelova máslovka
Dielovka raná viz Mérodova
Dlouhá zelená viz Pastornice
Dobrá Luisa viz Avranšská
Dobrá šedá viz Špínka
Drouardova 57
Drouardova máslovka viz Drouardova
Drouardova viz Drouardova
Dřevobarevka viz Hájenka
Dřevobarevná viz Hájenka
Dřevobarvá máslovka viz Hájenka
Dřevobarvá viz Hájenka
Důle viz Díelova máslovka
Dvorní 56
Eliška 58
Elsa viz Eliška
Esperenova bergamotka viz Bergamotka Espe-
renova
Esperenova máslovka viz Bergamotka Esperenova
Ezéská 60
Fajfka viz Křivice

Farářka viz Pastornice
Felenburka viz Charneuská
Fíkovka viz Charneuská
Filipina viz Mérodova
Filipka viz Mérodova
Flamandka viz Hájenka
Forelle viz Pstružka
Gellertova máslovka viz Hardyho
Grosdemange 62
Grosdemanzova viz Grosdemange
Guyotova máslovka 64
Guyotova viz Guyotova máslovka
Hájenka 42, 66
Hardenpontova máslovka 68, 116
Hardenpontova viz Hardenpontova máslovka
Hardenpontova zimní máslovka viz Hardenponto-
va máslovka
Hardyho 70
Hardyho máslovka viz Hardyho
Hnědá hruška viz Šedá podzimní máslovka
Hnědá máslovka viz Šedá podzimní máslovka
Holenická viz Talašova
Hrabě Sternberg viz Koporečka
Hruška avranšská viz Avranšská
Hruška šedá letní viz Špínka
Hruška vídeňská viz Víennská
Charneuská 72
Jakubka česká 13
Josefíny viz Mechelenská
Klappova americká viz Clappova
Klappova viz Clappova
Klappovka viz Clappova
Klapův miláček viz Clappova
Kleržovka viz Křivice
Kniže Schwarzenberg viz Koporečka
Knižecí tabulova viz Koporečka
Knižecí tabulová viz Koporečka

Kobříčka viz Koporečka
Kočíčí hlava viz Díelova máslovka
Konference 16, 74
Kongreska viz Kongresovka
Kongresovka 76
Koporečka 13, 78
Koprčka viz Koporečka
Koruna viz Boscova lahvice
Korunní princ Ferdinand viz Hardenpontova
máslovka
Kožená viz Špínka
Koženka viz Špínka
Královna viz Clappova
Krásná Gabriela viz Špínka
Kropenatka viz Pstružka
Křesetická 80
Křivice 82
Křivka viz Křivice
Křivule viz Křivice
Kulma viz Koporečka
Kulmy viz Koporečka
Lahvice Královská 84
Le Brunova 86
Lebrunova viz Le Brunova
Lectierova 88
Lektierka viz Lectierova
Lektierova viz Lectierova
Lepínova 70
Lesní máslovka viz Hájenka
Lesníčka viz Hájenka
Liegelova máslovka viz Koporečka
Lucasova 16, 92
Lukasova máslovka viz Lucasova
Lukasova viz Lucasova
Madame Verté 94
Madlenka viz Magdalenka
Magdalenka 96

Magdalénka viz Magdalenka
 Malinská viz Mechelenská
 Malinská zimní máslovka viz Mechelenská
 Malinská zimní viz Mechelenská
 Margaretka zelená viz Magdalenka
 Markytka viz Magdalenka
 Mas viz Prezident mas
 Máslovka Clairgeau viz Křivice
 Máslovka dvorní viz Dvorní
 Máslovka Klappova viz Clappova
 Máslovka kopřečská viz Koporečka
 Máslovka křivice viz Křivice
 Máslovka Lektierova viz Lektierova
 Máslovka lesní viz Hájenka
 Máslovka Lucasova viz Lucasova
 Máslovka Sterkmansova viz Sterkmanova
 Máslovka Sternberg viz Koporečka
 Máslovka šedá letní viz Špinka
 Masova viz Prezident mas
 Medovka viz Šedá podzimní máslovka
 Mechelenská 98
 Mechellenská viz Mechelenská
 Melounka viz Boscova lahvice
 Melounky viz Boscova lahvice
 Melounová viz Boscova lahvice
 Mérodka viz Mérodova
 Mérodova 100
 Mérodova máslovka viz Mérodova
 Merodova viz Mérodova
 Miláček viz Clappova
 Muškatelka šedá 100
 Muškatelka turecká 104
 Muškatelka velká viz Muškatelka turecká
 Muškatelka zimní viz Koporečka
 Naghinova 106
 Naghinova máslovka viz Naghinova
 Nanghinova máslovka viz Naghinova

Nanghinova viz Naghinova
 Napoleonka viz Napoleonova máslovka
 Napoleonova máslovka 108
 Napoleonova viz Napoleonova máslovka
 Napoleonská viz Napoleonova máslovka
 Nortwinterforellen viz Pstružka
 Notář Lepin viz Lepinova
 Nová Poiteau viz Poiteauova
 Nová z Poiteau viz Poiteauova
 Otrubka viz Špinka
 Panenka 150
 Panská viz Dielova máslovka
 Panská viz Kongresovka
 Pařížanka 110
 Pařížská viz Pařížanka
 Pařížský miláček viz Pařížanka
 Pastorka viz Pastornice
 Pastornice 112
 Pelegrisky viz Špinka
 Pitmastonská 114
 Plebanka viz Pastornice
 Poatova viz Poiteauova
 Poděbradka viz Dielova máslovka
 Poděbradská máslovka viz Dielova máslovka
 Podzimní viz Hájenka
 Poiteau viz Poiteauova
 Poiteauova 116
 Poiteau-ova viz Poiteauova
 Postoloprtská viz Koporečka
 Pražka viz Magdalenka
 Président Drouard viz Drouardova
 Prezident mas 118
 Prezident Masaryk viz Prezident mas
 Prezident Mass viz Prezident mas
 Princ Ferdinand rakouský viz Hardenpontova
 máslovka
 Princezna Eliška viz Eliška

Proboštka viz Pastornice
 Profesor Grosdemange viz Grosdemange
 Předobrá máslovka 120
 Předobrá viz Předobrá máslovka
 Pstružka 122
 Pstružnice viz Pstružka
 Ranička viz Magdalenka
 Rooseveltova 124
 Sarnéská viz Charneuská
 Slánská máslovka viz Solanka
 Smolinka viz Špinka
 Smolnice viz Špinka
 Solanka 13, 126
 Sterkmanka viz Sterkmanova
 Sterkmannova viz Sterkmanova
 Sterkmanova 128
 Šedá letní viz Špinka
 Šedá podzimní máslovka 130
 Šedivka viz Hardyho
 Šedivka viz Špinka
 Škaredka viz Špinka
 Špinka 132
 Talašova 134
 Thiriotka viz Thirriotova
 Thirriotova 136
 Tonárovka viz Tongréská
 Tongréská 138
 Václavka viz Špinka
 Van Marumova lahvice viz Lahvice královská
 Velká císařská koruna viz Boscova lahvice
 Velká Isambartka viz Hardyho
 Velká koruna viz Boscova lahvice
 Velká letní cverkle viz Mérodova
 Velká Piriplančka viz Mérodova
 Verté viz Madame Verté
 Vévodkyně Eliška viz Eliška
 Vídeňská viz Viennská

Vienka viz Viennská
 Viennenská viz Viennská
 Viennská 140
 Viennská máslovka viz Viennská
 Williamsova 16, 62, 86, 142
 Williamsova čáslavka viz Williamsova
 Zbuzanka viz Muškatelka turecká
 Zelinka viz Magdalenka
 Zimní krajová 30, 152
 Zimní muškatelka viz Koporečka
 Žbanky viz Boscova lahvice

Sbírka parafínových modelů hrušek

Mgr. Kamila Svobodová, Ph.D. – Ing. Vilém Křeček – Mgr. Dominika Švédová

Výsledek vznikl za podpory Ministerstva zemědělství, institucionální podpora MZE-R00818.

Autoři: Mgr. Kamila Svobodová, Ph.D.; Ing. Vilém Křeček; Mgr. Dominika Švédová

Recenzenti: Ing. Roman Chaloupka, Ing. Jiří Kaplan

Redakce: Mgr. Jitka Sobotková, Ph.D.

Jazykové korektury: Mgr. Jana Válková

Grafické řešení a sazba: dle grafické osnovy Martina Feikuse MgA. Kateřina Závodová

Překlady: Luděk Liška

Tisk: tiskárna Astron

Vydalo: Národní zemědělské muzeum, s. p. o., 2020, 1. vydání

© Národní zemědělské muzeum, s. p. o., 2020

© Mgr. Kamila Svobodová (KS), Ph.D., Ing. Vilém Křeček (VK), Mgr. Dominika Švédová (DŠ),
2020

ISBN: 978-80-88270-17-1